

jalousi
parforhold
KAP svarer
illustrations-
debat
punk m.m.

JF.

SEKSUAL POLITIK

NR.2 1979 7.ÅRG. KR.15.-

1979, 7. årgang nr. 2
Seksualpolitik
Studiestræde 18, kld.
1455 K.

ADRESSER

REDAKTION OG LAY-OUT:

Henrik Birkvig, Anne-Birthe Juhl Hansen, Pia Lisgart, Hans-Otto Loldrup (ansv.), Ole Leidecker, Finn Mikkelsen, Ole Nørlyng, Dorte Rasmussen.

Sats:

Den grafiske Himmel, tlf: 15 80 75

Lay-out:

Hos Barfodsformidlingen, Nyhavn 38, 1051 K.

Tryk: KRIM-Tryk

Forside: Lisa Jacobsen

Midteropslag: Line Storm

INDHOLDSFORTEGNELSE

Kommentarer til hovedpunkter . . .	3
KAP svarer	6
Kvinden i mig	9
Jalousi	10
"Det evige par"	15
Debat om illustrationer	20
Mandens sexualitet, min sexualitet .	24
Kvindedigte	28
Koks, kærlighed og kaos	30
Faust og frigiditet	32
Punk, pisk og potens	36
Nye film	39
Kvindetryk	42
Fysiske årsager	44
Gay Times Festival	46
Fed fortryllelse	48
Papirer fra et mandeseminar	50
Udvisning	53
Kvindeundersøgelsen	54
Sommerlejr	55

BLADET SEKSUALPOLITIK

sælges hos:

KØBENHAVN:

Anarkistisk Bogcafe,
Boghallen,
Arnold Busck Boghandel,
GAD Boghandel,
Informations Kiosk,
Kvindehusets Bogcafe,
Københavns Bogcafe,
Lademann Boghandel,
Latinerbogladsen,
Erik Paludan Boghandel,
Pocketbogladsen,
Reitzels Boghandel,
Studenterbogladsen,
Universitetsbogladsen.

PROVINSEN:

Anarkistisk Bogcafe "Regnbuen" Århus,
Bogbutikken Hillerød,
Bogladsen Nyborg,
Bogladsen Odense,
Esbjerg Bogcafe,
Helsingør Bogcafe,
Husets Bogcafe Århus,
Kvindehusets Bogcafe Århus,
Køge Bogcafe,
Land og By Stege,
Randers Bogcafe,
Roskilde Bogcafe,
Silkeborg Bogcafe,
Svendborg Bogcafe,
Århus Bogcafe.

Bøssernes Befrielsesfront

Bøssehuset, Karlsvognen
Christiania

1407 Kbhvn. K.

Mandagsmøder i Bøssehuset hver mandag kl. 20.

Introduktionsmøder for nye B.B.F.ere holdes den første tirsdag i hver måned kl. 20 i Bøssehuset, Christiania.

Mandebevægelsen

Dronningensgade 14

1420 Kbhvn. K.

Introduktionsmøde for nye medlemmer den første torsdag i hver måned kl. 19.30 samme sted.

Rødstrømperne

Kvindehuset

Gothersgade 37

1123 Kbhvn. K.

Tlf. (01) 14 28 04.

Introduktion: Kontakt kontoret i Kvindehuset.

Lesbisk Bevægelse

Kvindehuset

Gothersgade 37

1123 Kbhvn. K.

Tlf. (01) 14 28 04.

Forbundet af 1948

Landsforening for bøsser og lesbiske

Postbox 1023

1007 Kbhvn. K.

Tlf. (mand-tors kl. 17-18) (01) 11 19 61.

BØSSERNES BEFRIELSESFRONT

Fronthuset

Mejlgade 53

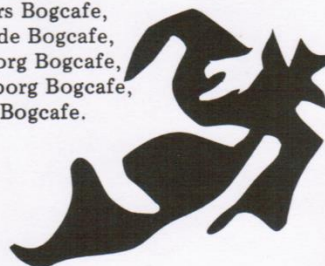
8000 Århus C

Fællesmøder: 1. mandag og 3. tirsdag i måneden.

Kontakttilf.: 250433 (Bøsseskollektivet "Emmas Yngel").

Abonner! 4 numre: 40 kr.
Giro: 7 25 11 14
Seksualpolitik
Studiestræde 18, kld.
1455 Kbhvn. K.

Seksualpolitiske hovedpunkter

Hvad vil vi:

Vi kæmper for en seksualpolitisk revolution. Vi vil en omvurdering af seksualitetsbegrebet. Vi vil nedbryde patriarkatet og kapitalismen og kæmpe for en socialisme, som tilfredsstiller det enkelte menneskes behov. En følelsesmæssig og seksuel frigørelse starter i vores egen tilværelse her og nu, men kan kun realiseres i et fuldt udviklet socialistisk samfund.

Vi vil tvinge venstrepartierne til at beskæftige sig med seksualpolitik. Vi vil bekæmpe deres borgerlige purita-

kvindernes kamp mod undertrykkelse, og kræver at manden frigør sig fra sin undertrykkende og undertrykte rolle. Frigørelsen skal omfatte alle grupper i samfundet. Uden børnenes frigørelse er en seksualrevolution umulig. Vi støtter de lesbiske og bøssernes kamp for frigørelsen. De er forrest i seksualrevolutionen, og kan ikke skilles fra den. Vi solidariserer os med de grupper, der kæmper for at nedbryde patriarkatet og kapitalismen: Lesbisk bevægelse, Bøssernes Befrielsesfront, Kvindebevægelsen, Mandebevægelsen, Kollektivbevægelsen.

Vi kæmper for, at folket selv ud fra dets behov skal afgøre, hvad der skal produceres, hvorfor og hvordan, idet vi kræver retten til meningsfyldt og lystbetonet arbejde. Vi vil bekæmpe den overhåndtagende materialisme, hvor alt gøres op i tal. Vi kæmper mod kvindens stilling som dobbeltarbejdende, mod hendes status som arbejdskraftreserve, og for hendes økonomiske selvstændighed — men ikke på kapitalismens og mandssamfundets præmisser!

Samliv:

Vi kæmper for en seksuel frigørelse fra den manddominerede kultur. Den patriarkalske kernefamilie skal nedbrydes, fordi den opretholder og videregiver det normalitetsbegreb, der skaber forfølgelse og undertrykkelse af mennesker, der tænker, føler og handler anderledes. Først når den hierarkiske, patriarkalske kernefamilie som institution ikke længere eksisterer, har alle lige muligheder for at leve sammen på den måde, de har lyst.

Følelse, krop og seksualitet:

Vi kæmper for en udvidelse af seksualitetsbegrebet, således at følelser, seksualitet og intellekt ikke adskilles. Alle må have ret til at vælge seksualpartnere, som de har lyst til, når blot det er frivilligt og til gensidig glæde. Vi kræver alle seksuelle tabuer ryddet af vejen. Alle må kunne elske og onanere med glæde og uden skyldfølelse.

Kroppens erogene muligheder skal frigøres, og det genital-fixerede, heteroseksuelle samleje må ikke favoriseres. Alle skal have retten til selv at afgøre, hvad der er tvang, og alle skal have retten til at sige nej! Vi kæmper for alle gruppers ret til at være seksuelle.

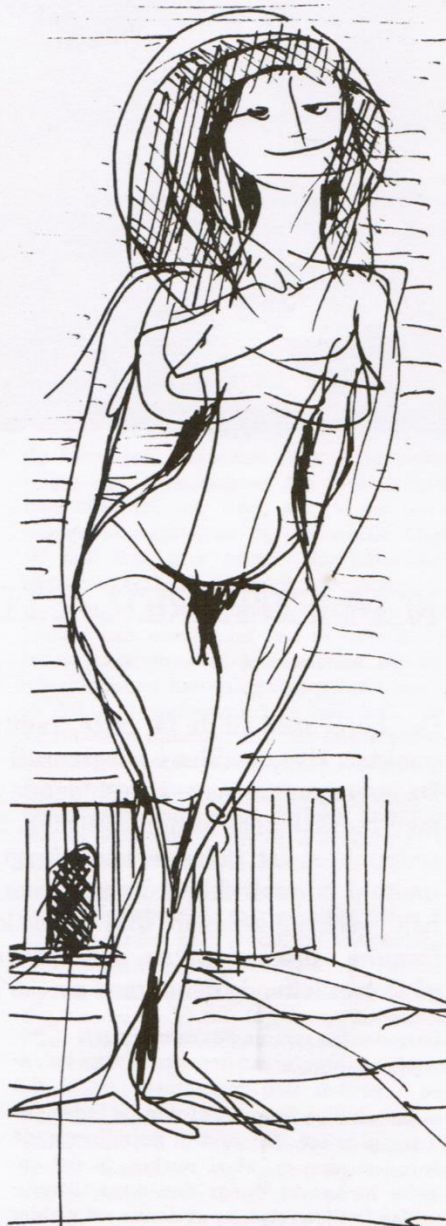
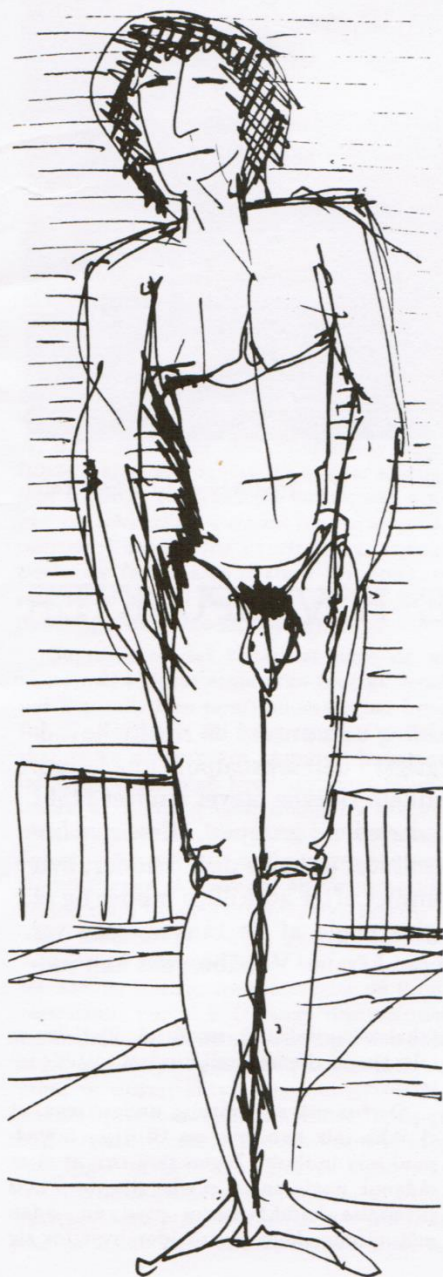
Frigørelsen:

Vi kæmper for at nedbryde de undertrykkende kønsroller. Vi støtter aktivt

nisme og traditionelle kønsrolleadfærd. Både en indre og ydre revolution er nødvendig.

Samfund:

Vi kæmper for et socialistisk samfund, hvor folket og ikke profitten bestemmer, og hvor den private ejendomsret er nedbrudt. Det patriarkalsk-kapitalistiske system skaber et slavesamfund, som udbytter lønarbejderen, undertrykker minoriteterne og systematisk ødelægger det enkelte menneskes lystbetonede udfoldelsesmuligheder.

Ill.: Nelly Eskildsen.

Redaktionen i arbejdstøjet

KOMMENTARER TIL SEKSUALPOLITISKE HOVEDPUNKTER

Det hører med til de få, faste traditioner for bladet, at redaktionens grundholdning udmøntes i en række hovedpunkter. Her opstilles i telegramstil nogle af de mål, som redaktionen finder vigtigst i den seksualpolitiske kamp. Da hovedpunkterne er den siddende redaktions programerklæring, er de også gennem tiderne blevet ændret i takt med redaktionens sammensætning. Sidste gang efter den nye kvindegripes indtræden i gruppen. Disse nye hovedpunkter har tidligere været bragt og gentages i dette nummer, men de er resultatet af lange diskussioner, hvis indhold normalt ikke kommer frem i bladet. De nye hovedpunkter er fremkommet efter adskillige møder og et helt weekend-seminar, som redaktionen har holdt. Derfor vil vi godt videregive nogle af de tanker, som var fremme i diskussionerne, og vi prøver hermed at sammenfatte baggrunden for punkterne. Vi håber, det kan indgå i vores løbende debat med partier og grupper på venstrefløj.

Den videste ramme for opstillingen af hovedpunkterne er, at den økologiske balance i verden skal respekteres, og at det menneskelige liv må udfolde sig inden for disse grænser. En anden grundlæggende forudsætning er, at vi ønsker, at det enkelte menneske opnår den mest tilfredsstillende tilværelse, og at denne ret gælder i samme omfang for alle. Den enkeltes fri-

hed vil derfor begrænses af, at andre skal have samme grad af frihed.

Hovedpunkterne opstiller nogle af de vigtigste mål på det seksualpolitiske område. Det er vigtigt at understrege, at opfyldelsen af disse mål nøje hænger sammen med et tilsvarende ændret samfund, som vi vil kalde socialistisk. Disse seksualpolitiske mål kan ikke opnås i et patri-

arkalsk-kapitalistisk samfund, idet der er tale om to diametralt modsat rettede interesser.

Derfor må vi samtidig understrege, at vi ikke selv kan leve op til disse hovedpunkters indhold. Ingen skal tro, at vi er sådanne nogle engle — eller djævle — hvis tilværelse karakteriseres med en sådan målsætning. Men vi arbejder hver for sig

med det seksualpolitiske område ved hele tiden at prøve at overskride grænser i retning af vores mål. Det er en kamp uden sikkerhedsnet, som rummer både fremskridt og nederlag. Redaktionen medlemmer kender derfor ganske glimrende fornemmelsen af ikke altid at kunne leve op til sine idealer — men vi prøver at støtte og inspirere hinanden til at stå fast og kæmpe videre.

Lige så vigtigt som den fine målsætning er kontant viden om, hvordan man kommer afsted. Hvad skal vi gøre i dag og i morgen? Det er givet, at et radikalt anderledes samfund må forudsætte, at vi selv radikalt ændrer vores praksis. Vi kan ikke forvente, at vores dagligdag automatisk videreføres i — eller leder over i — det socialistiske samfund.

Ser vi på vores egen situation, er der nogle forholdsregler, vi selv kan tage. Vi kan lade være med at binde os for hårdt økonomisk. Parcelhuset tapper ofte ejerne for alle økonomiske og psykiske ressourcer, som kunne anvendes i den (seksual)politiske kamp. I denne kamp er det nemlig vigtigt at sikre sig arbejdsrum gennem mest mulig fleksible arbejds- og samlivsformer. Det skyldes, at det bl.a. er vigtigt at eksperimentere, at prøve nogle af sine drømme af. Det har jo vist sig, at den tilværelse, vi er blevet sluset ind i, ikke er lavet til glæde for os, men for at få os til at makke ret og skrabe magt og penge sammen til en lille gruppe i samfundet. Derfor er det også kun os selv, der har interesse i — og mulighed for — at skabe en tilværelse og et samfund, som vi ønsker.

Vi kan f.eks. begynde at arbejde med vores behov. Hvilke er reelle og hvilke er påtvungne erstatninger. Kun de reelle er værd at samle på, og på længere sigt kan vi ikke acceptere det nuværende samfunds mange surrogater. Vi kræver kærlighed i stedet for kærlighedsromaner, omhed og seksualitet i stedet for pornografi, samvær i stedet for overforbrug, samarbejde og fælles ansvar frem for konkurrence (selvom vi kan være tvunget til at bekæmpe vores modstandere).

Samtidig er det vigtigt at sikre sig, at vores mål i sidste ende ikke blot er, hvad det kapitalistiske samfund netop har brug for i øjeblikket. Et krav om, at vi ikke skal sætte os for hårdt økonomisk, kunne let falde i hak med hvad systemet kunne ønske af befolkningen under en såkaldt økonomisk krise. Men i denne sag gavner det nok den enkelte bedst under alle omstændigheder at sikre sig en vis personlig frihed frem for at pantsætte den hos diverse kreditorer.

I denne sammenhæng, hvor det handler om de daglige forholdsregler og kompromisser, har vi haft lange diskussioner og begreber som *kønskotering*. Vi havde argumenter for og imod og kunne ikke nå frem til nogen entydig holdning. Vi finder det problematisk, at kvinder skulle gå ind i traditionelle mandsfunktioner, som vi tager afstand fra. Det er rigtigt, at kvinderne ikke længere i samme grad vil fungere som *arbejdskraftreserve* (men er der så ikke bare andre, der kommer til

det?). Så længe man i samfundet fastholder troen på kvindens specielle tilknytning til reproduktionssfæren, vil kønskotering ikke ændre meget ved kvindens *dobbeltarbejde*. Af samme grund vil mange kvinder vægre sig ved at gå ind i fagforeningsarbejde. Men når det er sagt, så finder vi det naturligvis også vigtigt, at kvinderne bringes ud af deres undertrykte situation i hjemmet og på arbejdsmarkedet. Her kan man pege på nogle helt kontante og nødvendige ændringer: Kvinder skal have samme muligheder for at vælge mellem jobs og indflydelse som mænd. Kvinder skal endvidere sikres samme mulighed for at deltage i fagligt arbejde som mændene, hvilket kræver, at de f.eks. kan få deres børn passet.

I synet på det socialistiske samfund er der i redaktionsgruppen forskellige holdninger. Det er bl.a. kommet frem gennem lange samtaler om *anarkismen* som idegrundlag. Et par medlemmer definerer sig selv som anarkister, mens resten finder, at man i disse principper kan få et godt og nødvendigt supplement til venstrefløjens opfattelser. Derfor kan redaktionen også enes om følgende synspunkter om et kommende samfund:

Kapitalismen søger centralisering. Et frit samfund behøver decentralisering og uafhængighed ikke alene politisk, men også industrielt og økonomisk.

Politisk betyder decentralisering *frihed*. Industriet betyder den *materiel uafhængighed*. Socialt indebærer den *sikkerhed* og *trivsel* for små samfund. Individuelt fører den til *menneskelighed* og *frihed*. I et anarkistisk samfund vil enhver være sikret sit udkomme. Frygten for konkurrence vil være fjernet ved afskaffelsen af privat ejendomsret. Enhver vil have fri og uhindret adgang til at leve og nyde livet.

Revolutionen er evolutionens kogepunkt. En social revolution forandrer fuldstændig samfundets fundament, dets politiske, økonomiske og sociale karakter. En sådan forandring må først finde sted i folkets tanker og indstillinger, i menneskets bevidsthed.

Kun den revolution som er udtryk for en fundamental forandring af ideer og indstillinger, kan blive fuldstændig.

Når målet er frihed må vi lære at leve uden autoritet og tvang. Når vi har til hensigt at leve i fred og harmoni med vores medmennesker, må vi udvikle kollektivismen og respekt for hinanden. Hvis vi vil arbejde sammen til hinandens fordel, må vi opøve samarbejde. Den sociale revolution indebærer meget mere end blot en reorganisering af tilstande — den indebærer grundlæggelsen af nye menneskelige værdier og samfundsforhold, en ændret indstilling menneske og menneske imellem, den indebærer en anden ånd i det individuelle såvel som i det kollektive liv.

Disse ideer har ført os på sporet af radikale opgør med herskende normer. Et godt eksempel er "arbejdsbegrebet", hvor man idag definerer *nyttigt arbejde* som *lønarbejde*. Får man ikke udbetalt løn for

sit arbejde, må det skyldes, at man ikke laver noget fornuftigt. Men dette kriterium er jo absurd. Vi ser daglig folk modtage store lønninger for at lave direkte menneskefjendsk arbejde og sundhedsfarlige produkter. Omvendt arbejder mange mennesker ulønnet for at skabe et bedre samfund. Derfor må vi fastslå, at arbejdets nytte ikke kan aflæses af lønsedlen. Vi anser det for mere respektabelt at være arbejdsløs end at være med til at producere våben, giftige madvarer og forurenende plastklort. Arbejde bør i høj grad være lystbetonet, om ikke i sig selv, så dog ved at gavne den samfundsudvikling man ønsker.

Vi anser arbejdet med at ændre kønsroller for central, fordi disse roller er et bærende element i det samfund, vi ønsker afskaffet. De eksisterende roller er til glæde for alle mulige andre end dem, som netop skal trækkes med dem: Industrien, forbruget, den politiske disciplin. Vi ønsker, at folk skal føle sig trygge og tilfredse med sig selv, så de ikke hele tiden skal bekræfte deres eget værd ved at eje og herske over andre mennesker. En sådan harmonisk tilværelse forudsætter også, at generationerne har et tæt forhold til hinanden, så man ikke — som idag — f.eks. spærre gamle mennesker inde i ghettoer.

Vores følelsesliv og seksualitet formes i barndommen, og det er derfor vigtigt, at vi hjælper de næste generationer på vej med åbenhed og tryghed omkring deres følelser og behov. Det er en menneskeret (eller burde være det) at have en seksualitet og bruge den, og det skal naturligvis også gælde børn, gamle og andre grupper, som man normalt afskriver i denne sag. Lige så vigtigt er det, at vi selv prøver os frem mod nye muligheder, at vi giver os lejlighed til at eksperimentere med os selv og hinanden. Man dør ikke af at prøve noget nyt, men angsten for forandring kan blive en sejt død, som vi ser det i mange kernefamilier og parforhold idag. Vi skal ikke give os selv for lette undskyldninger for at undgå ændringer: jalousi plejer at blive brugt som sådan. Men jalousi kan bearbejdes ved at man f.eks. lader være med at koncentrere sin opmærksomhed hæmningsløst på en person, så det nødvendigvis må gå galt, hvis vedkommende handler blot en smule anderledes end ventet. Vi må skabe alliancer til flere forskellige mennesker og opdyrke de muligheder, som disse forhold rummer. Det er kun med vores egen *praksis*, at vi kan vide seksualitetsbegrebet ud. Den genitalfikserede seksualitet er et resultat af vores økonomiske, patriarkalske måde at opfatte verden på. I stedet må vi (gen)skabe sammenhængen mellem krop, følelser og intellekt, som i dag nærmest modarbejder hinanden. Vi må følge nye, åbne spor i samværet med andre mennesker i stedet for — som i dag — at skamride ganske få af vores utallige muligheder. Det kan have omkostninger at kaste sig ud i det uprøvede, men det er ikke billigere at stå på et senere tidspunkt og ærgre sig over de mange muligheder, som blev spildt.

Bladet har henvendt sig til KAP for at få at vide, hvorledes partiet stiller sig til de hovedpunkter vi opstiller

Seksualpolitiske synspunkter

Vi kan jo starte med den samme indledning som alle de andre partier: KAP har ikke indtil dato haft en samlet diskussion om familie- og seksualpolitik. Det betyder imidlertid ikke, at vi ikke ved, hvad vi mener om en hel masse af disse spørgsmål, idet der jo ikke er nogen kinesisk mur mellem kvindekamp, familiepolitik og seksualpolitik.

At det er KAP's kvindesekretariat, der har skrevet nedenstående, skal ikke misforstås i en retning, der hedder "at det er kvindernes opgave at tage sig af det familiemæssige og seksualpolitiske". Kvindesekretariatet er blot det, der naturligt nok har beskæftiget sig mest med disse ting til dato.

Lidt om den historiske udvikling

Under kapitalismen sker der en udvikling i familieforholdene, som naturligvis også får indflydelse på de seksuelle forhold og muligheder.

Under feudalismen og den tidlige kapitalisme fungerede familien som en økonomisk enhed. Med udgangspunkt i familien dyrkedes jorden, udførtes hjemmehåndværksarbejde og hjemmeindustri, og også store dele af reproduktionen foregik her: sove, spise, bo, pleje ved sygdom, forplantning, opdragelse og uddannelse af børnene m.v. Hvert familiemedlem havde sine økonomisk nødvendige funktioner — alle var uundværlige i familiens kamp for at overleve.

Med kapitalismens udvikling fjernes stadig flere funktioner fra familien. Produktionen adskilles fra familien, samtidig med at dens overlevelse som enkeltindivid betinges af disses evne til at sælge deres arbejdskraft. Familien er ikke længere en økonomisk nødvendighed for enkeltindividernes overlevelse — den økonomiske tvang fjernes fra familierelationerne. Derfor skabes der mulighed for at indgå familieforhold ud fra nye kriterier. "Fornuftsægteskabet" afløses som *historisk*

tendens af familiestiftelse efter "den individuelle kærligheds kriterier" (dette vender vi tilbage til senere).

Samtidig med dette vokser muligheden for at opløse et forhold, der ikke støtter individernes udvikling. Adgangen til skilsmisse bliver lettere, og skilsmissen får en objektiv mulighed for at være en løsning, der letter alle familiens parter.

Kapitalismen er bærer af hele denne udvikling, men det betyder ikke, at udviklingen kan slå helt igennem. Kapitalismen har nemlig samtidig interesse i at fastholde modsætningerne mellem mænd og kvinder, i at dobbeltarbejdet stadig eksisterer . . . Det svarer til, at kapitalismen udhuler grundlaget for kvindeundertrykkelsen (kvindernes inddragelse i produktionen) men ikke afskaffer dem.

Først under socialismen, hvor den økonomiske udbytning forsvinder, vil der være mulighed for et grundlæggende opgør med kvindeundertrykkelse, seksuel undertrykkelse m.m.

Men hvad betyder nu denne situation for os i dag?

Vi er enige med jer i, at det er vigtigt at arbejde på det familiemæssige og seksualpolitiske område — også i, at det hidtil har været et noget forsømt kapitel.

Vi er — som ovenfor nævnt — også enige i, at der ikke grundlæggende kan ændres på de undertrykkende forhold under kapitalismen.

I det følgende vil vi prøve at trække frem, hvad vi mener, sammenhængen mellem arbejdet på det familiemæssige og seksualpolitiske område og den øvrige del af klassekampen er, og vi vil prøve at trække op, hvor vi i dag ser muligheder for at slå skår i nogle af de mest groteske former for seksuel undertrykkelse/for-domme.

Den seksuelle undertrykkelse

Under kapitalismen er det først og fremmest arbejderklassens kvinder, der er seksuelt undertrykt. Dels i form af en underordnet/undertrykt stilling i samfundet i almindelighed, dels i form af undertrykkelse i familien (i form af dobbeltarbejde).

Kapitalismen har på den ene side interesse i kvinder, der er selvstændige og uafhængige, så man kan udnytte deres ar-

bejdskraft, men på den anden side interesseret i at fastholde/opretholde og understøtte reaktionære opfattelser af kvinden som seksualobjekt. Gennem pornografi, gennem reklame, Ekstra Bladets side 9 vidundere fremstilles kvinden som seksualobjekt for manden. Hendes opgave er at være manden til behag. Hun fremstilles ofte som den, der kan lide at underkaste sig. Dermed følger så ofte, at hun bør indrette sig efter hans ønsker og ikke tænke så meget på sine egne seksuelle behov. Kvinden er først og fremmest seksualvæsen. Dette er en af myterne om kvindens naturlige egenskaber. En anden af de såkaldte "naturlige" egenskaber er hendes moderinstinkter med dertil hørende færdigheder med hensyn til alt, hvad der angår børn og ansvar for familiens ve og vel. Med disse "naturlige" egenskaber er hun pr. definition dårligere egnet til alle de ting, mændene skal tage sig af: arbejde, politisk virksomhed, uddannelse m.m.

Samtidig betyder kapitalens jagt på profit også, at mange kvinders seksualliv ødelægges eller hæmmes af usikkerhed omkring prævention. Kvinderne må slås med bivirkningerne fra P-piller, som der overhovedet ikke er forsket tilstrækkeligt i, og som derfor giver alle mulige bivirkninger. Andre præventionsmidler — som spiral, pessar m.v. er mere eller mindre sikre og forøger muligheden for ødelagte underliv.

Den store økonomiske usikkerhed, der hersker omkring det at få børn, angsten for at miste arbejdet og blive smidt ud af arbejdsmarkedet, gør, at et ønske om at få børn skubbes i baggrunden. Selvom der under kapitalismen er sket en udvikling i retning af mindre skarp opdeling, så fungerer denne skillelinje stadig i hovedtræk, mellem hvad mænd og kvinder er skabt til og gode til.

Den seksuelle undertrykkelse bruges til:

1. at forklare og forsvare kvindens undertrykte stilling på andre områder
2. at splitte arbejderklassen — eller i hvert fald formindske mulighederne for et seksuelt liv, der bygger på ligeværd og respekt for hinandens ønsker og følelser.

Pornografien er netop karakteriseret ved, at der ingen ligeværd eksisterer. Den borgerlige ideologi skaber myter om, hvordan mænd og kvinder er seksuelt (masochisme, sadisme) ved at spille på den uvident-

hed og usikkerhed, de fleste af os kan karakteriseres ved på dette felt.

Udviklingen indenfor pornografien (den kommercielle udnyttelse af seksualiteten) de senere år udviser en klar tendens i retning af at beskæftige sig med stadig mere undertrykkende og "avancerede" former for seksualitet. Den mest nedrige (og vel nok ældste) form for seksuel undertrykkelse er det direkte salg af mande- og kvindekroppen gennem prostitution.

Såvel pornografien som prostitutionen har samfundsmæssige årsager — er en klar konsekvens af tingsliggørelsen mellem mennesker, der under kapitalismen blomstrer i fuldt flor. De fungerer undertrykkende og må derfor bekæmpes.

Den eneste måde, vi kan slå ind mod denne udnyttelse og undertrykkelse på, er ved krav om stadig større åbenhed og bedre oplysning hvad angår kærlighed og seksualitet, så usikkerhed og uvidenhed trænges tilbage.

Familieforhold

I skriver videre i jeres hovedpunkter, at I vil bekæmpe kernefamilien. Vi er enige med jer i at familien på mange måder virker nedbrydende og undertrykkende på enkeltindividene, men vi er uenige i, at svaret herpå er en opløsning af familien.

— For det første er det jo ikke familien som organisationsform, der betinger, at dobbeltarbejde, undertrykkelse m.v. stadig findes. Det er kapitalismen, der bremser mulighederne for gode familierelationer (som kapitalismen paradoksalt nok selv har skabt).

— For det andet mener vi, at opretholdelsen af familien som basisenhed for arbejderklassen er et hensigtsmæssigt udgangspunkt for klassekampen (men ikke nødvendigvis det eneste).

— For det tredje mener vi, det er vigtigt at tage udgangspunkt i, at der i Danmark er en dybt grundfæstet tradition for at leve i kernefamilier.

Ved at bekæmpe ideologisk og seksuel undertrykkelse, ved at bekæmpe den skæve arbejdsdeling i hjemmet, ved at bekæmpe falske generationsmodsatninger og ved at bekæmpe fordomme og særundertrykkelse af andre seksuelle forhold end de gængse kan og skal familien styrkes. Livet i familien (det være sig i kernefamilien eller i andre familielignende forhold) er en vigtig del af den enkeltes hverdag. Det styrker kampen for socialismen, at man fungerer og bliver støttet på hjemmefronten. Derfor er det vigtigt at rejse krav, der forbedrer betingelserne for reproduktionen — det er vigtigt at rejse familiepolitiske krav, som forbedrer vilkå-

rene for familiens medlemmer.

Når vi mener, det er vigtigt at fastholde kernefamilien som familieform, er det fordi, der — som nævnt ovenfor — ikke er noget forkert/galt eller reaktionært i at indgå heteroseksuelle parforhold, at få børn, at "stifte" familie. Det vil fortsat være den måde langt de fleste af os vil vælge at leve på. Det, der i denne forbindelse er vigtigt at slå fast, er, at det ikke nødvendigvis er den eneste måde at leve på.

Vi afviser på ingen måde, at der gennem vores barndom og opdragelse lægges stor vægt på at tilpasse vores seksuelle og følelsesmæssige behov i den heteroseksuelle retning, fordi den betragtes som den gængse. Det får betydning for valget af partner i vort voksenliv. Forudsætningerne for at arbejde med et mere frit seksualliv hænger imidlertid uløseligt sammen med kampen for socialismen, idet vi mener, at man må anvende kræfterne til at omstyrte det kapitalistiske samfund og skabe helt nye betingelser for arbejderklassens hele liv.

Ingen mennesker kan være "fri" i et klassesdelt samfund, hvor borgerskabet bruger sin magt til at udbytte og plyndre den altovervejende del af befolkningen.

Det er også i denne sammenhæng, vi skal se kampen mod den særundertryk-

kelse, der rammer bøsser og lesbiske. Bøsser og lesbiske skal sikres de samme rettigheder, som gælder for den heteroseksuelle del af arbejderklassen.

Der må gøres op med diverse myter om bøsser og lesbiske. Vi kan forestille os, at man — i stil med hvad man har gjort på Posten — kan danne grupper, der tager kampen op mod hetz mod homoseksuelle.

Præcis som kampen mod kvindeundertrykkelsen er en kamp for enhed i arbejderklassen, så mener vi også, at kampen for demokratiske rettigheder for bøsser og lesbiske er en kamp for enhed i klassen.

I indledningen sagde vi, at det nu alment set er "den individuelle kærligheds kriterier", der ligger til grund for valg af partner. Vi vil godt her understrege, at der er tale om en *samfundsmæssig tendens* (p.g.a. den stadigt voksende økonomiske uafhængighed parterne imellem), men at der i praksis selvfølgelig er mange ting, der spiller ind ved valg af seksualpartner (klasse, opdragelse, hele den borgerlige ideologis massive påvirkning i forhold til påklædning, opførsel m.m.), der hæmmer "den individuelle kærlighed".

Men, eet er klart: det er ikke længere vore forældre, der vælger vort kommende "parti".

Vi mener, at det skal være en ret at vælge, hvem man vil udvikle følelser og seksualliv med — uanset om det er med en af det modsatte køn eller en af samme køn. Men vi mener ikke, at den ene form er mere progressiv end den anden, og vi mener slet ikke, at det er en revolutionær strategi at nedbryde det heteroseksuelle forhold.

Der vokser ikke i sig selv mere fri mennesker ud af andre former for seksualitet — fordi de grundlæggende modsætninger stadig lades urørte — det kapitalistiske samfund fortsætter sin udbytning med uformindsket styrke, mens de progressive kræfter eksperimenterer med nye seksualformer. Det mener vi kan blive konsekvensen — og vi ser allerede tendenser til en sådan linie hos Lesbisk Bevægelse — f.eks. med en parole som "bliv lesbisk før din nabo". Vi mener dette er udtryk for, at man ensidigt fokuserer på modsætninger indenfor arbejderklassen og gør disse uløselige fremfor at sætte kravene i sammenhæng med kampen for socialismen.

Opsummerende mener vi at følgende krav bør stå i centrum i kampen for større åbenhed og bedre vilkår på det seksualpolitiske område:

— For gratis og bivirkningsfri prævention for begge køn

- Bekæmp pornografi og kvindeundertrykkende ideologi i medier, reklame og undervisning
- Bekæmp prostitutionen
- For ligestilling mellem mænd og kvinder
- Bekæmp særundertrykkelse af homoseksuelle.

KAP's kvindesekretariat

KAP ARRANGERER:

"RØD SOMMERLEJR":
Uge 30 + 31 er temaet
Kvindepolitik

Hvordan slår kvindeundertrykkelsen igennem på arbejdspladsen, på uddannelsesstedet, i familie og hjem, seksuelt og ideologisk? Hvordan styrker vi kvindekampen? Og hvordan skaber vi større enhed imellem arbejderklassens mænd og kvinder?

Disse og mange andre spørgsmål vil vi diskutere ud fra, at kvindekampen er hele arbejderklassens kamp.

Kampen for ligestilling og frigørelse er ikke kun kvindernes sag, derfor er mænd også velkomne.

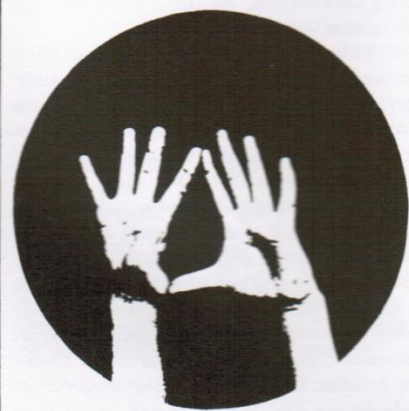
Har du lyst til at være med til at diskutere disse spørgsmål, er du velkommen, også selvom du måske ikke er enig i KAP's politik eller ikke kender den særligt.

Vær med til at styrke kvindekampen — kom på "Rød Sommerlejr".

For folk med børn vil der være børnepassning i uge 30.

Kontakt

KAP, Studiestræde 24
Tlf. (01) 15 21 33

Lesbiske mødre

Endelig er vi blevet så mange i LB, at vi nu har fundet hinanden og mødes. Er du lesbisk og har børn? Synes du, du kunne trænge til noget støtte og til at udveksle erfaringer med andre i samme situation? Vil du gerne vide noget mere om os? Så ring eller skriv til:

Jean Momberg
Nygårdsvej 24, Ballerup
tlf.: (02) 65 83 39

eller

Ninna Arbo Møller,
Birkhøjterrasserne 401 D,
3520 Farum

Lesbisk Bevægelses seminar i april bliver arrangeret af os.

Til kamp mod diskrimineringen af lesbiske på arbejdet

Vi er en gruppe lesbiske der, i forbindelse med Postarbejdernes Ligestillingsudvalgs forsøg på at få gennemtruffet en antidiskrimineringsparagraf ved SID's næste overenskomstforhandlinger, arbejder på at indhente dokumentation omkring lesbisk forhold på arbejdspladserne. Materialet skal bruges til at lægge pres på forskellige fagforeninger, så de offentligt må tage stilling til diskrimineringen af homoseksuelle. Er du blevet generet, fyret eller har du oplevet andre ubehagelige ting på din arbejdsplads???? Går du måske rundt og er bange for, hvad der sker, hvis de opdager du er lesbisk???? Kender du nogen der har det sådan???? Så kontakt os, så vi kan snakke om det. *Det er vigtigt, at vi kan leve åbent som lesbiske de steder, hvor vi tilbringer en stor del af vores tilværelse.* Selvom du nu skulle være arbejdsløs, eller de ting, du har oplevet, ligger et stykke tilbage i tiden, er det stadig vigtigt, at vi får snakket om det. Din henvendelse vil blive behandlet fortroligt.

Bak op om kampen, fortæl folk du kender om det, og ring eller skriv til:

Bodil Pedersen, Bregnerødgade 19,
2200 N, tlf.: (01) 85 15 94

eller

Benna Jacobsen,
Birkhøj Terrasserne 442 A,
3520 Farum

KVINDEN I MIG.

I mit samliv med dig har kvinden i mig fået mere rum. Bedre plads til at udfolde og udvikle sig. Til at leve. Eller rettere sagt: Sammen med dig har jeg fået bedre mulighed for at leve de egenskaber og temperamenter som ellers kun kvinden pr. tradition må leve.

Sammen med dig har jeg fået lyst til at prøve make-up. Du bruger det ikke mere, men gjorde det for nogle år siden. En aften havde du fortalt mig om den virkning det har på mænd, når kvinder bruger make-up. Når du brugte make-up. Om hvordan de fuldstændig tingsliggjorde dig. Gjorde dig til en lækkert indpakket, velproportioneret klump kød, der kun var ude på sex.

En aften sagde du, at nu skulle det være. Resolut hev du din hendøende make-up taske frem. Begyndte systematisk og hjemmevant at tage de forskellige ting frem og inddele dem i grupper.

Først lagde du en olivengrøn øjenskygge på. Så brunt ovenover det grønne, langs globelinjen. Dernæst flødehvid ovenover den brune. Det blev kun lagt på den ene halvdel af øjenlågene. Den væk fra øjenkrogen. Det gjorde du for at øge afstanden mellem øjnene. Du synes, de sidder for tæt. Så kom turen til mascaraen. Med sikker hånd lagde du mørkt på vipperne. Tegnedes en 3 mm tyk streg hen over øjenlåget. Nu manglede du kun kindbenene. Med let hånd gav du dem en gang

mellebrunt for, som du sagde, at fremhæve kindbenene. Gøre hovedfaconen perfekt. Som prikken over i'et gav du læberne en gang let rødbrunt, og vædede dem til sidst i lip-gloss for at gøre dem skinnende, tiltrækkende og sexede.

Hvad jeg så nu, kunne jeg næsten ikke genkende. Dit levende, intense og naturlige ansigt, var blevet forvandlet til et — sikkert efter *de* normer — perfekt colloidagtigt ansigt, som det man ser hos fotomodeller, stewardesser og filmstjerner. Hos voksmannequiner. Du var ukendelig. Var pludselig fjern, kold og utilnærmelig. Jeg ville aldrig ha turdet nærme mig dig med det udseende. Ville heller ikke ha haft lyst. Du gik ud for at se dig selv i spejlet. Kiggede nysgerrigt. Det var 2 år siden du havde set sådan ud. Du syntes heller ikke så godt om det. Kunne meget bedre lide dig selv som du er nu.

Så var det min tur. Jeg satte mig afventende til rette i stolen. Du begyndte omhyggeligt og hjemmevant at smøre de forskellige ting på mit ansigt. Begyndte langsomt at forandre og forvandle mig.

Først blå øjenskygge. For som du sagde, lyshårede bruger altid blå og mørkhårede altid grøn og brun øjenskygge. Så flødehvidt over globelinjen. Dernæst mascaraen som du med øvet hånd børstede på øjenvipperne. Så tegnedes du en 3 mm tyk streg på selve globelinjen. Kindbenene gav du med nænsom hånd en gang

mellebrunt. Til sidst en let rød på læberne og det obligatoriske lip-gloss.

Så er du færdig, siger du. Skal du ikke se dig i spejlet? Jo, fniser jeg usikkert, men forventningsfuldt. Hurtigt går vi ud i badeværelset. Jeg tænder lyset og ser i spejlet. Ironisk spøgefuld iagttager du min reaktion i spejlet. Et blødt, lidt udflydende sørgmuntret ansigt kigger på mig. A la Fellini. Halvdekadent og uberegneligt. Uden jeg selv bemærker det, begynder jeg at lave grimasser og attituder. Trutmund og sigende blikke. Føler mig pludselig meget feminin. Letsindig og forførende, med stor lyst til osse selv at blive forført. Bag min vellagte maske føler jeg mig i stand til at gøre hvad som helst. For det er jo ikke mig. Jeg er inde bagved, helt inde, langt væk fra denne selvsikre, cool og professionelle person, hvis pikante strøg af dekadence og letsindighed netop gør ham (hende?) uberegnelig, tiltrækkende og spændende. Pludselig føler jeg mig dødtræt, udkørt som efter utallige forestillinger med det samme stykke, i den samme rolle. Masken krakelerer, langsomt toner jeg frem igen. Med et håndklæde tørrer jeg make-up'en af. Dybt forundret og fascineret over maskeringskunstens både frigørende og fastholdende egenskaber.

Bertil Nordahl

JALOUSI PÅ ANHOLT

Jeg har i øjeblikket meget svært ved at finde ud af min egen indstilling til faste parforhold og 'løse' forbindelser.

Da jeg her i sommer var på bøsselejr på Anholt, skete der det, at jeg traf en fyr fra Berlin, som jeg kørte en form for forhold til, mens jeg var deroppe.

Da jeg ankom om mandagen, og så ham for første gang, fik jeg straks lyst til at

bolle med ham. Det varede dog noget, inden vi kom til at snakke rigtigt sammen. Jeg blev ved med at kredse rundt omkring ham, og tirsdag aften satte jeg mig ved siden af ham, da vi allesammen sad omkring bålet udenfor bøsseteltet.

Der opstod en meget varm og dejlig kontakt imellem os, og efter at have siddet og snakket og pjattet sammen i et stykke tid, gik vi ind i teltet, fordi vi begyndte at fryse. Inde i teltet smurte vi madder og drak te, mens de andre så småt begyndte at gå til ro. Da vi var færdige med at spise, lagde vi os på min madras og

småpludrede, mens vi kælede for hinanden uden på tøjet (det var skide koldt). Vi snakkede meget om vigtigheden af, at man i sine forhold var fri til at kunne gøre, hvad man selv har lyst til, og at man, selvom man levede i et fast forhold, ikke havde eneret på at bolle med den anden og omvendt. Det var synspunkter, som jeg i lang tid havde slynget omkring mig.

Vi fik nu ikke rigtig bollet den aften, han havde ikke lyst, men i stedet spillede han den af på mig. Det havde nu ikke været nødvendigt, for den største glæde ved at være sammen med ham havde jeg gen-

nem samtalen, men det var selvfølgelig meget rart. Bagefter lå vi igen og småpludrede, indtil han var træt og ville sove, hvorpå han gik over til det lille telt, som han delte med en af sine venner fra Tyskland.

Da jeg vågnede næste morgen, var jeg i et dejligt humør ovenpå den dejlige oplevelse fra om aftenen, og da jeg mødte ham igen til morgen-yoga'en, var det med de helt store smil på. Under den del af yoga'en, der kaldes Yoganidra, blev vi bedt om at tænke på en dejlig oplevelse, vi havde haft, og det mest nærliggende for mig var naturligvis at tænke på aftenen i forvejen. Allerede på dette tidspunkt begyndte jeg at blive bange for, i hvilken retning mine følelser ville føre mig de næste par dage.

Om eftermiddagen sad vi allesammen inde i bøsseteltet, fordi det regnede. Nogle af os havde været ude at gå en lang tur langs stranden for at hente en gammel olietønde, som skulle bruges til at spille hula-hula-musik på. Vi fik nu aldrig bragt den hjem til lejren, for da det begyndte at regne, stak de fleste af os af, efterladende Chris og Jutta, som vi kaldte 'min tyske elsker', og de opgav, da de havde trukket tonden langs stranden ca. halvdelen af vejen. Jutta fortalte mig senere, at han var meget skuffet over, at jeg osse havde haft så travlt med at komme hjem, men, som han sagde, havde jeg jo min frie vilje at rette mig efter.

Nu, da vi sad inde i teltet, snakkede vi med nogle kvinder, som Jutta havde bedt om at komme ned og snakke med os om deres forhold til lesbianisme og andet. Vi fik en meget interessant diskussion i gang, og da vi på et tidspunkt sad og snakkede om, at det kunne være en god ide, hvis vi bøsser gik ud og begyndte at 'gramse' lidt ved heteroseksuelle fyre, for at rykke lidt ved deres mandestolthed, begyndte Erik at blande sig i diskussionen.

Erik var en tilsyneladende heteroseksuel fyr, der sammen med sin pige havde opsøgt bøsselejren og tilbragte det meste af sin tid sammen med os.

Han gav udtryk for, at han syntes, at ideen var god, men at han selv havde den erfaring, at de heteroseksuelle mænd for skrækslagne sammen, når han prøvede at røre lidt ved dem.

Det var noget, der fik mig til at spidse ører; var han alligevel ikke så heteroseksuel som jeg troede?

Jutta havde også opfattet, hvad han havde sagt, for samtalen foregik for det meste på engelsk. Det fik ham til straks at rykke nærmere ind på livet af Erik, der tydeligvis ikke havde noget imod at blive berørt af en mand. Efter lidt nervøs grammen og nogle generte fnis fra både Eriks og min side, blandede jeg mig i kysseriet og kæleriet, og snart lå vi alle tre og rullede rundt og kyssede hinanden på een gang. Det var fantastisk ophidsende!

På et tidspunkt forlod Jutta os, og vi krøb nærmere ind til hinanden. Jeg var faktisk helt glad for, at Jutta var gået, for selvom jeg syntes, at han var uimodståelig dejlig, havde jeg meget lyst til at være lidt

alene med Erik.

Han var så genert og virkede så sårbar, da han lå og fortalte om sig selv, og om besværlighederne ved at skulle leve i Hvidovre som både hetero og bøsse på een gang (Jeg *hader* udtrykket 'biseksuel', det lyder så smart og udglattende). Alt imens sad hans veninde og grinede og smilede, mens hun snakkede med nogle andre kvinder.

Erik og jeg fortsatte hele resten af eftermiddagen og en del af aftenen med at ligge og kæle på en vidunderlig blid måde, men det lod desværre ikke til, at han havde lyst til at bolle.

Og hvad gjorde jeg så? — Jeg gik over i Juttas telt og bollede, så det var en fryd!

Efter en dejlig nat sammen med Jutta, havde jeg igen gode oplevelser at bruge under Yoganidra, specielt fordi jeg denne gang osse havde sovet sammen med ham, men jeg følte mig noget forvirret p.g.a. forholdet til Erik.

Jutta og jeg havde snakket meget sammen om Erik. Vi kunne begge godt tænke os at bolle med ham, eventuelt alle tre på een gang, men vi vidste naturligvis ikke, hvad han selv ville synes om ideen.

Det var blevet torsdag, og det regnede igen, så det meste af dagen blev tilbragt indendørs. Jeg fik således igen lejlighed til at være sammen med Erik det meste af tiden.

Vi havde en usædvanlig dejlig dag inde i bøsseteltet. Vi sang, syede, tegnede, lavede mad og meget andet godt. Men jeg husker, at da Jutta sminkede Eriks ansigt med blide strøg og hidsige farver, folte jeg en underlig form for jalousi. Jeg var jo jaloux på dem begge to! På trods af mine 'rigtige' meninger om retten til et frit seksualliv, undte jeg ikke rigtig de andre at tage den samme frihed, som jeg selv tog.

Det lykkedes mig dog at bide fornemmelsen i mig relativt hurtigt, ikke mindst fordi Erik straks efter, at han var blevet sminket færdig, krøb over til mig som en kælen lille mis. Jeg ved ikke, hvor gammel han var, men han var sikkert et par år ældre end mig. Alligevel var det som at sidde og kæle for et yndigt lille barn, eller rettere, som jeg forklarede det før: som en dejlig kælen lille mis. Vi var skæve sammen — det var rart. Det er ikke alle, jeg kan nyde at være skæv sammen med.

Mens vi sad der og var skæve, tegnede vi tegninger sammen med Jutta og en fyr, der hed Jørgen. Erik var kun blevet malet i den ene side af ansigtet, men der var han til gengæld osse blevet malet så eftertrykkeligt med blandt andet en kulsort stift, så vi måtte passe på, at han ikke smittede af. Alligevel lykkedes det os hurtigt at få farven fordelt rundt i både hele hans og mit ansigt, vi *kunne* ikke holde os fra hinanden, og guud, hvor var det lækkert!

Jutta smilede stort til os hele tiden, mens vi sad og tegnede. På et tidspunkt foreslog han mig, at jeg kunne låne hans telt, så jeg kunne ta' Erik med derned og bolle, han selv kunne måske være med, hvis jeg havde lyst!? Senere fortalte han mig, at han havde været jaloux, men at han havde sagt dette for at prøve at bekæmpe sin jalousi. Jeg havde naturligvis meget lyst til at følge hans forslag, men

jeg havde nu ikke længere så meget lyst til, at han osse skulle være med, jeg ville gerne være alene med Erik.

Jørgen, som var med til at tegne vores fælles skæve tegning, snakkede meget med Jutta. Det var svært for mig at følge med i deres samtale, for den foregik på tysk, som jeg ikke mestrer nær så godt som engelsk. Jeg kunne mærke, at jeg igen blev jaloux, selvom jeg selv lå med Erik i armene. Hvad var det egentlig jeg forventede? At alle dem, jeg var sammen med, skulle være evigt hengivne, mens jeg kunne kaste mig selv i grams, så meget jeg ville? Jeg blev meget forvirret over situationen, og kom til at tænke på Eriks pige, som ikke måtte have det helt nemt.

Jeg havde samme dag sat mig hen til hende, for at tale med hende om, hvordan hun havde det, når hun så sin fyr ligge i armene på mig hele dagen lang. Hun var meget fornuftig at høre på, talte om nødvendigheden af, at han havde sin frihed til at gøre, hvad han ville, hvis deres forhold skulle have nogen mening, men det jeg kom til at respektere hende for, var, at hun samtidig ikke var bange for at indrømme, at det var svært, og at hun selvfølgelig kunne blive jaloux. Det ville have været så nemt for hende at jappe en omgang seksualpolitiske principper af sig, og så ville den potte være ude, men her sad hun over for en såkaldt bevidst bøsse og indrømmede, at hun led af den forbudte følelse, som vi alle sammen har, når det kommer til stykket: jalousi! Men hun påpegede osse, at det var noget hun selv blev nødt til at prøve at arbejde med. Hun var sgu dejlig!

Da jeg foreslog Erik, at vi skulle gå hen i Juttas telt og bolle, sagde han, at han ikke havde lyst til at bolle nu, men blev dog liggende i mine arme nogen tid endnu, hvilket for mig osse var en tilfredsstillelse i sig selv.

Erik og Marianne havde besluttet sig til at rejse dagen efter, så de gik ret tidligt ned til deres telt for at pakke.

Jutta, som havde tilbragt megen tid med at snakke med Jørgen, kom nu hen og satte sig hos mig, og jeg glædede mig over igen at opleve hans varme, som adskilte sig fra Eriks ved, at den ligesom var mere fast og selvsikker, samtidig med at den var nærende. Erik var varm på en mere sårbar måde, Erik var en af de fyre, man klapper på hovedet. En sød lille en. Jutta var mere den stærke, som man kunne hente råd hos. Han var ikke stor og stærk som mand; mænd er nemlig nærmere svage i deres latterlige higen efter maskulinitet og råstyrke; næh, tværtimod lå hans styrke i, at han selv frit turde vælge sine roller.

Den aften bollede vi igen, det vil sige, at jeg fik lov at ligge passiv på ryggen, mens Juttas hænder, læber og tunge løb rundt og rundt på min krop og min pik. Det var fantastisk dejligt, og jeg stønnede og hvinede højlydt, selvom jeg vidste, at det sikkert kunne høres i en stor del af lejren. Det kunne det faktisk osse — jeg har fået det bekræftet senere af folk, der sagde, at det lød SKØNT!

Da jeg havde fået min orgasme og havde ligget lidt og sundet mig og puslet med

Jutta, gik eg over i bøssefeltet igen. Han var meget træt og ville gerne sove. Klokken var ikke ret mange, så jeg sad vel en times tid og hyggepludrede med nogle af de andre.

Næste dag brugte jeg megen af min tid på at snakke med Jutta. Der skete jo desværre det, at Erik og Marianne rejste om morgenen. Jeg havde siddet inde i bøssefeltet og haft svært ved at finde ud af, hvor jeg skulle kigge hen, for mine øjne løb i vand, især når jeg kom til at kigge over på Erik, der sad og så melankolsk ud, mens han spiste morgenmad. Da de var taget afsted, og jeg havde taget afsked med dem begge, gik jeg ned på stranden, hvor jeg kunne være alene. Jeg græd; jeg kunne ikke lade være, men jeg prøvede heller ikke på at standse det, for jeg vidste, at jeg ville få det bedre bagefter, hvis jeg fik grædt ud. Egentlig ville jeg ønske, at jeg havde været stærk nok til at græde, mens nogle af de andre så på, for jeg trængte til, at der var nogle til at trøste mig. Men jeg valgte alligevel stranden, hvor jeg kunne være alene, mere modig og befriet var jeg altså ikke . . .

Som sagt snakkede jeg meget med Jutta den dag. Vi havde besluttet os til at lave mad sammen om aftenen, så vi ville gå i byen og handle.

Jeg havde fortalt ham, at jeg havde grædt om morgenen, men på en unaturlig pjattet og udglattende måde, hvilket fik ham til at grine lidt overbærende. Hvorfor kunne jeg egentlig ikke tage mig selv højtideligt, når jeg skulle fortælle, at jeg havde grædt? Når jeg nogle gange har haft det dårligt og grædt, har jeg meget svært ved at fortælle andre om det på en alvorlig måde, det er ligesom om, jeg skal gemme det væk bag et slør af pjat, hvilket naturligvis gør, at det kan være svært at tage mig helt alvorligt.

Egentlig havde jeg glædet mig til at gå alene med Jutta den lange vej ind til byen, men det viste sig, at Effi, en anden tysker, osse ville med, og at Jutta desuden havde opfordret Jørgen, som jeg havde været så jaloux på den foregående dag, til at komme med.

Det sidste irriterede mig, og det meste af vejen over heden gik jeg bagefter de andre, surmulende. Jeg ville gerne være alene med Jutta, jeg ville gerne have, at han skulle koncentrere sig om mig. I virkeligheden havde jeg nok ikke været helt så hysterisk med ham, hvis ikke Erik var taget afsted, jeg havde brug for hans trøst, og den var svær at få, når han gik og morede sig sammen med Jørgen.

Jutta må kunne have mærket, hvordan jeg havde det, for da vi var kommet op på grusvejen, gik han hen til mig, tog min hånd og spurgte så, om der var noget i vejen. "Jeg ville så gerne have snakket med dig alene", sagde jeg, "jeg kan ikke finde ud af mine egne følelser i øjeblikket. Jeg kan så godt li' at være sammen med dig, men samtidig går jeg og passer på, fordi det ikke er så smart at forelske sig i een, der bor i Berlin, når man selv bor i København. Jeg ved ikke, hvad jeg skal stille op. Og så er jeg samtidig ked af

det, fordi Erik tog afsted i morges — det er så kompliceret."

Jutta svarede, at han osse var lidt forvirret, men at vi jo måtte nyde at være sammen, mens vi var der. Vi fortsatte med at snakke sammen, bl.a. om Erik, mens vi hånd i hånd indhentede de andre.

Da vi var kommet op på siden af de andre, tog Jutta Effi i hånden, mens han stadig holdt min, og sagde, at jeg skulle ta' Jørgen i hånden osse. Lidt modstræbende og genert tog jeg Jørgens hånd. Nu var jeg dog lidt på den sikre side, når jeg gik imellem dem. Effi kunne jeg ikke blive jaloux på, for han sov sammen med Jutta næsten hver nat, og Jutta havde fortalt mig, at de aldrig bollede sammen.

På vejen hjem fra brugsen gik Jutta og jeg et godt stykke foran de andre. Jeg sørgede for at gå hurtigere, arm i arm med Jutta, hver gang de haledede ind på os. På den måde fik jeg lejlighed til at tale ligeså meget med ham, som jeg havde lyst til. Jutta lyttede meget andægtigt til alle mine problemer og fortalte osse selv om sine egne. Samtidig gik vi og tog om hinanden og på hinanden, og legede indimellem som et par børn, skønt Jutta var fyldt 31, og mange måske ville mene, at en mand i den alder burde opføre sig lidt mere alvorligt. Personlig synes jeg, det er skønt, når man ser voksne mennesker, der render rundt og leger og skaber sig, det ville være rædsomt for mig, hvis jeg en dag selv skulle gå hen og blive så voksen, at der ikke længere var plads til lidt fis og ballade.

Det meste af tiden gik vi i den grad og lirede hinanden op, så det var svært at lade være med at smide sig det første det bedste sted og bolle.

Da vi efter at have afleveret varerne i teltet gik ned på stranden, begyndte vi naturligvis at rode ved hinandens pikke. Dette medførte selvfølgelig, at jeg fik en kraftig erektion, så da Effi kom hen og ville ligge og tage solbad ved siden af os, blev jeg genert og måtte lægge mig på maven. Selvfølgelig var der ingen grund til at skamme sig, men når det kom til stykket, var jeg nok ikke så frigjort, som jeg gerne ville se ud til.

Da der var gået et stykke tid med at jeg lå på maven og ønskede, at min pik ville falde til ro, foreslog Jutta mig, at vi gik en tur, hvilket jeg straks sagde ja til. Jeg rejste mig forsigtigt op, og konstaterede, at nok var min pik ikke længere stiv, men den var stadig svulmet op, så min ophidselse var tydelig på lang afstand. Dette gjorde mig temmelig urolig, men Jutta sagde, at jeg skulle prøve at falde lidt til ro, det var jo trods alt en meget naturlig ting at være ophidset. Det hjalp lidt, at han sagde det, men helt kunne jeg nu ikke slappe af med det.

Da vi havde gået et stykke hen ad stranden, nærmede vi os en båd, hvor der stod en gruppe mennesker. Jeg havde ikke rigtig mod på at gå forbi dem med halvtiv pik, og desuden legede jeg lidt med tanken om at bolle med ham oppe i klitterne. Jeg spurgte derfor, om vi ikke skulle gå derop. Jutta svarede med et sjo-

felt smil, at det kunne vi da godt, så vi drejede op mod nogle høje klitter på vores venstre side. Da vi kom derop, viste det sig, at der stod et telt ikke så langt fra, hvor vi ville lægge os, og jeg blev lidt nervøs for, at der skulle komme nogen, mens vi lå der og bollede. Samtidig gav spændingen mig en sjov kilden i maven og underlivet, der var med til at gøre det hele endnu mere sjovt og ophidsende.

Da vi havde ligget lidt og rodet med hinanden, fjernede Jutta min hånd fra hans pik, og sagde, at han hellere ville vente til om aftenen, men jeg var så ophidset, at jeg ikke kunne holde ud at vente. Men jeg ville da osse gerne om aftenen . . . jeg kunne vist ikke få nok den dag!

Resultatet blev, at jeg igen fik lov til at ligge passiv, mens han manipulerede hele min krop. Det var virkelig noget jeg nød, bare at blive opvartet uden at jeg behøvede at gøre andet end at ligge og sprælle af fryd. Der fløj en flyver rundt oppe på den åbne himmel, og jeg lå og ønskede, at de kunne se os deroppe fra. Rundt omkring os pippede fuglene, og jeg kunne høre folks stemmer nede fra strandkanten blive blandet med lydene af Juttas mund, der med sugende bevægelser gled op og ned af min pik. Samtidig lå jeg og stønnede og hvinede . . .

Da vi var færdige, gik jeg ned til strandbredden og vaskede mig i skridtet, og vi gik derefter tilbage til det sted, hvor vi havde ligget før sammen med Effi. Han var i mellemtiden faldet i søvn og jeg lagde mig ned ved siden af ham og slappede af, mens Jutta gik tilbage til teltet for at få noget mad.

Om aftenen gik jeg spændt og ventede på, hvornår jeg mon skulle bolle med Jutta igen. Egentlig havde vi ikke lavet nogen fast aftale, om at vi skulle bolle, men jeg tog det som en selvfølge, at vi skulle.

Da jeg på et tidspunkt gik udenfor for at lede efter ham, fandt jeg ham sammen med mange af de andre henne ved den brændeovn, vi havde lavet en gammel rusten torpedo, der havde ligget på stranden. Nu, da jeg vidste, hvor han var, gik jeg lidt rundt i klitterne og nød den dejlige aftenluft. Vejret havde været godt hele dagen, i hvert fald hvis man sammenlignede det med de forrige to dage. Jeg gik lidt ned på stranden og kiggede på månen. Det var en enestående smuk fuldmåne den aften, og synet af månelysen, der brød gennem skyerne og genspejlede sig i vandet, var ganske overvældende.

Da jeg gik tilbage til brændeovnen, opdagede jeg til min forfærdelse, at Jutta og Chris havde rejst sig og var begyndt at gå. Jeg stod og spejdede efter dem og så dem gå tæt omslyngede over i retning af Chris' telt. Jeg var aldeles forfærdet . . . hvad skulle de derovre? Fortvivlet og skummende af raseri gik jeg ind i bøssefeltet.

Herinde var der en dejlig atmosfære, som jeg ville have nydt, hvis jeg havde været i humør til det. I stedet satte jeg mig hen i et hjørne og så forurettet ud. Jeg kunne ikke holde ud at sidde derinde

ret længe ad gangen, så med jævne mellemrum gik jeg udenfor, blandt andet for at se, om Jutta muligvis skulle gå rundt derude. Det gjorde han naturligvis ikke. Jeg kravlede op på en høj klit, hvorfra jeg kunne se Chris' telt. Jeg kunne se, at der var lys derovre, og spekulerede på, hvad de lavede derinde. Selvfølgelig bollede de, det kunne jeg godt regne ud. Men jeg var frygtelig jaloux — jeg havde jo regnet med, at det var MIG, han skulle bolle med den aften. Samtidig gik jeg og kæmpede med tanken om, at jeg jo selv havde gået og påpeget vigtigheden af, at man havde fuld seksuel frihed — det var ligesom om, teori og praksis pludselig slet ikke ville passe sammen længere. Jeg gik tilbage til teltet.

Herinde var de andre begyndt at bage klatkager. Jeg havde tidligere glædet mig til det, men nu ville jeg skide dem en hatfuld. Hvad skulle jeg med klatkager, når Jutta lå og bollede med en anden fyr?

Tankerne for rundt i hovedet på mig. Jeg skiftede mellem at sige til mig selv, at jeg ikke havde lov til at være fornærmet, og at han havde sin frie ret til at gøre, hvad han ville, for i næste øjeblik at ønske ham langt ned i helvede. Hvis han nu havde sagt til mig, at nu ville han gå hen og bolle med Chris, så jeg skulle ikke vente på ham, så havde situationen været en ganske anden, tænkte jeg, men kunne samtidig ikke finde ud af, om jeg mon ikke ville være blevet fornærmet under alle omstændigheder.

Det måtte jo komme — vi havde jo hele tiden snakket om det at bolle med andre. Hvorfor kunne jeg så ikke acceptere det?

Jeg tvang mig selv til at se lidt selskabelig ud, hvilket vist ikke lykkedes, og jeg tog pænt imod de pandekager, som Agner rakte over til mig.

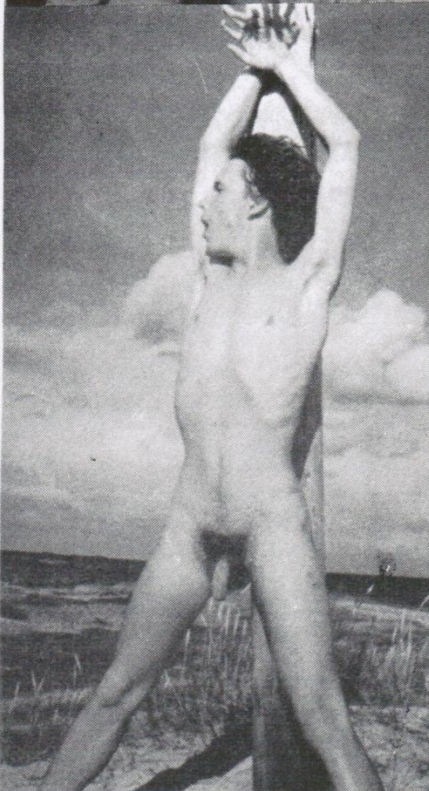
Jeg kunne egentlig godt se det dobbelt-moralske i, at jeg blev fornærmet nu i aften, når jeg selv havde ligget og kysset mine læber tynde sammen med Erik de foregående dage. Det var jo ikke ligefrem på grund af *min* manglende vilje, at vi ikke havde bollet. Onsdag aften var jeg jo faktisk gået over til Jutta, fordi Erik ikke ville, så hvordan kunne jeg med rimelighed forsvare min jalousi? Uanset hvor længe jeg vendte og drejede alle disse ting inden i mit hovede, vedblev skuffelsen alligevel med at være den stærkeste følelse. Jeg indså til sidst, at det ikke nyttede at sidde og være mopset, så jeg kravlede i min sovepose, nu da der var ved at blive lidt mere fredeligt i teltet.

Der var kun et par stykker andre, der var vågne, da Jutta og Chris kom ind i teltet. Jeg kunne høre dem grine og fnise udenfor, men jeg kunne se på Jutta, idet han trådte ind i teltet, at han ikke var helt tryk ved situationen. Han sagde hej til de andre, men nøjedes med at kaste et forsigtigt blik over i retning af mig, som havde rejst hovedet op med en pludselig bevægelse som et dyr, der vejrer fare på færde.

Jeg lagde mig ned igen og kiggede stift op i loftet. Efter et stykke tid kom han

over til mig og lagde sig hen over mig og sagde: "I'm so stoned!" Jeg spurgte ham, om han havde bollet med Chris, og prøvede at få min stemme til at lyde, som om jeg ikke var særlig berørt af situationen. "Yes — it was wonderful!" svarede han med en blanding af snøvlen og fnis i stemmen.

"En anden gang, når du har sagt til en eller anden, at du vil bolle med ham, sådan som jeg havde opfattet det, og rakte lidt drillsk tunge ad mig. "I want to be free — you know that", sagde han så og krøb væk.

Jeg lagde mig om på siden, og lod som om jeg sov. Jutta og Chris lod til at være sultne, for de gav sig til at bage klatkager af den resterende dej. Jeg lå og blev mere og mere rasende, og syntes, at de lavede en forfærdelig larm, men i virkeligheden var de usædvanligt stille, i modsætning til mig mandag aften, da vi havde siddet og snakket, og Agner havde prøvet på at sove. Da havde JEG sagt, at han sku kunne sove alligevel, og fortsat med at tale i et normalt højt tonefald. Da jeg tænkte det igennem dagen efter, kunne jeg godt se skævheden.

Da de endelig var gået, varede det stadig længe, før jeg kunne falde i søvn, for tankerne for rundt i hovedet på mig . . .

Næste dag kunne jeg se det hel lidt mere på afstand. Jeg stod tidligt op, gik ned på standen, og lagde mig i en klit for at tænke tingene igennem endnu en gang. Nu kunne jeg grine lidt af mig selv, for jeg kunne godt se, at hele affæren var noget opskruet. Jeg besluttede mig til at gå en tur til byen, inden Jutta stod op.

Jeg fulgtes med Agner, og fik lejlighed til at tale med ham om affæren. Det var rart at få afreageret lidt på denne måde, og jeg kunne mærke, at jeg slappede bedre og bedre af. På hjemturen mødte vi Jutta og nogle af de andre fra lejren. Da Jutta fik øje på mig, gik han straks hen til mig og gav mig et knus. Vi sagde næsten i munden på hinanden: "I want to talk with you!" og enedes om at gå en lang tur sammen, når vi begge var kommet tilbage til lejren. Han spurgte, hvordan jeg havde det, og jeg svarede, at jeg følte mig mere afslappet nu, end i går aftes. Resten af turen hjem var jeg i højt humør.

Jalousien er så forbandet svær at slippe af med. Selvom jeg, da jeg oplevede det, jeg lige har beskrevet, syntes, at jeg lærte noget om nødvendigheden af at indse, at friheden i aller højeste grad osse skal gives af mig selv overfor dem, jeg omgås — så må jeg i skrivende stund erkende, at jeg selv har lang vej at trave, før jeg når noget, der ligner målet. Det har jeg netop oplevet i en situation, der godt kunne ligne ovenstående — på den måde, at jeg osse her oplevede mig selv som en, der kunne blive virkelig jaloux.

Men selvom man oplever jalousien gang på gang, så bør der ikke være nogen grund til at falde hen i troen på det totalt monogame parforhold — der opnår man vel blot, at ens behov og indre konflikter bliver gemt af vejen under pænhedens velpolerede dække for snarere at tære een op indefra — hvor de samme behov, hvis de blev omtalt og praktiseret åbent og frit, kunne have fået sjælen og fantasien til at blomstre.

Selvom det kan være sejt, så vil det altid kunne betale sig at tage kampen op mod de negative sider i såvel en selv som hos andre. Hvis man blot vælger at give op i troen på, at det er det nemmeste, så kan man være evigt forvisset om, at man aldrig når nogen vegne overhovedet!

Flossie Fløjlstunge/
Knud Thøger Sørensen

DET EVIGE PAR?

Jeg ligger i sengen — alene. Min kone sover hos en anden mand. Jeg forestiller mig, smertefuldt og i detaljer, hvad de foretager sig. Det er svært at falde i søvn . . .

Dette sker med min billigelse. Igennem det sidste års tid har min kone og jeg diskuteret fænomenet 'utroskab'. Vi var enige om, at ligegyldigt hvor godt vores forhold var, ville det være absurd at tro, at vi kunne få alle vores følelsesmæssige og seksuelle behov tilfredsstillet udelukkende hos hinanden resten af vores liv. Dele af vores personlighed kom ikke til udtryk. Det at bo sammen, passe børnene, konstant at være optaget af alle de daglige gøremål — alt dette lagde grunden til modvilje, smålige skændier, rutine, kedsomhed og afhængighed i samme grad, som det styrkede vores forhold og indbyrdes forståelse. Vi blev derfor enige om, at hvis en af os udviklede et forhold til en anden, ville det måske være gavnligt for os, ikke blot på det personlige plan, men også i det lange løb for vores fælles fremtid.

Vi blev også enige om, at det var vigtigt, at det i hvert fald første gang skete for min kone Sally. Da vi blev gift (for 6 år siden) fulgte vores forhold det traditionelle mønster. Hendes liv kom til at dreje sig om børnene og den huslige trivialitet — mens mit kørte videre som før. Jeg blev utilfreds med hende. Jeg havde opfattet hende som en interessant og lidenskabelig pige da vi giftede os, og pludselig syntes hun at være sløvet fuldstændig hen. Når mine venner kom på besøg, var det sommetider som om, hun slet ikke var der. (Uden at tænke videre over det gik jeg automatisk ud fra, at mine venner også var hendes, og jeg bemærkede ikke, at hun faktisk ikke havde nogen venner, der var hendes egne). Med hensyn til vores sex-liv skete det ofte at hun var for træt til noget som helst. Og blev det endelig til noget, var det som regel uden synderlig entusiasme fra hendes side. Det var som om, det ikke længere var vigtigt for hende, at vi havde et godt og fantasifuldt seksuelt samvær. Vi skændtes over det. Jeg anklagede hende for ikke at bekymre sig om mine behov. Hun sagde, at den dag jeg begyndte at behandle hende som en elskovspartner, ville hun måske begynde at reagere som en sådan.

Så jeg fantaserede om pigerne i de forskellige sex-magasiner og var liderlig efter piger som jeg traf ved fester eller blot så

på gaden og havde også et par eengangsforhold til andre kvinder. Når jeg fortalte hende om det, var hun bitterligt krænk. (Vores forhold var stadig sådan, at vi talte om den slags). "Hvorfor gør du ikke det samme?" spurgte jeg. Hun svarede, at hun hverken havde mulighed, selvtiliden eller tilbøjeligheden dertil.

Så gik hun ind i kvindebevægelsen og begyndte at slå fra sig. Kønsrollepolitikken holdt sit indtog i vores hjem, og vores liv blev en daglig, til tider rasende kamp. Jeg var hele tiden 2 skridt bagefter mht. forståelsen af hvad der foregik. Selvfølgelig gik jeg ind for kvindens ligeberettigelse, men det var ikke den vi skændtes om. Hun var hysterisk, ledte efter undskyldninger for sin utilstrækkelighed og hun var mere interesseret i at forhindre mig i at nyde *mit* liv end i at begynde at nyde *sit eget*.

Men gradvist begyndte det at dæmre. Jeg tog et deltidsjob, således at hun også kunne gå på arbejde, og at vi kunne deles om børnepasningen og de huslige pligter. Jeg ernærede, at jeg ikke havde så meget imod dette endda, og hvad mere var, jeg opdagede, at Sallys uafhængighed, i det mindste indtil videre, ikke var nogen trussel mod mig, snarere tværtimod. Hun begyndte at leve igen, hun blev stimulerende at leve sammen med i stedet for blot at være et frustreret vedhæng. Vores forståelse af os selv og af hinanden udvikledes. Vi nåede det punkt, hvor vi følte, at hvis en af os fik en elsker eller elskerinde ville det alligevel ikke være den helt store katastrofe. Vi følte, at vores forhold var stærkt nok til at kunne klare en sådan situation, og måske endda blive bedre deraf. Men hvis ikke vi skulle gentage de tidligere mønstre, skulle det være hende først.

For et par måneder siden mødte hun så Chris, og de har sovet sammen flere gange om ugen lige siden. Det er en lidenskabelig oplevelse for dem begge — lige så lidenskabelig som det var for Sally og mig, da vi mødte hinanden.

Og selvfølgelig er jeg jaloux. Naive grønskolling jeg er: aldrig havde jeg ventet denne smerte. Aldrig havde jeg ventet denne uophørlige pine og tomhed. Jeg havde aldrig troet, at jeg kunne føle mig så sønderknust, så tilovers, så usikker, så utilstrækkelig og paranoid.

Men hvorfor? . . . Er det mon så dumt et spørgsmål? Hvad er det, der skaber denne følelse af, at jo lykkeligere den jeg elsker er, jo dårligere har jeg det? Hun er mere selvstikker, mere tilfreds og mere sig selv end nogensinde før — og jeg hader det. Hvorfor?

Mest af alt er det selvfølgelig fordi hendes nuværende gevinst er mit tab. Næsten al hendes seksuelle og følelsesmæssige energi er rettet mod Chris og ikke mod mig — og det inkluderer en helvedes masse seksuel og følelsesmæssig energi som gennem årene har hobet sig op, og ikke er kommet til udtryk overhovedet. Dette er svært at klare for mig. Ikke mindst fordi vores sex-liv nærmest er gået helt i stå. For Sallys vedkommende er dette fordi, hun endnu er for optaget af nyheden i hendes forhold til Chris,

til at kunne dele ud af sine følelser, som hun gerne ville. Men hun tror ikke, at det vil være ved, og i mine optimistiske øjeblikke tror jeg hende. Vores forhold er faktisk allerede i mange henseender blevet snarere bedre end dårligere. Alle små-skænderierne og fjendskaben er så godt som forsvundet, og vi taler nu om mange ting, som tidligere har været pinlige eller forbudte emner, og forskellige undertrykte aspekter af vores personligheder, er ved at komme frem i lyset igen. Pludselig — og sikkert ret kunstigt — elsker jeg hende inderligt og behøver hende så akut som aldrig før. (Jeg er bevidst om, at dette skyldes den knaphed jeg nu oplever med hensyn til hende). Og hun siger, at hun også elsker mig, at hun føler sig fuldstændig sikker på styrken i og værdien af vores forhold, og at hun er sikker på, at det hele i det lange løb kun kan være for det bedre.

Alligevel er jeg bittert ulykkelig. Hun kommer hjem om morgenen, omfavner mig og kysser mig. Det er fint. Varmen er fuldstændig ægte, og det glæder mig meget at blive kysset og forsikret. Men underneden kan vi godt mærke, at det hele ikke vibrerer så godt, der er noget galt. Så kommer Chris også, og vi hjælpes alle tre med at ordne børnene, eller vi spiser sammen, eller går på værtshus. Igen virker det helt fint. Vi kommer godt ud af det med hinanden, vi griner og snakker, og tilsyneladende er der ingen problemer. Men under overfladen er jeg i oprør. Jeg skrigger lydøst, og jeg kan ikke klare det, at hvert øjeblik kan jeg fuldstændig bryde sammen. Og under overfladen er Chris' og Sallys følelser også problematiske.

Sally ved, hvordan jeg har det, og det gør bare det hele meget værre. Hun er fuldstændig klar over, hvor desperat jeg har brug for hende, og hun er helt bevidst om, hvor elendigt jeg har det. Alligevel er det netop styrken af disse følelser overfor hende, der skubber hende væk fra mig. Hun føler det som et omklamningsforsøg. Hun ønsker frihed og selvstændighed, og hun ønsker at frigøre sig for de bånd jeg lægger på hende. Hun elsker mig, ellers ville det på en måde være mindre problematisk for hende. Men vores forhold er blevet unaturligt. Så når vi går i seng sammen, finder vi det umuligt at elske.

Det føles som om vi er låst fast i en ond cirkel. Jo mere jeg har brug for hende, jo mindre er hun i stand til at komme mig i møde, og jo mindre hun er i stand til at komme mig i møde, jo mere har jeg brug for hende. Hvad der, i alt fald delvis, er grunden, er, at vi hver for sig for tiden prioriterer vores fælles forhold forskelligt. På grund af den tilfredsstillelse forholdet til Chris giver hende, føler hun ikke genopbygningen af hendes og mit forhold som noget stærkt påtrængende. Set fra hendes side er det vigtigste, at vi burde kunne være afslappede sammen, at jeg skulle lade være at være så anspændt og bekymret. På længere sigt er det selvfølgelig ikke nok, hun ønsker også at vi skulle kunne få nogle gode vibrationer sammen igen. Men hun har ikke travlt, hun føler ikke noget øjeblikkeligt behov herfor. Jeg føler derimod, at det ikke kan

gå hurtigt nok, fordi den slags gode vibrationer netop foregår i min umiddelbare nærhed, uden at jeg selv er involveret i dem, og i det præcise øjeblik hvor jeg har brug for den slags vibrationer, eller hvor jeg har brug for at føle dem som en reel fremtidig mulighed, synes de mig fjernere end nogensinde. Jeg må konstant stille mig tilfreds med små tegn — kærlighedens lavvande.

Sagen er jo den, at jeg ikke bare lige sådan kan få hvad jeg har brug for. Selvom Sally (og de fleste andre mennesker) selvfølgelig er i stand til at elske to mennesker samtidig, så er det dog ikke muligt at elske dem med den samme intensitet og på samme måde samtidig. Vi er, når det kommer til stykket, forskellige, og det tager tid at lære at forstå disse forskelle, således at hvert enkelt forhold kan følge sin egen bane på sine egne betingelser. Jeg er nødt til at se i øjnene — og det er noget af et chok at erkende dette — at det drejer sig om en yderst langvarig proces.

Jeg må også se i øjnene, at mit forhold til Sally aldrig bliver det samme igen — bestemt ikke hvis hun og Chris fortsat kommer sammen, og formodentlig heller ikke hvis de skilles. Hun har på en afgørende måde stadfæstet sin uafhængighed af mig, hendes ret til en selvstændig eksistens. Selv om jeg meningsmæssigt er helt på linie med dette, finder jeg det uhyre svært at leve op til i praksis.

Det er svært for hende, at gøre det følelsesmæssige skift fra Chris til mig og tilbage igen, og samtidig bevare sin selvfølelse. Og det er fantastisk svært for mig at tilpasse mig det faktum, at hun en del af tiden er følelsesmæssigt engageret i en anden end mig. Vort forhold har ikke længere den samme trygge hygge. Jeg er hele tiden nødt til, at se hende som en selvstændig, af mig uafhængig person.

Alle disse problemer er naturlige, de er kun hvad man kunne forvente. Mange af dem forsvinder måske med tiden, mens andre igen måske ophører med at tage sig ud som problemer, og i stedet kan ses som grundlaget for en ny slags forhold — en type forhold, der ligesom monogamiet har sine problemer, men som er ligeså værdifuldt, måske endda mere.

Noget af det sværeste ved vores nuværende situation er, at finde ud af hvad grundlaget for problemerne er. Hvilke af dem skyldes min personlighed? Hvilke af dem udspringer af Sallys personlighed? Hvilke kommer af Chris' personlighed? Hvilke af dem har deres rod i det faktum, at Sally og jeg bor sammen i et hus med vores børn, mens Chris fornylig er flyttet fra sin familie og således nu er helt frit stillet? Og hvilke af vanskelighederne har deres grundlag i den vestlige verdens samlivsstruktur. Jo mere jeg tænker over det hele, jo mere overbevist bliver jeg om, at der er andre faktorer, der gør sig gældende — at min jalousi bestemt ikke kun skyldes følelsen af at være den vragede ægteemand, men at den skyldes adskillige andre ting.

En af disse er forskellen mellem mænds og kvinders indstilling til sex. Når kvinder er jaloux, synes jeg, at de generelt reagerer ved at blive kolde overfor deres

partnere. Mænd derimod reagerer sandsynligst med stærkt forøget lidenskab, med et desperat behov for seksuel bekræftelse, for at vide at de også (som elsker) er virile, bliver attrået og er gode til at bolle, helst bedre.

Det er måske især tilfældet i et samfund, som lægger en så stor og kunstig vægt på sex som en form for ekspertise snarere end som en form for kommunikation. Men maskulin seksualitet er altid blevet defineret som en form for virilitet og kraft, mens den feminine seksualitet er blevet defineret som evnen til at respondere på mandens aktive handlinger.

En meget stor del af min jalousi har sit udspring i denne følelse af seksuel utilstrækkelighed. (Chris må være bedre i sengen end mig, ellers ville Sally ikke foretrække at elske med ham). Men denne følelse, som er et produkt af det vrængbillede af maskulinitet, der er en del af vores kulturarv, kan jeg ikke komme uden om. Jeg må kæmpe mod den, ikke kun fordi jeg er bevidst om det falske grundlag den hviler på, men også fordi den forhindrer Sally og mig i at have det godt sammen seksuelt.

Der er masser af ting der kan komme i vejen for et godt seksualliv. Hæmninger, vane, træthed eller et af børnene der lig-

ger med feber i værelset ved siden af. Selvfølgelig kan der også være problemer med teknik og uvidenhed, men de kan forholdsvis let løses. Men det at være en god elsker, er ikke en evne man enten har eller ikke har. Sex er en måde som mennesker kan forholde sig til hinanden på, kommunikere på. At forsøge at bevise man er god til det, kan let hæmme den fælles følelse af inderlighed, varme og glæde, som er grundlaget for al god sex.

Selv om min selvfølelse mht. sex er blevet undermineret af Sallys forhold til Chris, er problemet ikke løst ved, at hun sender ham ud i kulden og reserverer sig selv udelukkende til mig, hvilket nok er det de fleste mænd ønsker sig i en sådan situation. Mit håb er, at min seksuelle selvfølelse ville komme tilbage, når hun ønsker at elske med mig såvel som med ham. (Dette omfatter naturligvis ikke den mulighed, at også jeg kunne få et godt og tilfredsstillende forhold til en anden).

Og det er egentlig det, jeg ønsker. I mellemtiden må jeg kæmpe mod denne forbandede følelse, denne mandlige stolthed, denne seksuelle konkurrencementalitet — denne tendens til at tænke på god sex som et udtryk for virilitet (kraft = mandfolk) i stedet for som et udtryk for et godt og kærligt forhold til et andet menneske. Det akavede i mit forhold til Sally kommer af, at det for tiden undergår en omdefinering. Men vi elsker begge hinanden, så der er alle chancer for, at vi igen vil kunne elske sammen.

Det har intet at gøre med virilitet. Det siger mine meninger mig. Men denne maskuline paranoia, som er min arv, har dybe rødder. Alt for meget af min usikkerhed skyldes dette maskuline ego, som er blevet frataget den støttepille, der hedder eneret til en kvindes krop. Det er en støttepille som ingen af vi mænd egentlig har brug for, vi ville have det bedre uden, men det tager tid at lære at holde sig oprejst når den er væk.

En anden bestanddel af min følelse af seksuel usikkerhed er den mere generelle følelse af, at hvis Sally er forelsket i en anden (selvom hun også elsker mig) så har jeg mistet hende. På en måde er det selvfølgelig også rigtigt. Hun har ikke længere udelukkende følelsesmæssige forpligtelser overfor mig, hun har også følelsesmæssige forpligtelser overfor en anden. Jeg har mistet noget af min intimitet med hende. Vi deler ikke længere så stor en del af hinandens følelsesliv, vores planer er ikke længere så ofte sammenfaldende. Jeg har selvfølgelig også mistet hende rent fysisk i den tid hun er sammen med Chris, selv om det også gælder for den tid hun går på arbejde, besøger sine venner etc. Det er kun min mangel på tillid til hendes stadige omsorg for mig, der får mig til at føle, at det er noget andet, når hun er sammen med Chris.

Udover disse betragtninger, der er reelle problemer, selvom de måske kan løses, så har min følelse af at have mistet hende også noget at gøre med, hvordan jeg er blevet formet rent psykisk. Det har noget at gøre med, hvordan jeg har optaget kernefamiliens værdi, hvordan jeg er blevet

opdraget i troen på "det evige par". For dette monogame system — en dyb følelsesmæssig afhængighed og opmærksomhed baseret udelukkende på een bestemt person, forstærket en million gange ved i årevis at bo sammen med denne person og børnene i en lille kasse, der kaldes et hjem — medfører uvægerligt ejerfølelser. Når jeg føler, at jeg har mistet Sally, er det (i alt fald delvis) som et stykke ejendom. Jeg ejer ikke længere hende, hun ejer ikke længere mig. Hvis vi kan tilpasse os denne nye situation, er det noget der skal fejres, ikke begrædes. Faktisk er problemet ikke et spørgsmål om tab, men derimod et spørgsmål om afbalancering af selvstændighed. Hendes ret til at være sammen med Chris er i konflikt med min ret til at være sammen med hende.

Men jeg har jo alligevel ikke lyst til at være sammen med hende hele tiden, og jeg bruger jo også min ret til at gå i byen med mine kammerater. Så problemet består faktisk i at afbalancere retten til selvstændighed under skyldig hensyntagen til hinandens behov. (Det inkluderer selvfølgelig, at vi begge har et behov, for at være fritaget for børnepasningen fra tid til anden, og heldigvis er børnene glade for det hele indtil videre, men lige meget hvem af os der er ude, er han eller hun årsag til, at den anden er bundet hjemme

hos ungerne. Hvis nogen efter dette tror, at vi er for lidt interesserede i vores børns tarv, må jeg lige sige, at en af grundene til at vi har kastet os ud i alt dette, er hensynet til vore børn. Kernefamiliens klaustrofobi påvirker børnene såvel som de voksne. Børn behøver kærlighed og tryghed, ikke langsom kvælning . . .)

Den slags selvstændighed, jeg taler om, er svær at opnå. Det 'frie' samfund er infiltreret af dobbeltmoral. Mens alle formodes at have affærer til højre og venstre, forlanges det samtidig, at alle fuldstændigt respekterer den hellige ægteskabelige institution. Enhver trussel mod familien (som den traditionelt opfattes) er en trussel mod 'selve vort samfunds grundlag' mod 'alt hvad der er anstændigt i livet'.

Selv denne overvældende indoktrinering — der begynder den dag vi bliver født og fortsætter livet igennem, indtil vi er indordnet det Wilhelm Reich kalder 'tvangsmonogamiet' — selv uden den, gør selve det, at monogamiet bare er der, det næsten umuligt at etablere nye måder for samvær mellem mennesker. Hvis man kun udtrykker sig emotionelt og seksuelt overfor een person år efter år efter år, og hvis denne person er den eneste hjælper man har i kampen mod usikkerheden,

hæmningerne og mangelen på tryghed — så opstår der virkelig et afhængighedsforhold, så 'utroskab' fra den enes side truer den andens hele verden.

Jalousi er, når det kommer til stykket, en slags angst for frihed. Jeg har ikke mistet Sallys varme og kærlighed, jeg kan blot ikke længere være sikker på, at hun er der, lige præcis når jeg har brug for hende. Hun er i praksis mere fri end for, og jeg er det, i alt fald teoretisk. Mere fri for afhængighed og ejermentalitet, og i det hele taget mere mig selv ved at leve sammen med hende på lige betingelser. Men denne frihed er frygtindgydende. For ikke alene konfronterer den mig med min frygtelige ensomhedsfølelse, min egen virkelige selvstændighed som menneske, men det er også en frihed jeg aldrig er blevet forberedt til. Hele mit liv har jeg, som alle andre, været udsat for kræfter, som direkte modarbejder tilliden til ens egen selvstændighed, i skolen, på arbejde, i snart alle sociale sammenhænge. Det er ikke sikkert, at alle føler som jeg, nogle er måske selvsikre på punkter, hvor jeg ikke er det, men jeg tror, at alle, eller næsten alle, lider under dette på een eller anden måde, og at mange i den aktuelle situation ville føle sig som mig — nøgne, blotte

de og bange for at se sig selv i øjnene.

Ingen er fuldstændigt frie. Det er det også umuligt at være. Afhængighed er en del af kærligheden, en nødvendig del, fuldstændig som mennesker er afhængige af hinanden i samfundet som helhed. Men afhængigheden i kærlighed kan nå det punkt, hvor den bliver kvælende.

I samme grad som min nuværende situation har tvunget mig til at tage alle mine ubevidste fornemmelser omkring virilitet, ejermentalitet og afhængighed op til en ny vurdering, har den gjort mig bevidst om andre aspekter af, hvordan seksualiteten fungerer i vort samfund. Vi lever i en verden, der er overstimuleret mht. sex. Engang var det sådan, at samfundet og arbejdet blev lovprist på nydelsens bekostning. Nu er selve nydelsen blevet op højet til at spille rollen som den gulerod, der får muldyrene til at trække. Markedspolitikken er braset lige ind i vore soveværelser, til de hemmeligste kroge af vores privatliv. Især kvinderne er udsat for et veritabelt stormløb i kommercialiseringen af deres kroppe. Hele industrier er baseret på at forsyne dem med stereotype billeder på deres egen seksualitet og deres værdi som mennesker. Men også for mig er der tale om en vedvarende manipulation med fantasien, som om samfundet kun kan køre let og ubesværet, hvis vi alle går rundt i en konstant tilstand af liderlighed.

Jeg indrømmer, at jeg i lang tid havde et ambivalent forhold til al denne surrogat-sex. Jeg reagerede imod, at kvinderne blev gjort til onanifantasier i stedet for mennesker. Jeg var imod, at kvinderne

blev solgt som færdigpakkede drømme, og alligevel begærede jeg disse sensuelle kvindebilleder, som jeg så overalt, hvor jeg end vendte mig. Til tider sammenlignede jeg dem med Sally og fandt hende mangelfuld (det synes mig utroligt i dag, men ikke desto mindre er det sandt).

Jeg bukkede delvis under for en fantasi om, at et eller andet sted på den anden side af regnbuen fandtes det perfekte knald med den perfekte, sexede, lidenskabelige, deodoriserede skønhed.

Nu har Sally udviklet et ægte forhold til en anden, hvor sex har form af kommunikation, en om og kærlig samværsform mellem to mennesker. Og pludselig som et lyn fra en klar himmel, i fuld bevidsthed, kan jeg se denne dehumaniserede fantasi-sex, som det lort den i virkeligheden er. Realiteten i vort 'frie' samfund er, at det ikke er den seksuelle frigørelse det drejer sig om, men derimod seksualiteten som salgsvare, som skaber af profit, og alle de forvrængede værdier det fører med sig.

Men ved siden af dette har seksualiteten endnu en rolle i vort samfund. På samme måde som kvinder forventes at leve op til to modstridende stereotyper — på den ene side det smarte, upersonlige sexobjekt, og på den anden side personifikationen af varme tryghed og naturlige grundlæggende følelser indenfor familien — oplever vi seksualiteten i en offentlig og en privat form. På den ene side er den en kommercialiseret lækkerbidsken, der byder sig til fra kioskerne bladhylder, og på den anden side skal den være det sted, hvor vores allerintimeste følelser og længsler kommer til udtryk. Seksualiteten er blevet det nye opium for folket. Alle vore stærke behov for varme og inderlige sociale relationer er blevet erstattet af drømme om seksuelt samvær, eller også af en flugt ind til kernefamiliens beskyttende bryst, eftersom det bliver mere og mere tydeligt at de to ting ikke helt er det samme. Skidt med at ens arbejde er kedeligt, skidt med at alle følelsesmæssige behov er blevet underordnet det store forbrugs- og produktionsræs, skidt med at man lever i en verden af fremmedgørelse hvor penge, skemaudfyldning og det at give og modtage ordrer er de hovedkanaler den medmenneskelige kommunikation foregår ad — skidt med alt dette så længe man kan drømme om ekstatiske elskov, så længe man kan drømme om den store KÆRLIGHED, så længe har man det jo helt fint.

Det eneste problem der dukker op i denne forbindelse er, at sådan fungerer det bare ikke. Hverken den seksuelle kærlighed eller kernefamilien kan bære dette kolossale følelsesmæssige læs. Familien begynder at bryde sammen under den tunge byrde. Neuroser, skilsmisser, konebytning og, som en enkelt positiv reaktion, kollektive boformer, bliver mere og mere almindelige i vores samfund. Og hvad sex angår, så degenererer den enten til en ritualiseret promiskuitet eller også begynder først kvinderne — og i deres kølvand mændene — at gøre oprør mod de gamle samværsformer. De begynder at se

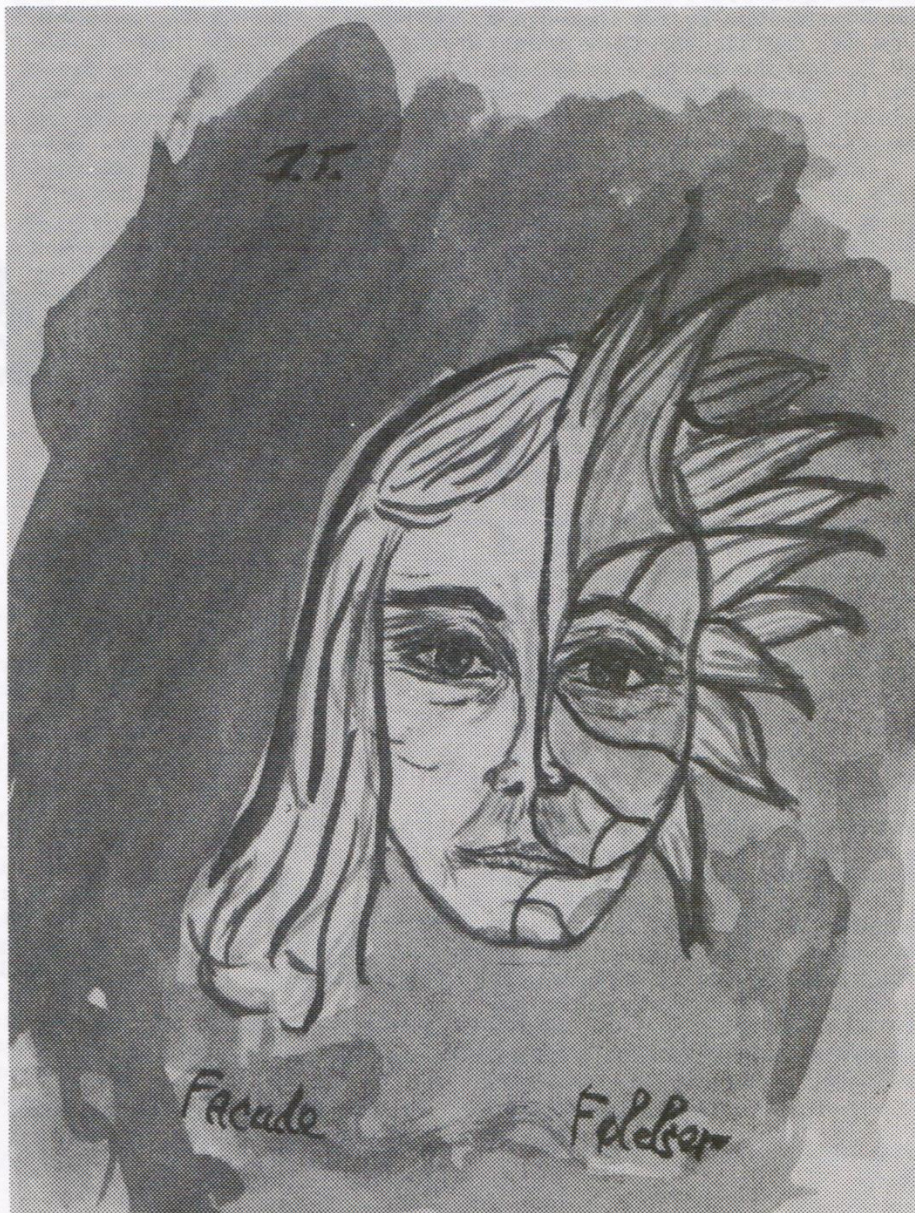
seksuelt samvær, ikke som et alternativ til det store intet, og ikke som en kompensation for alt det mennesker mangler i det vi kalder det 'normale' liv, men derimod som en ny måde at leve på, som igen vil have stærk indflydelse på sociale rettigheder i almindelighed og således søge at ændre disse.

Hvis det er det, der er sket for mig gennem de sidste par måneder — hvis Sally, Chris og jeg bevæger os mod en ny måde at omgås mennesker på — så er min øjeblikkelige jalousi og smerte en lille pris at betale. Hvis Sally og jeg kan genetablere vort gode forhold til hinanden så vi begge er glade, vel at mærke uden at det influerer på hendes forhold til Chris — så har vi vundet en lille sejr over de kræfter, der forvrænger og ødelægger vores liv. Hvis vi er i stand til at skabe et forhold, der er relativt fri for afhængighed, ejerforremmelser og reklamernes fantasiverden — så har vi måske givet vores lille hjælp til kampen for ordentlige medmenneskelige relationer i alle aspekter af vores og andres liv.

Sally er sikker på, at vores forhold er stærkt nok til at klare skærene. Somme tider tvivler jeg på det, sommetider tror jeg på det, men kun med hovedet. Somme tider er der små glimt af kommunikation der overbeviser mig. Ja for fanden — hun har ret. Men alligevel tvivler jeg. Jeg spekulerer på om vi — alle tre — på det individuelle plan er stærke nok. Jeg spekulerer på om det overhovedet er muligt, at gøre nogen som helst landvindinger på de personlige relationers område, uden at hele samfundet først må gennemgå en gennemgribende ændring. Jeg spekulerer på om ikke een af os (og her er jeg vel spidskandidat) pludselig ikke kan klare det længere. Jeg ville ønske, jeg kunne føle mig sikker. Det varer det længe, inden jeg kommer til, men det er forsøget værd. På trods af alt er det min ærlige og inderlige overbevisning, at dette er den eneste vej.

John Miles

Oversat fra engelsk af
Houle Bækdal

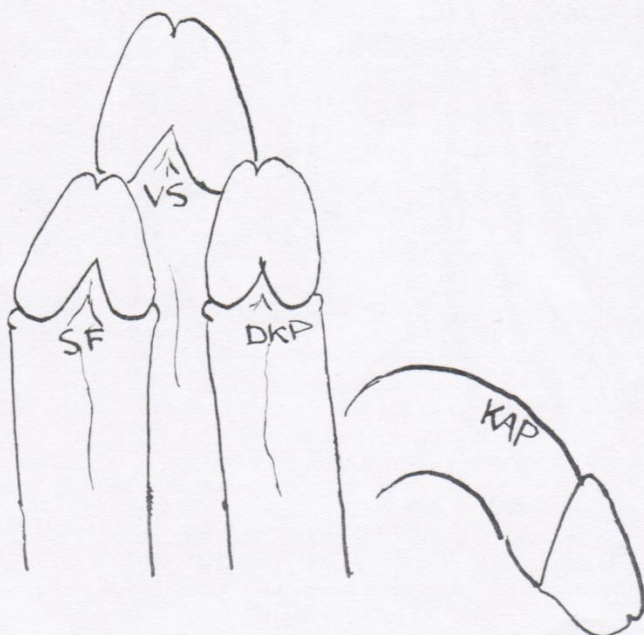
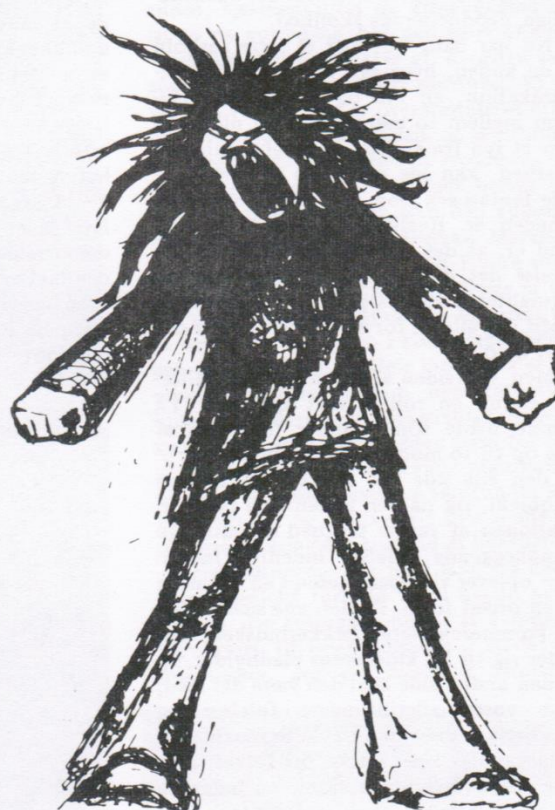
Illustrationsdebat:

KVINDEHØJSKOLEN SKREV I SIDSTE NUMMER (79/1) BL.A. FØLGENDE:

"...Men for os er det simpelthen umuligt at placere en artikel om kvindehøjskolen side om side med alle de pikkeillustrationer, bladet indeholder.

Vi synes simpelthen, det er rødselsfuldt, at næsten alt, hvad mænd skriver om kønspolitik, handler om forholdet til deres pik. Og når der så endelig er nogen udmerkede artikler, der også handler om andet og har perspektiv, ska det hele altså alligevel illustreres med en pik. Det siger jo nok meget om mænds virkelighed, men er osse fuldstændig fastlåsende og reaktionært. Og vi mener altså, at det ville være kønspolitisk progressivt om Seksualpolitik ændrer illustrationspolitik - ja, at bladet faktisk overhovedet ikke er særlig kønsbevidst, før det sker.

I har derfor vores fulde støtte i at ta diskussionen op om illustrationer i bladet. Og vi vil meget gerne skrive en artikel om kvindehøjskolen, når bladet ændrer illustrationslinje, så osse kvinder kan læse bladet uden straks at sku forholde sig til mænds pikfiksering."

Kære Seksualpolitik!

Jeg synes, det er et godt brev, Kvindehøjskolekvinderne har sendt jer. Fordi jeg så lissom indså, at det netop er illustrationerne, der ofte gør mig så sur. Det med at blive konfronteret med mænds pikfiksering.

Hver gang får jeg sjælekvaler med, OM jeg skal købe bladet eller ej. Ganske vist er det en slags løsning at la' være, men den er ikke særlig holdbar. For det er da vigtigt/rigtigt, I eksisterer. Og der står jo så meget, jeg godt vil høre om / tage stilling til.

F.eks. er der gået skår i min begejstring for Flossies så rosværdige indlæg "Bøssebevidsthed eller hvad" på grund af den pikkede illustration. Få dog nogle mere mobiliserende billeder!

Hilsen
Bodil Naumann

Kære kvinder!

Hele redaktionen i "Seksualpolitik" reagerede meget voldsomt, da brevet fra Kvindehøjskolen blev læst op. Reaktionen var meget kønsspecifikke. Vi kvinder sagde straks: "Ja, det kan der sandelig være noget om", mens mændene røg ind i en forsvarsposition — det var jo både dem og deres illustrationer det drejede sig om. Det førte til lange, spændende og udviklende diskussioner i redaktionsgruppen. Vi nåede et langt stykke i forståelsen af hinandens opfattelser, men vi besluttede i kvindegruppen i fællesskab at formulere vore synspunkter til dette nummer af bladet uden mændene. Dels var brevet adresseret til os, dels illustrerer vi kvindestoffet, mens mændene for det meste illustrerer mandestoffet, og dels er vi meget enige i dette spørgsmål.

Layout processen foregår på den måde, at vi vælger os de artikler, vi føler tilknytning til og har interesse i. Mændene illustrerer hovedsageligt individuelt, mens kvinderne illustrerer 2 eller 3 sammen om stoffet. Det skal dog lige tilføjes, at vi forsøger at få forfatterne af de forskellige indlæg til selv at komme med udkast — så mændene i redaktionen er ikke altid lige ansvarlige for alle pikkene.

Vi har efterhånden fået talt med mange såvel kvinder som mænd om illustrationerne. Og det er påfaldende, hvor kønsspecifikke reaktionerne er: kvinder reagerer gennemgående imod, hvor mænds reaktion først kommer, når vi provokerer dem — de føler sig virkelig ramt på deres følsomme dele, hvilket hænger sammen med hele kønsrolledebatten, hvor vi angriber mændene for den måde de bruger deres pik på.

Vores egne reaktioner mod pik/fallos-illustrationerne bygger på vores følelser. I første omgang reagerer vi spontant imod dem uden helt at forstå hvorfor og uden rigtig at kunne argumentere sagligt. For os kan pikillustrationer/tegninger osv. virke meget underholdende, men derfra og så til at illustrere en ellers god og spændende artikel med diverse fallos — der er langt, og under vores søgen efter materiale til illustration i bladet, er vi hidtil meget tilbage for sådanne, ligesom vi også er meget tilbage for de meget kussefikserede.

Rent forståelsesmæssigt vil vi til enhver tid forsvare tryks- og illustrationsfriheden, for hvem ønsker en sidste censurinstans? Og hvem skal denne instans bestå af? Hvem skal bestemme, hvad der må skrives/ikke skrives, afbildes/ikke afbildes? Alligevel reagerer vi mod visse typer af fallosillustrationer i vores seriøse og kærlige blade "Seksualpolitik", og er med det samme klar over, at det vil kalde på alle de liberalløst dogmer: frihed og alles ret til frit at udtrykke sig (vel at mærke også på andres bekostning).

Når vi kvinder reagerer mod kvindeskroppens udnyttelse i reklamer og ønsker dette ændret, bliver vi straks fra handelsmande-verdenen angrebet for at true den hårdt tilkæmpede "frihed". Er kvindeskroppen måske ikke dejlig at se på? — Er det så ikke fint at pynte verden op med denne form for æstetik? — som chefredaktøren for "Rapport" hævdede i en radiodebat. Det lyder jo forfættende — også i et kvindebevidst øre. Men vi må blot hele tiden huske på, at denne form for frihed til at bruge andre er på mandens præmisser, og når friheden benyttes til undertrykkelse, må de undertrykte sig fra og gøre oprør. Vi må tilkæmpe os retten til at være med til at definere, hvornår vi misbruges og gøres til objekter i reklameverdenen.

Men hvorfor vækker det også vores misnag med illustrationer af sprojtende pikkene i bladet? For det drejer sig vel næppe om undertrykkelse af kvinder — eller gør det? Hvad er årsagen til vores følelsesmæssige reaktion? Hvad er det, disse pikkene udtrykker/symboliserer, som kan fremkalde alle vores sære reaktioner?

Så vidt vi er orienteret, ønsker mændene at gøre op med den store, stærke, potente mandsskole, som de traditionen tro har forsøgt at udfylde efter bedste evne i årtusinder. Hvorledes finder denne

kamp så sted? Ja, i vores blad ses den på flere fronter — illustrationerne er een af dem. Men her fremstiller mænd stadig mænd som store, stærke, potente pikkene. Ud fra de diskussioner, vi indtil nu har ført med diverse fyre, skulle forskellen så ligge i deres hensigt med illustrationerne: de skulle ofte formidle en ironisk distance til problematikken i de enkelte artikler. Hvis vi kvinder altså skal fatte den dybere mening bag billedmaterialet i bladet, kræves det også af os, at vi er i stand til at distancere os og opfatte tegningerne på et ironisk plan. Det formår vi ikke altid, for vi ser pikken som et kraftigt magt- og undertrykkelsesmiddel, og det må ikke være sådan, at vi blokerer overfor indholdet i en artikel p.g.a. illustrationerne — så er der nemlig tale om undertrykkelse! Og vi er så vant til at blive 'slået' hist og pist — ikke mindst bevidstheds-mæssigt oveni hovedet med disse stive pikkene og den magt, de symboliserer, at vi automatisk forbinder vores kamp for ligestilling og respekt for kvinders meninger, handlinger og værdier netop med et oprør mod mændenes (stadigt om-sig-gribende) magt i det samfund, de har skabt og stadig hersker i. Og vores oprør er død-nødvendigt. Vi bør kæmpe mod undertrykkelsen på alle områder og så såre, vi aner den. Derfor synes vi også, illustrationsdebatten er vigtig.

For os kvinder hører penis og magt sammen — på dette felt gik den gamle Freud nok ikke så galt i byen — og på en eller anden led er det for dårligt, hvis mænd kun kan forholde sig til deres seksualitet gennem pikken: den stående, strålende, stive, strunke og sprojtende. At de to ting hænger så snævert sammen — og det hævder mænd til stadighed — må sættes i forbindelse med drengopdragelsen, der netop understøtter og opvurderer de traditionelle mandlige værdier og den 'mandlige' aktivitet, hvorimod vi også gennem illustrationerne opfatter os selv som blivende frosset fast i en objektposition: de passive, parate, 'spredende' kvinder — den placering, som vi netop i vores kamp er i fuld sving med at gøre oprør mod. Hvorfor føler vi så ikke samme trang til at illustrere med kusser som symbol på en mere øm side af seksualiteten: den smukke, følsomme, varme og givende? Hænger det sammen med, at vi alligevel ville opfatte det som et billede på passivitet, en længsel efter 'at blive brugt' — det har pornoen jo nok fået banket grundigt ind i vore hoveder — og ikke som et manifest middel til eller symbol på aktiv, stærk kvindekamp?

Når vi hele tiden forbinder seksualitet og magt, er det et konkret eksempel på, hvor vanskeligt kvinder har ved at løsrive sig fra den seksualundertrykkelse, som — primært — vi har været/er udsat for. Vores mål er at få kædet seksualitet sammen med ømhed og hengivenhed — også i illustrationerne.

Barne-Birthe, Dorthe og Pia
(red.)

Kære Seksualpolitikens Kvindegruppe!

I har med brevet fra Kvindehøjskolen i sidste nummer af Seksualpolitik, nr. 1, 1979, givet grønt lys for en tiltrængt debat om "Seksualpolitikens" konspolitiske linie, som jeg vil samle op og forfølge.

Først og fremmest ros til det sidste nummer (1.1979) for en tydelig ændring i illustrationerne, med en betydeligt mindre eller så godt som ingen pikfiksering.

Dernæst vil jeg give min fulde opbakning til Kvindehøjskolens kritik af tidligere numre og tilføje, at den tidligere linie, hvor også jeg var nødsaget til at forholde mig til netop den pikfiksering, har været med til, at jeg har haft et dårligt forhold til bladet. Jeg følte, at også her var det først og fremmest mandens præmisser (læs også penis) der var i fokus, og jeg var ikke stærk nok (læs bevidst nok) til at forsøge at ændre det ved selv at gå med i redaktionen. Der skal en bestemt (politisk) bevidsthed til for at kunne erkende, at det ikke kun er gjort med, at kvinder er

med, de må være med på en bestemt måde, nemlig deres egen, ærlige og ægte måde. Vi må ikke blindt bare overtage mandens måde, da er det, der bliver konkurrence og kamp — kønskamp.

Det er ikke godt, når vi kvinder forsøger at nå vore mål med de samme midler som mænd bruger. Det er selvfølgelig det nemmeste — de midler er kendte og anerkendte og har været brugt i årtusinder. Vi ved, hvilken værdi mænds præmisser, mænds midler har i dette mandssamfund, som vi lever i. Samtidig ved vi også, hvilken værdi kvinders præmisser og kvinders midler har. Vi skal være mere end stærke som kvinder, for at føle os i stand til at bruge kvinders egne præmisser og kvinders egne midler, hvis vi ønsker at blive hørt og komme til 'tops'. Ikke desto mindre er det den eneste vej frem og den eneste måde at komme videre på, ikke bare for os kvinder, men sandelig også for mænd. Ikke før vi som kvinder lærer værdien af vore egne midler og stoler på vore egne præmisser vil tingene komme i ba-

lance.

Jeg kan godt lide at bruge et billede for helt at belyse hvad jeg mener:

Vi har fået den opfattelse, at det drejer sig om en bestemt kage, der smager bedst — nemlig den kage, som mændene spiser. Vi kæmper med dem for at få del i den og skaber derved kønskampen. Sandheden er, at hvis vi kvinder helt og holdent fik del i kagen, ville vi hverken eje eller have den. Det er i virkeligheden noget andet vi vil have, og inden vi bliver klar over det, vil vi hele tiden blive skuffet hver gang nogle af os med møje og besvær endelig har fået del i mændenes kage. For mig ligger hele kønskampens absurde meningsløshed gemt i dette, og hvis vi ikke hver især forsøger at forstå, hvad vi ønsker os og kæmper for, så ender vi i den helt store skuffelse.

Kærlig og søsterlig hilsen
Rill Temte

Kære kvinder på Kvindehøjskolen!

Jeg har læst jeres brev til redaktionen og er af denne blevet opfordret til at skrive et kort indlæg om min holdning til det, I har skrevet. Det hører sammen med, at jeg i nr. 3-4 78 som illustration til min beretning fra et seminar i VS lavede nogle tegninger, der viste dels nogle pikke — dels nogle mænd, der onanerede, mens de sad og diskuterede.

Jeg oplever ofte selv pikke som symboler på magt og magtbegær. Det var derfor, jeg havde valgt at gøre så meget ud af netop pikke i mine illustrationer. Fordi jeg oplever partierne som skuepladser for mange mænds magtkampe. Fordi jeg synes, at man kan sammenligne måden, hvorpå mange diskussioner bliver ført i partierne (og for den sags skyld også af visse mænd i bevægelserne) med det mandsschauvinistiske potensrace, hvor der bliver kørt en konstant konkurrence om hvis pik, der er størst. Fordi jeg oplever mange partimænd som *pikkede* i ordets værste forstand. Dette mener jeg, at man udmærket kan symbolisere ved f.eks. en illustration, hvor partiernes navne står på erigerede pikke.

I skriver, at I synes, det er rædselsfuldt, at næsten alt, hvad mænd skriver om køns politik, handler om forholdet til deres pikke.

Mænd har pikke

Jeg kan da godt selv være ved at brække mig over mænds (og desværre også over visse bossers) pikfiksering. Men helt at prøve på at overse, at der er noget, der hedder pikke — det kan jeg selvfølgelig ikke! Snakken om køns politik må nu en gang undertiden føre hen på en snak om pikke. Pikke både som negative og som

positive symboler. Og for mig *kan* en pik godt være et positivt symbol — noget smukt. Ellers var jeg vel ikke bøsse! Okay: der er selvfølgelig andre utroligt vigtige sider af det at være bøsse, men det ville være hyklerisk af mig *ikke* at sige, at jeg kan lide pikke, når disse sidder på sympatiske mænd (bøsser).

I må sgu ikke kræve af mig, at jeg skal gå rundt og betragte *alle* pikke som ækle. Det ville være det samme som at kræve, at jeg skulle være skizofren.

Jeg håber, at vi alligevel snart får noget stof fra jer til "Seksualpolitik" — brugsbladet for kvinder, 'bløde' mænd, lesbiske og bøsser!

Kærlig hilsen
Flossie Fløjlstunge

Kære kvinder fra Kvindehøjskolen!

Jeg kom til at love Finn at lave et læserbrev om jeres indlæg i sidste nummer. Det har sidenhen kostet mig en del grå hår, for jeg synes på en eller anden måde, at I har fuldstændig ret. Det er rædselsfuldt at mænd er så pik-fikserede. Pikke er rædselsfulde magtsymboler. Mænds forhold til hinanden handler tiest om at måle pik. Mest i overført betydning, men alligevel.

Så kan man vælge to måder at komme om ved det problem: Ved fuldstændig at negligere mandens pik, sådan illustrativt, eller ved at prøve at vise den i nogen anderledes sammenhænge. Jeg synes, det er det sidste, Seksualpolitik normalt prøver på, og den linie har jeg faktisk været ganske tilfreds med. Jeg synes ikke, det er noget værd bare at lade som om problemet ikke eksisterer — heller ikke i illustrationerne. Det havde været rigtigt, hvis Seksualpolitik havde været et *kvindeblad*, men det er det ikke *kun*. Det er lisså meget et blad om og for mænd, selv om jeg er glad for at kvindestoffet er ved at blive opprioriteret.

Jeg synes, det er utroligt godt, at der eksisterer et blad, der prøver på at samle nogen af de ting op, der foregår i de sek-

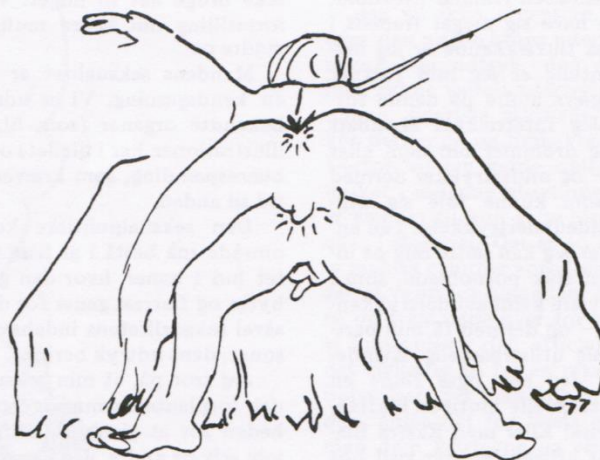
sualpolitiske bevægelser, som normalt er temmelig isolerede i forhold til hinanden. Derfor støtter jeg på alle mulige måder bladet — osse selv om der er en masse ting i bladet, som ikke har min umiddelbare interesse som bøsse. Og det er på den led, jeg har mest lyst til at opponere mod jeres brev — fordi jeg synes det er en slags censur, når I *forlanger*, at bladet skal ændre illustrationspolitik, inden I skriver i det. Jeg er enig i, at det skal være et brugsblad for kvinder, men det skal stadigvæk osse være det for mænd, og pikke er nu en gang en del af mænds seksualitet.

Jeg har prøvet at blade de numre jeg har af bladet igennem, og jeg synes ikke,

det er så slemt — jeg synes ikke der er så forfærdelig mange pikke i bladet når man tænker på, at det handler om seksualitet. Men det kan jeg selvfølgelig sagtens sige, jeg mener, jeg kan egentlig godt li' pikke, når de optræder i nogen ikke-undertrykkende sammenhænge.

Men jeg er under alle omstændigheder glad for, at der nu kommer en debat i gang omkring problemet, for jeg kan stadig godt se det rimelige og gode i jeres argumenter . . .

Med kærlig hilsen
Nis

mandens seksualitet min seksualitet!

Brevet fra Kvindehøjskolen i sidste nummer ramte med megen præcision noget centralt i mandefrigørelsen. Det handlede om vores illustrationer, men skal diskussionen føres til bunds, må man en tur rundt om mandens seksualitet og frigørelse. Denne artikel er et personligt bud på tingenes sammenhæng

Af Hans-Otto Loldrup

Det sker ved højlys dag: To nøgne kroppe søger at tilfredsstille deres seksuelle længsler. Hvem undertrykker hvem? Er de begge undertrykt? Er de begge frie? Kan de selv afgøre det? Kan andre?

Hvis de lægger sig, så undertrykker den øverste krop den anden, det er sikkert som tyngdeloven. Ihvertfald ved vi, at en mand undertrykker en kvinde, han ligger ovenpå, ved fysisk at fratage hende bevægelsesfriheden. Foretrækker kvinden selv denne stilling, er det så fordi hun finder den tilfredsstillende — eller ønsker hun at underkaste sig, en kvindelig masokisme? Undertrykker kvinden på samme måde den mand, hun ligger/sidder ovenpå?

Eller fra en anden vinkel: Jeg tager seksuelt initiativ over for en kvinde. Hun siger: "Nej tak — ikke nu!"

Hvis jeg pressede på og opnåede, hvad jeg ville, så var det voldtægt, ingen tvivl om det. I stedet kan jeg tage afslaget til mig og prøve at sove. En ting kan jeg ikke: Har jeg virkelig følt et stærkt seksuelt behov, kan jeg ikke bare glemme det — det stilles ikke let med stille ømhed. Derfor drømmer jeg måske om min partner i seksuelle situationer og gør hende til luderen, som blot skal honorere mine seksuelle krav, i det mindste i drømme. Eller jeg drømmer om andre kvinder i seksuelle situationer og er objekt-fikseret: Jeg betragter dem som bollemaskiner, som jeg kan rokere med i fantasien (tilmed i forhold, de sikkert ville have sig meget frabedt i virkeligheden; så tiltrækkende er jeg heller ikke!). Samtidig er jeg min partner utro ved at begære andre på denne fordækte måde. Jeg foretrækker åbenbart andre, siden jeg drømmer om dem eller ser efter dem — og undertrykker dermed min partner, som kunne føle sig utilstrækkelig: Kvindeundertrykkelse i en anden udgave. Eller jeg kan sætte mig på lokummet med en stak pornoblade, som i sig selv siges at være kvindeundertrykkende, og onanere — og dermed få min partner til at føle sig utilstrækkelig. Kvindeundertrykkelse! Jeg kan også finde en veninde ud fra seksuelle motiver: Pikfixering og udnyttelse! Eller med Ekstra Bladet som vejviser aflægge en dyr visit hos en langbenet, højbarmet massagepige: Kærlighed som vare, fornedrelse af kvinden! Eller jeg kan lade være at søge mit

seksuelle behov tilfredsstillet. Det går efter erfaringen ud over mit humør, hvilket går ud over min partner. Bevidst eller ubevidst vil jeg krænke og undertrykke hende i hverdagssituationer: Kvindeundertrykkelse!

Omtrent det eneste jeg ikke kan gøre med min seksualitet, er at finde en løsning, som ikke på den ene eller anden led kan udlægges som kvindeundertrykkelse.

Seksualitet og undertrykkelse

Vi definerer selv, hvad der skal gælde for undertrykkelse, og den eksisterer kun hos mennesker, som anerkender dette begreb. Det er med bevidstheden om, at forholdene kan og bør være anderledes, at oplevelsen af undertrykkelse melder sig. Anses det for naturens orden, at nogle regerer med/over andre, vil det være unaturligt at opfatte det som undertrykkelse.

I den kønspolitiske debat er det os selv, som definerer undertrykkelsen — igen ud fra forestillingen om, at tingene kunne/burde være anderledes. Mandens seksualitet er fortrinsvis i denne debat blevet beskrevet ud fra de dårlige erfaringer, kvinder har haft med den: Den potenspanrede automatelsker. Som mænd står vi med en lang række negative (og hver for sig sikkert velbegrundede) domme over vores seksualitet. Men hvis alle muligheder stempler som dårlige, kan vi ikke bruge det til noget. Vi må have en forestilling om bedre muligheder for at ændre os.

Mandens seksualitet er som kvindens en kendsgerning. Vi er udrustet med de bekendte organer (som bl.a. kendes fra illustrationer her i bladet) og med en sædblærespænding, som kræver udløsning fra tid til anden.

Den seksualpolitiske kamp på dette område må bestå i at lede vores seksualitet ind i baner, hvor den giver størst udbytte og færrest gener for de implicerede, såvel seksualitetens indehaver som de personer, dens udtryk berører.

Jeg tror på, at min seksualitet ud over det forplantningsmæssige rummer muligheden for at glæde og tilfredsstille både mig selv og andre. Jeg har set tilstrækkelig mange maskuline strugglere undertrykke deres følelser — og jeg tror for meget på venstrefløjens analyser af fortrængt seksu-

alitet som en årsag til fascistisk mentalitet — til at tro på fordelene ved at prøve at gemme dette behov af vejen. Men behovet kan udvikles og disciplineres i den retning, man ønsker. Dertil kræves forestillinger om retningen, og jeg har selv været nødt til — i det herskende kaos — at gøre mig klart, hvordan jeg vil bruge min seksualitet. Det er blevet til retningslinier, som gennem daglig praksis undergår forandringer, men som jeg til gengæld bliver stadig mere sikker på holdbarheden af. For mit eget vedkommende! Det er ikke min opgave at belære andre. Jeg kan efterleve mine ideer i praksis og håbe at andre vil reagere positivt ind imellem, ellers må jeg revidere min opfattelse. På den anden side er jeg ikke sat her i verden for at behage alle mennesker — og jeg er derfor forberedt på negative reaktioner i et vist omfang.

Hvis jeg har behov for seksuel udløsning tre gange daglig, hver anden dag eller en gang om ugen, så vil jeg acceptere det som en kendsgerning, der kan udnyttes godt eller dårligt. Ligesom jeg vil acceptere, at behovet svinger med den fysiske og psykiske tilstand. Jeg accepterer, at jeg i nogle situationer er impotent på grund af uvante omstændigheder, arbejdspress eller almindelig tristesse. Så fungerer min krop ikke efter kogebogen. Efter at have snakket med andre mænd er jeg overbevist om, at kogebogen er dårlig. Den (ud)løsning på mit seksuelle behov, som hedder onani, vil jeg betragte som neutral i forhold til andre, god for mig selv — såfremt jeg ikke onanerer i en situation, hvor min partner gerne ville være sammen med mig seksuelt. Til hver en tid vil jeg foretrække et levende menneske frem for onaniens ensomhed.

Mine øjne, ører, næse og hænder fortæller mig, hvem jeg møder. Min seksualitet registrerer disse møder, ofte passivt. Men undertiden møder jeg folk, som sætter skub i mine følelser, min seksualitet. Det er ofte, men ikke altid, kvinder. Jeg betragter det som forsøg på undertrykkelse, når nogen vil påtvinge mig normer for, hvordan jeg skal reagere over for andre. Det gælder både, når Rapport og reklamer vil pådutte mig regler for, hvilke kvinder jeg bør lade mig stimulere af — og når man fra andet hold f.eks. fortæller

mig, at jeg ikke bør reagere følelsesmæssigt/sexuelt ved blot at se på en kvinde.

Nogle gange reagerer jeg ved at se en kvinde, andre gange ved at tale med hende, undertiden gennem godt samarbejde og i andre situationer ved berøring og kærtegn. Disse oplevelser og deres mange indbyrdes kombinationer tager jeg som udtryk for, at jeg har bevaret mine sansers fulde brug. I et samfund af levende mennesker hører det med til vilkårene, at vi reagerer på hinandens tilstedeværelse. Jeg ville til gengæld føle mig middelsvært handikappet, hvis jeg skulle forlade mig på synsindtrykket. Aldeles forrykt ville det være, hvis jeg kun kunne holde af kvinder, hvis bryster havde bestemte, autoriserede mål, eller hvis lår holdt sig under en fastsat maximumsgrænse. Sådanne normer kan jeg ikke bruge til noget. Nogle af de kvinder, jeg har sat mest pris på, kunne aldrig blive folde-sammen-damer i Rapport — og hvor er det inderligt ligegyldigt.

Visioner om samlivsformer

I mine drømme — som jeg holder for mig selv, fordi de er lidt underlige — ser jeg grupper, som lever sammen. Stærke og trygge, fordi man kender de indbyrdes relationer. Med langt større mulighed for at tilfredsstille hinandens behov, intellektuelt, følelsesmæssigt, seksuelt end i dag.

I mine drømme lever mennesker, som tør kaste sig ud i oplevelsen af hinanden og egne muligheder. Seksualiteten befriet for den perverterede opmærksomhed, den får idag — i stedet for en åben udtryksform, en måde at give hinanden gode oplevelser på. I grupperne ser jeg også parforhold, som holder sammen gennem skiftende tider og vilkår, ikke af angst for at give slip, men fordi de føler sig mere knyttet til hinanden end til andre.

I disse drømme består kærligheden i at give hinanden gode oplevelser på alle planer, ikke blot i traditionel seksuel forstand, i stedet for at kræve dem for sig

selv. Kærligheden kan naturligvis udtrykkes gennem det forrygende knald, men den kan lige så godt være en travetur hånd i hånd gennem en efterræsskov eller fællesskabet om en arbejdsopgave. Kærligheden består i gennem følelsesmæssig kontakt, seksuelt samvær, tæt praktisk arbejde om fælles mål, nære, ærlige diskussioner og solidaritet at give hinanden bedre mulighed for at blomstre op, blive stærke, bruge sine muligheder. Kærligheden overlever ikke uskadt forsøg på at lænke hinanden. Kærligheden ændrer bestandig karakter mellem mennesker, som tiden går. Det tjener ikke noget formål at foregøgle nyforelskelse, som forlængst har tabt sig. Hellere realistisk arbejde med de følelser og den solidaritet, som i det gode forhold med tiden erstatter forelskelsen. Fra mit eget forhold, som efterhånden har været mere end tolv år, ved jeg, at vores kroppe ikke længere har nyhedens interesse: Vi kender hver tomme af hinanden. Hendes synspunkter kommer sjældent bag på mig, ligesom hun også kender mine fra vores utallige snakke gennem årene. Men fortroligheden og solidariteten er dejlig, og fra tid til anden oplever vi nye seksuelle og følelsesmæssige højdepunkter, netop fordi vi er så tæt på hinanden.

Kærligheden, følelserne, seksualiteten er ikke kun rettet mod een person — det er tarveligt bluff at bilde hinanden det ind — en livsløgn der ikke fører andet med sig end uvidenhed om hinanden og uforudsete eksplosioner ("Jeg forstår det ikke — hun har da ellers aldrig interesseret sig for andre mænd!") Ej heller har vi fået kærligheden tildelt i et bestemt kvantum, således at det, som een person modtager, går fra en anden persons ration, tværtimod!

I mine drømme hænger tilværelsen sammen. De mennesker, jeg elsker, er de mennesker jeg har lyst til at leve sammen med, arbejde og kæmpe sammen med. Jeg kan ikke adskille — heller ikke i praksis — seksualiteten fra resten af tilværelsen. Derfor siger den traditionelle maskuline damejagt mig ingenting. For mig har det betydning at udvide forholdet til de mennesker, jeg kender og arbejder sammen med.

Jeg vil ikke acceptere, at min glæde over den nøgne krops intensitet, det følelsesmæssige udtryk, den seksuelle handling, skulle være undertrykkende. Varme, ømme, liderlige seksuelle handlinger virker befriende og livsbekræftende på mig. Derfor vil jeg gerne opleve andre mennesker i sådanne situationer, hvor vi ellers er vænnet til kun at se hinanden neutralt eller i slagsmål. Det er en dødsyng ide, at vi manisk gemmer vores seksuelle handlinger af vejen for hinanden. Det gør os usikre og fremmede over for hinanden, fordi vi kun oplever den officielle facade — og det afskærer os fra en masse gode, fælles oplevelser. Ser man folk mishandle hinanden, anses det for livets gang — men ser man dem kærtegne og elske med hinanden, så er det værre end en ulykke. Oplever man sin partner i en omfavnelser med en anden, vækker det rædsel og kata-

strofemening — men er partneren stresset og nedtrykt, så er man på den sikre side. Partneren skal ikke have det for godt!

Jeg vil selv definere, hvad jeg oplever som undertrykkende. Og jeg vil ikke undertrykke nogen med min seksualitet. Jeg hader specielt tanken om at påtvinge en kvinde en uønsket oplevelse (men kan naturligvis kvaje mig og misforstå signaler, selvom jeg passer på).

Hvis jeg kommer til min partner med et seksuelt behov, hun afviser, og jeg så gennemtrumfer min vilje, så er det utilladelig undertrykkelse. Men kommer jeg til min partner med et seksuelt behov, hun afviser og jeg så æder afslaget i mig — er det så ikke undertrykkelse af min seksualitet. I seksualpolitisk bevidste kredse ligger sympatien ofte hos det mindste behov i et forhold: Det mindste behov skal bestemmes udfoldelsen af det største, fordi det modsatte er voldtægt. Det er udmærket, at det mindre behov fritages for pres og tvang, men er det også udmærket, at det større fritages for tilfredsstillelse? Eller er enten det lille eller det store behov unaturligt? Begge typer er jo blevet rigeligt behæftet med skældsord gennem tiderne, spændende fra *impotent*, *frigid* over *kold*, *sippet*, *afvisende* til *skortejæger*, *man eater* og *luder*. Jeg tror på forskellige grader af behov, dels hos den enkelte, dels afhængigt af de mennesker,

man er sammen med. En halvdød kvinde kan efter et sygt forhold til en halvdød mand blomstre op i selskab med en ny mand eller kvinde — og omvendt. Miseren består snarere i, at vi til enhver tid kræver to uens behov tilfredsstillet inden for parforholdets snævre, lukkede kredsløb.

Præstationer, pikke og befrielse

For at få styr på forholdet til andre mennesker er det vigtigt at acceptere sig selv: Jeg kan lide min krop som den er. Vist har verden set mange bredere skuldre, stramme betræk på maven, spændstigere ben, større pikke og flottere røv end min søre en. Men hvad kan jeg stille op med det? Intet! Med denne middelmådige krop har jeg haft mange gode oplevelser, og det er godt nok for mig. Desuden er mine muligheder for at skifte den ud minimale. Derfor vil jeg bruge den og nyde den, så godt jeg kan. De kvinder, som den frastøder, må søge deres type. Kvinder, som kan acceptere den — måske holde lidt af den og det, der er indeni — glæder jeg mig over at være sammen med.

Min krop, mine følelser, min seksualitet skal bruges til at give andre gode oplevelser; kun derved får jeg selv gode oplevelser. Når andre ikke ønsker min seksualitet, tilfredsstiller jeg den med venstre hånd (jeg er kejtet af natur), med billeder eller med herlige, liderlige fantasier. De,

som måtte misbillige denne praksis, er velkomne til at erstatte den med virkelige, varme oplevelser.

For at jeg som mand kan have et afslappet forhold til mine begrænsede muligheder, må jeg nødvendigvis tage afstand fra mænds almindelige, præstationskapløb. Ellers skulle jeg gå rundt med en kronisk skam over mig selv. Det er i forbindelse med dette præstationsjag, at brevet fra Kvindehøjskolen i sidste nummer har special betydning. Kvinderne beklagede sig over bladets mange pikillustrationer og fandt, at det ikke var udtryk for nogen større seksualpolitisk bevidsthed, tværtimod. Brevet er til at blive både gal og deprimeret over. Vred, fordi en gruppe kvinder ville definere, hvori mandens undertrykkelse og specielt rette befrielse bestod. Vi fik karakterer for vores frigørelses ringe stude. Min reaktion var, at disse kvinder nok skulle lade det være op til mændene at finde ud af, hvad der kræves til en frigørelse fra deres kønsrolle. På samme måde som kvinderne sikkert ville betakke sig for bedrevende råd fra mændene om, hvordan de burde befri sig. Men jeg blev også lidt nedtrykt, fordi brevet viser den store forskel mellem mænds og kvinders opfattelse på det kønspolitiske område. Disse kvinder har nemlig misforstået illustrationerne. Eller rettere: De har lagt en betydning i dem, som specielt er kvinders — og som er vidt forskellig fra min egen oplevelse af dem. For kvinder er pikken ofte er undertrykkelsesredskab, som de har lidt under — et våben, som med eller mod deres vilje er blevet boret ind i deres kroppe. Fra en sådan kvindesynsvinkel må mandefrigørelse bestå i, at manden ofrer netop dette organ mindre opmærksomhed.

For mænd tager sagen sig anderledes ud. Kvinderne kan trække en parallel til deres egen undertrykkelse: Den forsvinder ikke ved at man lader være med at beskæftige sig med den. Tværtimod er kvindens undertrykkelse blevet kortlagt og analyseret netop for at give baggrund for ændringer.

Hvad kvinderne ikke forstår — og hvordan skulle de det, når mænd aldrig snakker om det (men tænker desto mere på det) — er, at pikken som undertrykkelsesredskab er et tveægget sværd. Den har ikke blot været svøben over kvindens krop, men også piskan over mandens hoved. Pikken er det fornemste symbol på den undertrykkelse, som mænd udøver over hinanden og mod sig selv. Kvinderne skulle blot se den store helt stå ensom, nøgen foran spejlet i enrum og føle sviende mindreværd ved synet af den lille fyr, som altid forekommer mindre end alle de andre. Men pikkens betydning rækker langt ud over den snævert seksuelle potent. Alle værdier i den traditionelle mandsverden udkrystalliseres i netop dette organ: Her måler det imperialistiske menneske magt, ydeevne og bedrifter til sammenligning med konkurrenterne. I snæver seksuel betydning finder vi konkurrencen til daglig: Hvor tit, hvor mange, hvor længe osv.? Det er disse ulidelige myter, som giver kvinderne maniske, følelseskolde elskere. I stedet for at give sig

hen i nydelse og kærtegn føler de sig tvunget til samtidig at være deres egne tilskuere: Fungerer maskineriet nu godt nok, kan min præstation gøres til grin (mandens største ulykke!)? Derfor har vi den udbredte angst for impotens (som er dybt nedværdigende), der måske er den væsentligste årsag til impotens.

Det er årsagen til, at vi ikke bare kan ignorere pikken i seksualpolitisk sammenhæng. Vi må afbilde den, beskrive den realistisk, gøre grin med den og fjerne myterne omkring den. Kun derved kan vi prikke hul i mandens præstationslidelighed (der som nævnt rækker langt ud over det seksuelle område, men har en væsentlig begrundelse i det). Kun derved kan vi opnå et mere varmt og afslappet forhold til andre mænd — og gå helhjertet ind i kærlighedsforhold, som i dag let bliver en skizzofren parodi på menneskeligt samvær.

Det er grunden til, at jeg f.eks. vurderer på en anden måde end kvinderne, når jeg i sidste nummer ser en tegning af to akademiske herrer, der onanerer på livet løs, mens superpotente venstrefløjsfloskler står dem ud af munden. Den tegning siger mig en masse om mine egne oplevelser af andre mænd. Undertrykkende verbalonanister, som jeg har oplevet i stakkevis af på universitetet. Mænd, som hele tiden kompenserer for deres mindreværdsfølelse ved at bekræfte deres identitet på bekostning af andres. Tegningen siger noget universelt om mændenes traditionelle spil: Prøv at have den i baghovedet, næste gang Erhard Jakobsen gejler løs på skærmen. Bilen er beskrevet som mandens potensforlænger, hvis den er stor og dyr nok. På samme måde bruger mændene sproget og abstraktionen f.eks. i det akademiske miljø. Derfor virker det velgørende og befriende på mig, når denne undertrykkende praksis for en gangs skyld afsløres og latterliggøres efter fortjeneste. Kvinderne oplever det til gengæld som banal pikfiksering, fordi der rent faktisk vises et par strittende pikke: De tænker sgu heller aldrig på andet end den dims! Vi har ingen interesse i at dyrke pikken i dens traditionelle funktion. Men til gengæld kan jeg ikke få øje på det progressive i at fortrænge den, når den udgør et vigtigt problem for mænd. Vi har hårdt brug for et ændret, afslappet forhold til dette organ.

Det er ofte fremhævet, at kvindekroppen bruges til at illustrere næsten hvad som helst. Visse blade synes nærmest at ville uddanne mænd til tekniske, teoretiske eksperter på området. Til gengæld er det sjældent at mænd ser andre mænds nøgne kroppe. En rigtig normal mand (som altså ikke er 'på det forkerte hold') har aldrig set en stiv pik i virkeligheden — bortset fra den bagatel, han øjner under sin egen mave. Det er nødvendigt at tage kalorier i øjesyn for at komme den kvalmende, opblæste, undertrykkende fallos- og potensdyrkelse til livs.

Derfor må Seksualpolitik også fremover illustrere med pikke, uanset kvindernes mening, hvis bladet skal have nogen betydning for mandefrigørelsen. Jeg mener, at netop dette blad skal bringe netop

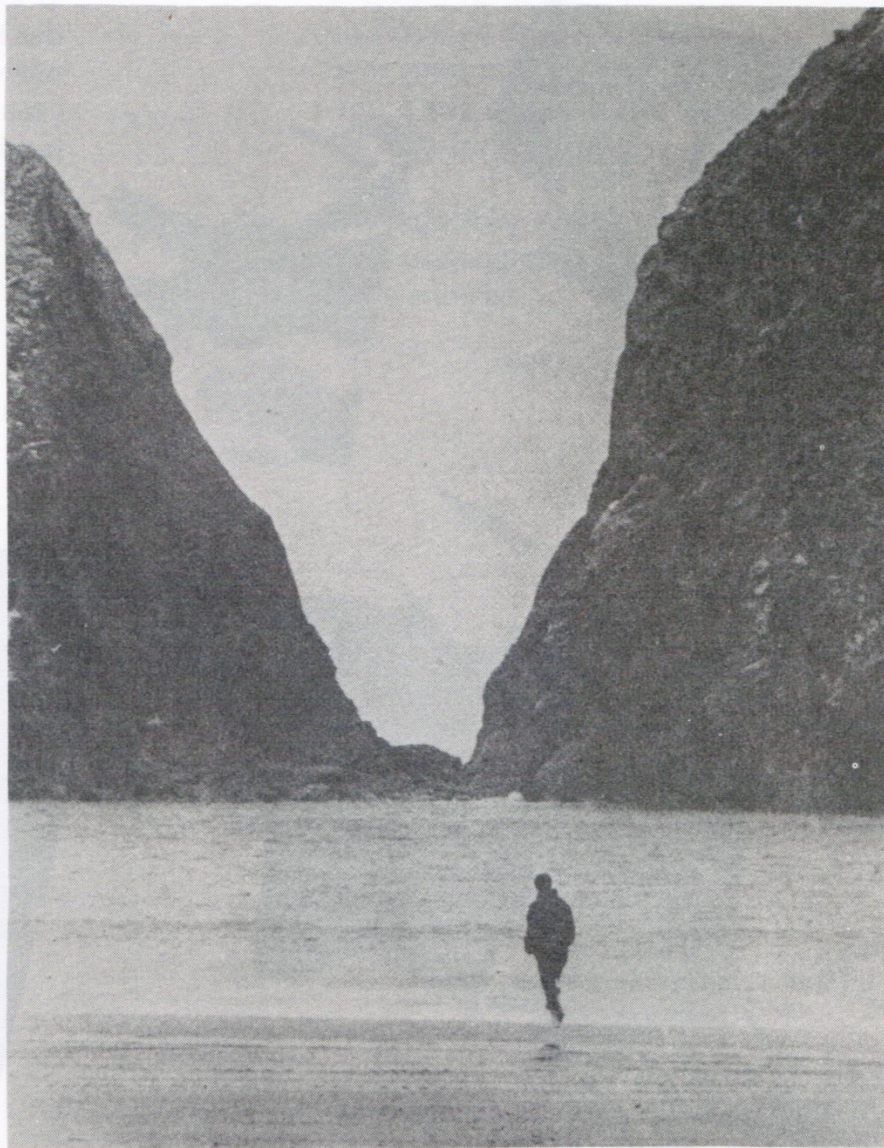
de indlæg og illustrationer fra de forskellige kønspolitiske grupper, som disse grupper selv finder centrale i netop deres kamp. Bladet skal ikke skrives enten for mænd, kvinder, for bøsser eller lesbiske osv., men skal netop give et ærligt, ucensureret indtryk af de forskellige gruppers aktuelle kamp.

Til gengæld har brevskriverne ret i, at for mange pikke fordærver bladet. Mandefrigørelse handler naturligvis ikke kun om kampen mod en undertrykkende potensmyte, men også om alternativer, hvor den stive pik næppe vil være det centrale motiv.

Også en anden ting har jeg noteret mig fra kvindeside: En god veninde fortalte, at hun fandt disse pikillustrationer grimme og tog dem som udtryk for en barnagtig lyst til at provokere — se, vi tør tegne tissermænd i bladet, øv bøv! Jeg kan ikke rigtig finde ud af, om tegningerne forekommer grimme, fordi de viser et grimt motiv, eller om det er fordi de forekommer grimt udført. Hvad det sidste angår, er det klart, at vi må stille samme kvalitetskrav til sådanne tegninger som til en-

hver anden illustration i bladet: Det er jo ikke en chauvinistisk pissoir-kultur, vi skal bringe videre. Men opfattes pikken som sådan af kvinder som et grimt motiv, så kunne det tyde på, at behovet for en mere afslappet holdning til dette organ når ud over mændenes rækker.

Endelig er det vigtigt at understrege, at nye kønsroller ikke kreeres ud i den blå luft, men bliver til i samværet med andre mennesker. Når ændringen af manderollen går så trægt, skyldes det bl.a. at så mange kvinder stadig foretrækker den brotvende he-man. Manden har selv en væsentlig interesse i at ændre sin rolle, når den rigtig går op for ham, men hastigheden af denne proces afhænger også af kvindernes modspil. Ind imellem kan man jo godt more sig lidt over kvinder, som på den ene side er meget bevidste over deres egen undertrykkelse — og som på den anden side helst skal leve sammen med mænd, der kan stå mål med de gamle vikinger. Men det er jo oprubstid på samlivsfronten, og vi kan ikke altid være lige konsekvente på alle områder.

Af en husmoders dagbog

Mens jeg sorterede
vasketøj
brunede løg
og vred karklud

løste husets
18-årige
statistiske opgaver
vedrørende arbejdsløshedssituationen
og lavede nogle
sandsynlighedsberegninger
med hensyn til
jordens mulige undergang

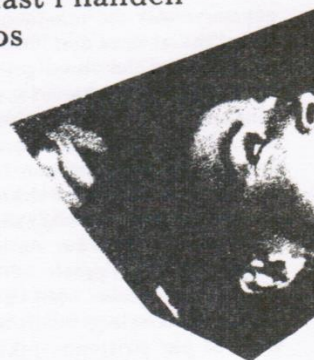
Kærlighed for ældre

Da libidoen
eller lidenskab
efterhånden er en mangelvare

i hvert fald
lader en del
tilbage at ønske

hygger vi os
i stedet
med gammelkendte ting
at lune os ved

den jævne lille strøm
af kærlighed/lykke,
der løber gennem os,
når vi,
i mangel af bedre
holder hinanden fast i hånden
til søvnen skiller os

De gamle kvinder

Vores ældede
kvindeansigter
røber mere om kvinderoller
end tykke bøger og debatter

Under sminke og pudder
spores dette resignations-præg,
der fortæller
om ikke-levet liv,
alt det,
vi opgav
at sige ja til

Sjældent tegnes
netværk
af rynker,
der vidner
om stærkt brugt liv
styrten sig efter
udfordringer
og oplevelser,
hvor det gik løs,
higen efter
de højeste mål.

Hver gang vi turde erkende
et behov
var på vej
med nye tanker
"andre måder"
Overskriden af tærskler
kimed et ur
i baghovedet
og opdragelsen
og selvundertrykkelsen
kom rendende

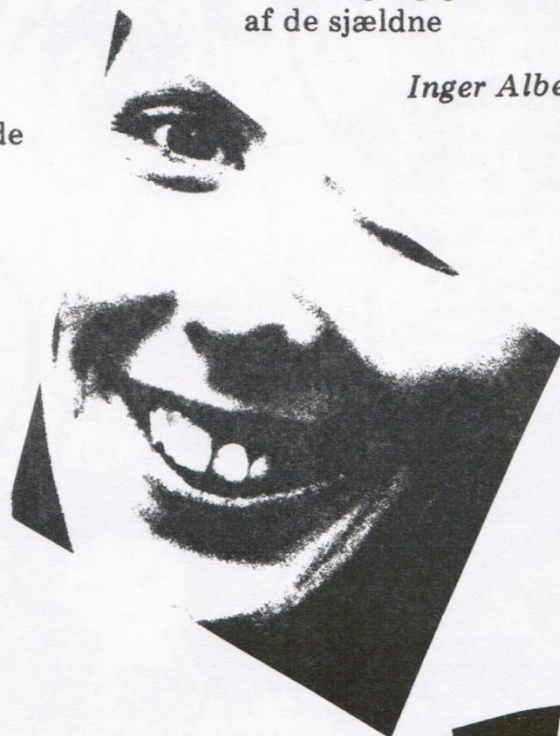
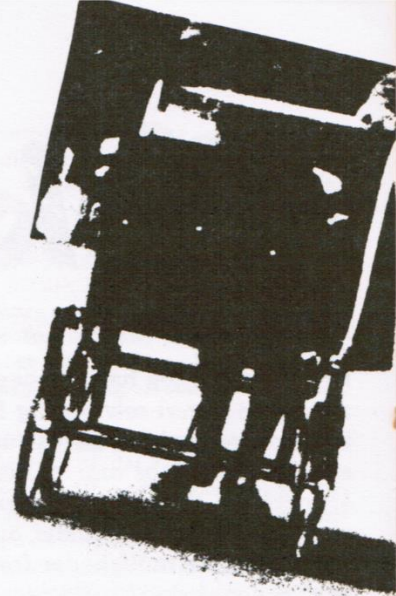
Nogen erkendte
intet,
døde,
uden at være født.

At bolle

At bolle,
høre,
kneppe,
knalde
— få fisse
kald det,
hvad I vil,
kan gøres
om ikke
med hvemsomhelst
så dog næsten

Men at komme
fra det yderste hav
bøjet og ribbet
og finde en favn
hvor man indpasset
som Yang til Ying
får lagt dyne
nænt
om kuldkær ende
er et udgangspunkt
af de sjældne

Inger Albertsen

Koks, kærlighed

I ca. 8 år har jeg haft et meget fantastisk forhold til en fyr i USA. P.g.a. afstanden har vi selvfølgelig for det meste været sammen på kortere eller længere ferier, hvor alt var uproblematisk, og hvor vi kun havde hinanden at koncentrere os om. — Vores følelser var utroligt intense de første fire år, derefter ebbede de langsomt ud, for at kulminere i hans beslutning om at bosætte sig her i landet og søge arbejde i København. Derved øjnede vi begge enorme muligheder for vores gå-gennem-ild-og-vand-kærlighed, men hva' er der så sket?

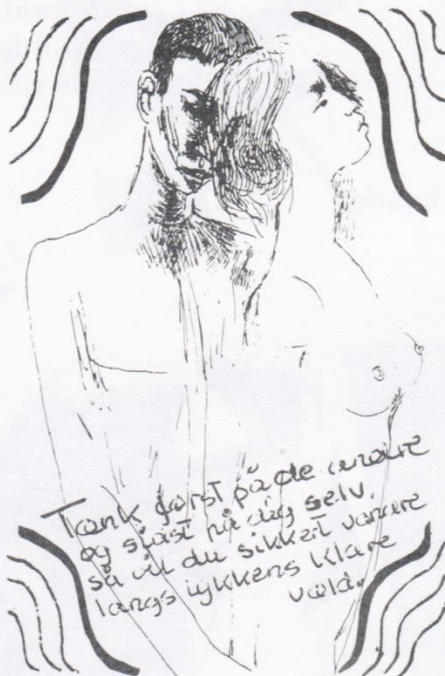
Jeg undrer mig noget over de forvirrede og ustrukturerede tanker, der rumsterer inde i hovedet på mig lige for tiden. Samtidig med, at jeg nogenlunde aktivt tager del i den mere eller mindre barske virkelighed, der omgiver os alle, bryder min hjerne med de mange aspekter af kvindeundertrykkelsen og tænker noget over vores allesammens forrygende roller og spil, der kører for fuld udblæsning . . . *samtidig* kan jeg ikke fornægte, at jeg også har en fin lille myte inde i hovedet. En myte, jeg kan hive frem, når jeg har det værst med mine egne handlinger. De der lyserøde drømme om den fantastiske, altovervindende kærlighed, det lykkelige par, der lever en ukompliceret, tryk tilværelse . . . børn ingen hindring!

Min bevidsthed fungerer dobbelt, for det er *ikke* det, jeg vil, og dog . . . det ville være så let for mig at give mig hen til den "eneste ene", du, som elsker mig så højt, som kun lever og ånder for at jeg skal få det godt, som er enormt hensynsfuld, kærlig, opofrende, som absolut ikke vil undertrykke mig, og som dog i kraft af hele denne indstilling giver mig myrekryb og en helvedes dårlig samvittighed, fordi du ustandselig får mig til at føle mig som en hensynsløs betonklods.

Jeg har haft det ad helvede til, og du har bestemt ikke haft det en snus bedre. Hele tiden har jeg stoppet op og forklaret, at dine handlinger eller mangel på samme virkede undertrykkende på mig, selv når du kraftigst følte, at du *ikke* jokkede på mig: når du ringede for at høre, hvordan jeg havde det, om vi kunne være sammen, om du skulle lave mad, om jeg ikke havde lyst til en "gang" massage . . . hele tiden følte jeg mig kontrolleret, følte mig fanget i et net, følte en våd, tung dyne blive kastet ned over mig og mine udfoldelsesmuligheder. Hvorfor/hvordan undertrykkelsen følte helt nøjagtig, har det ikke altid været muligt at forklare, blot har jeg kunnet reagere imod den, stille mig på bagbenene overfor en masse forslag og . . . *hade* mine egne reaktioner. Jeg sad jo alligevel inde med en fornemmelse af, at der dybere nede lå nogle følelser, som, hvis der blev pirket lidt til dem, ville bryde ud i lys lue. Hvorfor hev jeg så det kolde, hårde panser ned over mig, hver gang du kom med nogle hensynsfulde for-

slag? Hvorfor fik jeg ustandselig gåsehud, når du opprioriterede mig i stedet for dig selv/dine egne projekter og alt andet? Hvorfor har jeg ikke kunnet nyde at stå som nr. 1 på din ønskeliste, for det er rent faktisk sådan, det hele tiden har fungeret i de tre måneder, du har boet her i landet.

De dage, hvor vi så ikke har været sammen, har jeg godt kunnet lade den dårlige samvittighed over ikke at kunne "give efter" komme op til overfladen, samvittigheden over ikke at kunne hengive mig til den ukomplicerede, bløde, myge, follesomme kvindes rolle. Det lød så tit inde i

mit hoved: "Så sig dog 'ja', smid dog den helvedes skal af kvindebevidsthed, hva' gør den godt for? Lad dog være med hele tiden at analysere alting i hoved og røv på bedste universitære facon." I sådanne øjeblikke fik den lille, lyserøde myte fed næring og blomstrede virkelig op. Og alligevel . . . når vi så igen sås . . . the same old story. Jeg kunne simpelthen ikke klare at

& Kaos

være den, du levede og ånede for. Jeg ville have et *selvstændigt, udfordrende individ* at forholde mig til. En person, som stillede krav til mig, som krævede, at jeg forholdt mig til problemer, til realiteter og ikke kun til psykologiserende pseudokonflikter, som vi selv skabte og kørte op over og i stå på.

Det er hårdt, *benhårdt*, at forlange af dig, at du skal være 125% selvstændig efter kun at have opholdt dig i et fremmed land i tre måneder, og alligevel kørte jeg på med mine egne projekter, tvang dig til at engagere dig i andre mennesker — ikke kun som erstatning for mig, men som noget, du virkelig selv ville helt og fuldt, som du havde valgt ud fra *egne* — og ikke mine — interesser. Og selvfølgelig er det kokset. Hvem kan holde til sådan et pres uden at gå ned med flaget? Det hjælper jo ikke, at andre fortæller os, hvad vi skal synes om, hvem vi skal have lyst til at være sammen med o.s.v. Vi skal selv bestemme over vores eget liv. Og bevidstheden om, hvor undertrykkende mine krav til dig virkede, gjorde mig endnu mere led ved mine egne handlinger. *Dem* kunne jeg imidlertid fint forklare, for efter at være kommet ud af et længerevarende, meget forankrende forhold (bo-sammen), har jeg det sidste 3/4 år følt mig inde i en rivende selvstændighedsudvikling, min omgangskreds er blevet udvidet betydeligt, jeg kan pludselig med liv og sjæl gå op i noget arbejde, have lyst til at påtage mig meget mere end tidligere. Selvfølgelig har denne udvikling taget hårdt på mine omgivelser — ikke mindst på dig, der jo stod ret alene herhjemme, og trods alt har jeg selv en fornemmelse af at have lært utroligt meget og af at have været . . . *bundegoistisk*, opereret med sky . . . opereret med skyklapper på. Fy for helvede!

Og hvor er jeg/vi så nu? Hvad i alverden kan der komme ud på den anden side af en sådan proces? Jo, for at komplicere tingene yderligere: jeg har mødt en fantastisk fyr, som jeg er blevet forelsket i, som jeg er mere eller mindre villig til at tilside sætte en masse aktiviteter for, som jeg har lyst til at tilbringe så megen tid sammen med som muligt, som jeg sover med, drømmer om, boller med og i det hele taget har nogle fantastiske oplevelser sam-

men med. Det lyder jo helt romantisk, men faktisk føler jeg det selv som en lettelse, for det vil jo sige, at jeg godt kan involvere mig meget følelsesmæssigt i nogle mennesker, at jeg ikke har blokeret totalt, at mit hårde ego-panser alligevel ikke sluttede så tæt, som jeg havde frygtet. Kortere sagt: her har jeg gået rundt og narret såvel dig som mig selv i flere måneder, troet at min egen frigørelses- og selvstændighedsudvikling kun kunne realiseres, hvis jeg ikke på et eneste område gav efter for andres lyster, følelser og ønsker. Og hva' så? Det er egentlig meget banalt, for alt dette kan koges ned til, at mine/vores reaktioner i høj grad afhænger af, hvilke følelser, vi har overfor hinanden. Selvfølgelig er det ikke hele sandheden, for vores arbejde spiller en enorm rolle: vi har alle erfaringer med, hvordan vores hektiske tilværelse sætter sine spor på vores psykiske tilstand, vores evne til at nyde seksualitet og til at reagere spontant på ophidselse og liderlighed — til at turde vove nogle "usikre" spring.

For mig har der altså skullet en ny for-
elskelse til (og det er virkelig længe siden,

jeg sidst har oplevet det) før jeg fik øjnene op for mine egne rationelle pseudoforklaringer; og det tolker jeg som en ganske simpel overlevelsesmekanisme: jeg ville under ingen omstændigheder bryde mig om at se i øjnene, at vores virkelighed overhovedet ikke kunne leve op til de fantastiske forventninger, vi har gået og bygget op gennem 7-8 år. Ustandselig har vi åbenbart forsøgt at skære virkeligheden til . . . det varede uhyre længe, inden vi tog hul på en omdefinering af forventningerne.

Hvor mange har ikke de samme fornemmelser, måske gemt lidt dybt? Vi — jeg i hvert fald — har tit haft så "ondt i røven" over den måde, hvorpå ægteskabet fungerer i vores forældres generation. Der kører alt så fint på overfladen, "folk" lul-
ler sig ind i en tryk, problemfornægtende vane-tilværelse, hvor livet går i, og mestendels består af, en daglig trommerum. Der sættes meget få spørgsmålstejn ved samlivsformer og indhold i tilværelsen i det hele taget, men det er selvfølgelig også en form for overlevelsesmekanisme, et selvforsvar.

Imidlertid kan jeg ikke lade være med at spekulere over, hvor mange af mine venner — de fleste befinder sig et sted på venstrefløjen — der er så travlt optaget, at de knap har tid eller overskud til at stoppe op og begynde at tænke over, hvorfor de rent faktisk lever i de forhold, de gør — det være sig faste parforhold, løsere seksuelle forbindelser, onsdags/mandagsknald, eller hva' ved jeg. Under alle omstændigheder, er jeg efterhånden kommet dertil, at det både er tid, ulejlighed, skænderier og sammenbrud værd at forsøge at arbejde sig ind på det reelle indhold i vores relationer til andre mennesker. Nu skal det her ikke forstås som en "pudsen af egen glorie" og heller ikke som en moralsk fordømmelse af løse seksuelle forhold — engangsknaldene — der kan være nogle fantastisk sensuelle, ophidsende og smukke, positive oplevelser, det siger mine erfaringer mig i hvert fald . . . Blot en opfordring til folk — også på venstrefløjen — om at tænke over, diskutere, hvad der holder os sammen, hvad der binder os til hinanden, hvordan og hvorfor.

Pia Lisgart

FAUST OG FRIGIDITET

Udgangspunktet for denne artikel om Don Juan og Faust myterne er uhyre konkret, nemlig min egen voksende oplevelse af seksuel uformåen, frigiditet i forhold til mænd. På et givet tidspunkt specielt to, hvoraf den ene var min mand og den anden min elsker.

Egentlig forstod jeg ikke, hvorfor det skete, da jeg holdt af dem begge og tidligere havde haft megen glæde af begge forhold, dog hver på sin måde. Den ene var jeg kammerat med, og den anden gik jeg i seng med.

Når jeg diskuterede min frigiditet med andre m/k, fik jeg ofte den forklaring, at den skyldtes dårlig samvittighed, en forklaring som jeg stillede mig tvivlende overfor, idet jeg ikke tidligere havde haft samvittigheds kvaler over at have flere forhold. Tværtimod, jeg hører til dem, der gerne vil have i pose og sæk, ikke mindst når det drejede sig om glædelige oplevelser.

Og det var netop glæden, som forsvandt ved begge forhold og med den lysten til at fortsætte.

I forholdet til manden var jeg fysisk frigid og for at undersøge, om den var af mere speciel natur eller mere generel, indledte jeg forholdet til elskeren. Til min store glæde fungerede alt perfekt, ja, jeg blev oven i købet forelsket og indledte et fast forhold. Det skulle jeg aldrig have gjort, for det varede ikke længe, før den onde cirkel atter startede. Jeg fik mindre lyst til det seksuelle samvær, samtidig med at jeg blev mere og mere passiv og afventende overfor elskerens initiativer, kort sagt en form for psykisk frigiditet med begyndende fysiske symptomer.

Denne udvikling fra psykisk frigiditet til fysisk frigiditet har uden tvivl været den samme i ægteskabet, men der skete udviklingen så langsomt og ubevidst, at jeg en dag sad der og var totalt frigid.

For at undgå denne skæbne en gang til, kvittede jeg forholdet til elskeren, selv om det gjorde ondt. Det var dog kun eet valg mellem to onder, kærestesorg eller psykisk og fysisk passivitet. Ganske vist kan jeg være meget passiv og nyde det, men ikke når passiviteten bliver en bremseklods for enhver form for aktivitet.

Samtidig kastede jeg mig over såvel teoretiske analyser som litterære beskrivelser af seksualitet og kærlighed for at komme ud over min angst og frustration. Som tidligere nævnt kunne jeg ikke gennemskue, hvorfor begge forhold udviklede sig som de gjorde, idet det var stik imod mine ønsker. Endvidere talte jeg om mine oplevelser og diskuterede disse med andre k/m og fandt, at de var langt fra særegne, tværtimod — de var også almene. Der måtte være noget galt, ikke kun med mig eller mændene, men også med den måde vi forholder os til hinanden på, når vi elsker hinanden. I så fald måtte der være noget galt med vore ideologiske forestillinger m.h.t. seksualitet og kærlighed, samt de handleformer, hvori vi udtrykker seksualitet og kærligheden.

Efterhånden er jeg nået til, at seksualitet og kærlighed er en uadskillelig enhed af kvalitativt forskellige handleformer og indhold, således at seksualiteten ikke kan være foruden kærlighed og kærlighed ikke foruden seksualitet. Med seksualitet forstås her ikke den genitale, men den

polyforme, hvor sanseligheden er knyttet til hele legemet.

Myterne

Ren seksualitet, d.v.s. uden kærlighed og ren kærlighed, d.v.s. uden seksualitet findes skildret i myterne, der var tidligere tiders former for teorier. Derfor er de på en gang sande, idet de indeholder årtusinders erfaringer, og falske idet de forenkler det virkelige liv. Det er dog disse myter, der for mig klart har beskrevet væsentlige træk ved vores seksualitet og kærlighed, såvel i handleform som indhold. Seksualiteten er beskrevet i Don Juan myten og kærligheden i riddermyterne.

Disse myter repræsenterer hver sin side af elskoven, "det, hvori det hele er", og kan føres tilbage til middelalderen, hvor kristendommen var med til at splitte sjælen og legemet, og dermed kærligheden

fra seksualiteten. Og det er netop denne splittelse, de omtalte myter repræsenterer, selv om det kan være svært at overskue i vore tider, hvor karakteristisk nok kun den ene myte har overlevet, mens den anden, Riddermyten, lider en hensygnende, nærmest latterliggjort tilværelse. Dette siger dog mere om vor tid end om myterne, men derom senere.

Så længe denne splittelse var bevidst og klart gennemskuelig, blev Ridderen og Don Juan stillet op over for hinanden i de folkelige skuespil for ligesom at bøde for hinandens overnaturlige, oversanselige størrelse i forhold til det virkelige liv. De repræsenterer jo hver for sig en enkelt side af menneskets virkelighed *totalt* og gav på denne måde samtidig udtryk for en uendelig rigdom som fattigdom, idet den anden side af menneskets virkelighed manglede. Oversanseligheden blev opfattet som den var: grotesk og komisk.

Don Juan myten

Don Juan myten repræsenterer den legemlige, fysiske side af elskoven, seksualiteten.

Han elsker det enkle, legemet hos de mange. Det mangfoldige, sjælen hos den enkelte er uden betydning. Don Juan handler umiddelbart spontant, drevet af

indre naturnødvendighed, kødets lyster. Han er evig og altid på farten og når da også i sin korte levetid at forføre 1003 kvinder. En ganske fin præstation som enhver rationaliseringsekspert ville gnide sig i hænderne over. Men han er ikke "systemets" mand, idet Don Juans umiddelbare, spontane handlinger ikke kan styres af noget formidlet system.

Denne myte skal kort illustrere, at seksualiteten opstår spontant og er væsentlig troløs.

Ridder myten

iddermyten repræsenterer den sjælelige side af elskoven, den romantiske kærlighed eller forelskelsen. Kært barn har mange navne, og det er ingen tilfældighed, at den sjælelige kærlighed er beskrevet via det ubestemmelige, Ridderen.

I modsætning til Don Juan elsker Ridderen det mangfoldige, sjælen hos den enkelte, mens det enkle er uden betydning. Han vil aldrig gå i seng med pigen, ja knapt fortælle, at han elsker hende. Det må hun selv gætte, Ridderen handler nemlig i tankerne. Derfor handler han aldrig, ja han er den evige drømmer og lever "ins blaue hinein". Tiden betyder intet for Ridderen, hans kærlighed varer ved, om der så skal gå 100 år, inden han får lov til at kysse prinsessen. Det er soleklart, at Ridderen heller ikke er systemets mand, og det er da også lykkedes ganske godt, at få ham ud af systemet.

Også hos Ridderen opstår kærligheden spontant, men er væsentlig trofast.

Elskov: kærlighed og seksualitet

Som tidligere nævnt repræsenterer disse myter, hver sin side af elskoven hos det enkelte individ og til trods for dette opdrages vi, kvinde og mand efter hver sin myte. Hvilken mand har ikke drømt om at være den hyperaktive Don Juan, og hvilken kvinde har ikke passivt drømt om Ridderen på den hvide hest? Ja, drømmen er næsten blevet til virkelighed, hvis det ikke snarere er virkeligheden, der afspejler sig i drømmene. I stedet for at elske helt, hvilket betyder, at seksualitet ud-

veksles med seksualitet og kærlighed med kærlighed, elsker vi hinanden halvt. Kvinden sælger lidt seksualitet for at få drømmen om kærligheden opfyldt, og manden sælger til gengæld en smule kærlighed for at komme i seng med kvinden. Et sådant køb og salg af såvel kortvarige som langvarige spontane følelsesmæssige relationer, kræver en beherskelse af disse samt ikke mindst en tilsløring af, at det er et højt ulige bytte, hvor begge parter bliver snydt, så vandet driver.

Denne beherskelse og tilsløring illustreres af en tredje myte, Faust myten.

Faust myten

Faust er en reproduktion af Don Juan, den uægte vare, han forfører ikke med spontant utilsløret seksualitet, hvor den manglende kærlighed er åbenlys. Nej, han vil seksualiteten, hvormed han jo netop ikke vil den, idet dette ville være at erstatte spontanitet med vilje. Derimod vil han ikke kærligheden, hvormed han jo netop bekræfter den, vil den. Vil, vil ikke, vil er Faust's evige valgsprog, da han egentlig ikke ved, hvad han vil. Faust er tvivleren par excellence og kommer som sådan ikke ud af stedet. Som Ridderen er Faust væsentlig trofast, så længe forholdet udelukkende kan bygge på seksualitet, ja han vil gøre alt for at fortsætte det som sådant. Ifølge myten forfører Faust kun en gang. Denne væsentlige trofasthed medfører, at seksualiteten optræder i kærlighedens form, ja bliver let lig med denne. Men som Kirkegaard skriver, "dersom kærlighed beror på det sanselige (seksualiteten), så indser Enhver let, at denne umiddelbare Trofasthed er en dårskab. Hvad under da, at Quinden vil emanciperes, et af vor Tids mange uskjønne Phænomener, hvori Mændene ere skyld."

Ved den vilde, trofaste seksualitet og manglende kærlighed, forsvinder enhver mulighed for variation af den enkle seksualitet, hvormed parforholdet hurtigt bliver en dræbende vane. Ja, kedsommeligheden selv, og kedsommelighed, ikke lediggang, er roden til alt ondt. Prototypen på Faust er den mand (kvinde), som vil elske til bestemte tider på bestemte dage, f.eks. ham, der altid knalder konen efter fjernsynet, eller hende, som først vil elske, når børnene er i seng. For slet ikke at tale om ham, der besøger elskerinden hver torsdag.

En sådan vold på seksualiteten foregår ikke ustraffet, den skaber tomhed og dermed angst, en angst, som kan medføre en uhensigtsmæssig klæben sig fast til hinanden.

I modsætning til Don Juan er Faust systemets man(d), og dette med hoved og rov. For hvad er den vilde, trofaste seksualitet og troløse kærlighed andet end en indre overtagelse af en ydre styring.

Essensen i Faust myten er bl.a. den "vilde" trofaste seksualitet og troløse kærlighed. Eller som tidligere nævnt, at kærligheden optræder i seksualitetens handleform, troløshed og seksualitetens optræder i kærlighedens handleform, trofastheden.

Hvad elskov ikke er, men kunne være

Ved at skildre disse myter, har jeg forsøgt at beskrive forskellige fremtrædelsesformer for kærlighed ud fra en bestemt historisk udvikling.

Den spontane troløse seksualitet (Don Juan myten).

Den spontane trofaste kærlighed (Ridder myten)

Den vilde trofaste seksualitet og vilde troløse kærlighed (Faust myten).

Ingen af disse kærlighedsformer er i sig selv kærlighed, men de repræsenterer på en gang 1) *Splittelsen* af kærligheden i den trofaste kærlighed og troløse seksualitet med den efterfølgende *tilsløring* af trofasthedens egentlige indhold — kærlighed — samt troløshedens egentlige indhold — seksualitet — idet kærligheden bliver troløs og seksualiteten trofast. 2) *Syntesen*, den mulige kærlighed, viljen til at almenføre den individuelle kærlighed, som en dialektisk enhed af spontan troløs seksualitet og spontan trofast kærlighed, således at vilje og spontaneitet ikke opsluger, men beriger hinanden, og således at kærlighed og seksualitet ikke fortærer, men nærer hinanden. Denne dobbelt-dialektik viser en tredje form for kærlighed, den sociale kærlighed, idet en almenførelse af den individuelle kærlighed er at give såvel den enkelte som de mange mulighed for at handle som hele mennesker — såvel kærligt som sanseligt.

Målet må være at give mulighed for et lige bytte, således at kærlighed udveksles med kærlighed og seksualitet med seksualitet, hvor et forhold kan være domineret af kærlighed, og et andet domineret af seksualitet. Eller sagt på en anden måde: ingen kammeratskab uden seksualitet og ingen seksualitet uden kammeratskab.

Jeg tror, for jeg har ikke bevist, men erfaret det, at kvindens frigiditet bl.a. skyldes den i Faust myten skildrede forvrængede form for kærlighed og sanselighed, som umiddelbart ikke opfattes i deres tilslørede form — end langt mindre i tilsløringens årsager: den patriarkalsk-kapitalistiske samfundsstruktur.

Denne side har jeg ikke berørt, men det er der mange andre som har gjort. Ja, jeg kan blive helt svedt ved at gå ned i bogcafeen og se al den elendighed beskrevet i mangfoldige bind, uden at vi er kommet ud af stedet m.h.t. kærligheden.

Kan det skyldes at vi udelukkende tager et abstrakt udgangspunkt for handlingen, ændringen af den økonomisk-politiske samfundsstruktur og dermed glemmer det mest konkrete udgangspunkt, os selv — nemlig fjernelsen af unødvendige gensidige undertrykkelsesformer.

— — —

For at antyde enkelte handlingsmuligheder vil jeg vende tilbage til mit udgangspunkt, nemlig det frustrerende forhold til de to mænd. Fælles for dem begge og mig med, var den uhyggeligt styrede seksualitet, som blev udsat til sidst på aftenen efter børnenes sengetid eller efter festens

afslutning, når sjælen var pint ud ved dagens hårde slid eller druknet i spiritus. Der var kun den rene sanselighed tilbage. Trofasthed overfor denne form for kærlighed er galmandsværk, det har intet med kærlighed at gøre. Et *fast* forhold baseret på ren seksualitet er (selv)undertrykkelse af rang. Egentlig er det jo heller ikke særlig fornøjeligt at sidde trofast en hel aften og vente på et knald, lige så lidt som dagen derpå, hvor nattens par lader som om de ikke kender hinanden. Hvis dette er resultatet af en perverteret kærlighedsform, så må det være bedst at lade være, idet vi ellers let kan glemme, at spontane følelsesmæssige relationer er forbundet med glæde, hvadenten de gælder et enkelt forhold baseret på seksualitet eller et mere varigt forhold baseret på kærlighed. Det må være forbandet vigtigt, at vi også elsker hinanden, når lysten optræder spontant, selv om det kan være svært tværs over samlebåndet.

Det er jo ikke seksualiteten eller kærligheden i sig selv, der er undertrykkende, men snarere de vilkår vi byder disse følelsesmæssige relationer. At møde en Don Juan eller en Ridder kan være fantastisk spændende og lærerigt, desværre er det en uhyggeligt sjælden foreteelse, idet de er lige så svære at træffe, som at finde en nål i en høstak. Derimod, er det næsten umuligt ikke at komme til at stikke sig på en Faust, ham skal man næsten være ekvilibrist for at undgå. Det farlige er *vanen* og *tomheden*, f.eks. når vi indskrænker vores følelsesliv ved enten at splitte kærligheden op, så den ene person elskes som kammerat og den anden som krop eller ved at blive i forhold, hvor trofastheden gælder seksualiteten og ikke kærligheden. I alle tilfælde indskrænkes vores mulighed for at udvide vores følelsesmæssige erfaringsverden, dette i forhold til såvel den enkelte som de mange.

Gennemskuer vi ikke tomheden og angstens egentlige årsager, forfalder vi let til udelukkende tekniske løsninger, som får lortet til at køre lidt længere. Vi er jo mestre i, enten at styrke den fysiske side, ved at give medicin, der stimulerer erektionen, eller at hæmme den psykiske side ved at give medicin, der dæmper angsten. Det ligner alt andet end en tilfældighed, at det overvejende er manden, der udsættes for den første behandlingsform, mens det er kvinden, som overvejende udsættes for den sidste. Det er jo netop h.h.v. den fysiske og psykiske impotens, former for oprør, som må tilsløres, for at det ulige bytte af seksualitet for en smule kærlighed og kærlighed for en smule seksualitet kan fortsætte. For at slutte med Marx:

"Hvert af dine forhold til mennesket og naturen må være et bestemt udtryk for dit virkelige individuelle liv og må svare til genstanden for din vilje. Hvis du elsker, uden at din kærlighed besvares, hvis din kærlighed som sådan ikke skaber genkærlighed, hvis du ikke i kraft af dit livsudtryk som elskende menneske gør dig selv til det elskede menneske, så er din kærlighed afmægtig, så er den ulykke."

DEBAT

Kære Seksualpolitik!

Når I har valgt at bruge to sider til debatindlægget: Bøssebevidsthed eller hvad, må det vel være fordi I synes *emnet* er vigtigt. Derfor synes jeg faktisk at I hellere skulle have brugt spalteplassen på en artikel der forsøgte at belyse fænomenerne — i stedet for den gang moralprædiken, som oven i købet så vidt jeg kan se i høj grad er blevet formuleret på grundlag af forfatterens uvidenhed.

Måske ved I meget bedre selv, hvor I skal finde materiale, men jeg greb fat i Maria Marcus' "Den frygtelige sandhed" og fandt at man kunne lave uddrag som f.eks. fra kap. 2 "Der er noget der hedder masochisme" eller kap. 4 "Afvigere i et erotisk privilegesamfund", eller kap. 14 "Masochisme er flere ting" — her ville hele afsnittet om seksuel masochisme måske kunne bruges. Men hvis alle de ting debatindlægget tager fat på skal belyses, vil jeg iøvrigt synes, at kap. 14's afsnit om autoritær masochisme ville være helt godt til belysning af debatindlæggets appel om hvad bøsser aldrig må glemme og om hvor og hvordan klassekampen skal føres.

Det er jo ikke modefænomener der "truer med at kvæle al vågen kritisk sans på bøssefronten", men noget langt mere omfattende og grundlæggende for det samfund vi lever i og for den krise dette samfund er inde i lige nu. Det synes jeg også kunne være en artikel værdig, men jeg kan sgu ikke komme med noget forslag — hvis ikke Peter Thielst eller Steffen Kiselberg kan gøre det.

Jeg skriver ikke alt dette for at prøve at være højrovet, men fordi det slår mig, at når læserne af bladet Seksualpolitik kan skrive den slags debatindlæg, må det tildels osse være fordi Seksualpolitik ikke har været oplysende nok, eller hvad fanden man nu skal kalde det.

Kjærlig hilsen og knus
Vagn Søndergård

PUNK, PISK OG PÅTENS

Noget om krisens frustrationer og sado-masochismen

Af Peter Thielst

Krisen

Krisen er over os (i sig selv et sado-masochistisk perspektiv, hva' beha'!). *Den økonomiske*, der tuder os ørerne fulde af valutaunderskud, betalingsbalance, valutaslange, EF-kvoter for torsk og søtunge osv., osv., og som reelt sætter hælen i kødet på os som arbejdsløshed, reallønsnedgang, nedskæringer på en række sociale og uddannelsesmæssige områder og andre kapitalistiske julelege. *Den ressourcemæssige*, der præker atomkraft — og herlige mutationer — til fordel for manglende olie m.v. og reel investering i alternative energikilder; og som lærer os helse- og kondibevidsthed og fornøjelig selvterapi, alt imens den lokker os til de mest udspekulerede og monumentale former for overforbrug, legemlig slaphed og giftige tilsætningsstoffer. *Den politiske*, der ved at opsplitte de konstruktive og visionære kræfter på venstrefløjen og gøre dansen på midten til et grotesk borgerligt afdansningsbal leder os i favnen på fascismen og det moderne barbari. Og endelig *den kulturelle, den værdimæssige krise*, der forsøger at udlette den mindste rest i os fra ungdomsoprørets dage af spontan kærlighed, kreativitet, kollektivitet og kritisk bevidsthed og i stedet byder os (tvangsfodrer os med) disco-feber, punk, gamle kønsroller og fascistoid bevidstløshed.

Den bedste af alle mulige verdener, sagde filosofen Leibniz — 1600-tallets svar på John Travolta og Elvis Costello. Der siges så meget, men reklamebranchen og ugebladsverdenen har stadig samme budskab — til de unge og smukke, med tøj fra Nørgaard og Margit Brandt, møbler fra Ikea, årgangsvin fra Irma og bevidsthed fra Søndags BT og Bo Bedre. Penge, moden og medierne forvandler alle minusdage til plusdage. Der kompenseres og eskaperes på livet løs under senkapitalismens permanente krisetilstand.

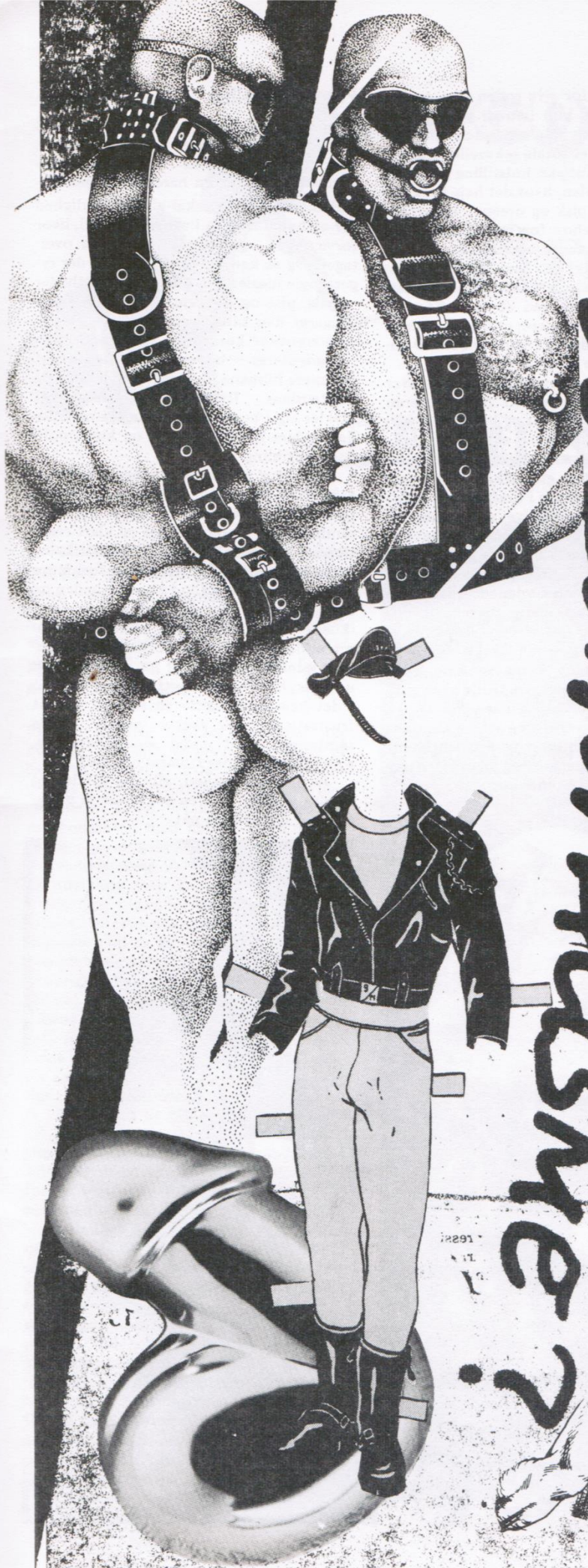
Eskapismen

Tiden har nu alligevel gjort os friere. Krisen efter 2. verdenskrig gjorde folk eksistentiale: man oplevede det absurde, smagte på den kvalmende fremmedgørelse bag frustrationerne og sendte sorteper (*pesten* med Camus) tilbage til sit eget hoved, sin egen eksistens. Krisen idag har skabt frustrationer af et så enormt omfang, at denne metode ikke lader sig gentage — idag realiseres det absurde, idag slippes fremmedgørelsen og pesten løs, og der opstår nye modeller for flugt, eskapisme og metamorfose. En fællesnævner for disse er *reaktion*: tilbageskridt, forkrampning og jegcentrering. Reaktion i tid, personlighedsudvikling og mellem menneskelige relationer (herunder kønsroller).

Derfor disco-feber, punk-rock og forskellige modefænomener og rolleattituder af sado-masochistisk karakter. Elementet *reaktion* går igen på alle områder og er (vel)begrundet i de frustrationer, den økonomiske, ressourcemæssige og politiske krise forårsager.

Narcissisme

Som børn er vi alle narcissistiske og udpræget jegcentrerede i vore handlinger og følelser. Langsomt brydes dette mønster op, vi bliver sociale, definerer os i forhold til andre mennesker, bliver i vort følelses- og seksualliv involverede og engagerede i hinanden. Jo bedre vor livssituation er, jo klarere (afbalanceret) og mere tilfredsstillende den er (arbejde, familie etc.), desto mere vil vi åbne os overfor andre, lade vore kærlighedsimpulser og medmenneskelige interesse tilflyde andre, og desto mindre vil vi kredse om vort eget Jeg. Men skuffes vi undervejs, frustreres vi af det ene eller det andet, så vor grundvold rystes, trækker vi som sneglen "følehornene" tilbage, passer på vort sårbare Jeg ved at lade det engagere sig mindre i imødekommende og kreative sammenhænge overfor andre. Tolerancen og forståelsen mindskes, evnen til at bearbejde og ændre på sig selv reduceres, og man havner i en narcissistisk forkrampethed, der fastholder og udbygger en række hævninger, fortrængninger osv.

All those years brushing with Fluoride!

3 BIKESCHWAPACSWER?

Gold Coast

Sådanne personlighedskarakterer giver — når fænomenet får en vis almen position — anledning til en livsstil, der kan tage udgangspunkt i og pleje denne personlighedskarakter og forhindre egentlige neurotiske manifestationer, eller som kan revoltet imod samfundet og offentligheden, hvis frustrationerne bliver for overvældende. Hvor disco-stilen og sado-masomodien er ren eskapisme, turneret af en bevidstløshed omkring problemernes årsager og symptomernes videre implikationer, der er punk-rockerne dog sociale og moralske oprørere med bevidsthed om nogle græsrodssammenhænge, selvom en række af de valgte virkemidler snarere trækker bagud end fremad — men sådan kan forvirringen og frustrationen altså tage fører greb på de bedste intentioner.

Sadisme/masochisme

Sadisme og masochisme er på sæt og vis komponenter i den menneskelige seksualitet, idet det siden Freuds seksualteoretiske undersøgelser omkring århundredskiftet har været fastslået, at der er tale om gradforskelle mellem såkaldt normal seksualitet og såkaldte perversiteter. På sit ikke-abnorme plan er sadisme og masochisme med andre ord bestemte facetter i vor seksualitet, facetter der kan blæses op og blive centrale størrelser, hvis en række frustrationer trækker i den retning.

Sadisme og masochisme er på forskellig vis knyttet til *narcissismen* og dens jeg-centrerethed. Narcissismen er karakteriseret ved, at ens Jeg elsker, først og fremmest af en selv; og i den seksuelle situati-

on vil man derfor give rollen som egoist, en der stort set kun tænker på sin egen tilfredsstillelse og ikke evner den egentlige forelskelse og det totale seksuelle samvær.

Den masochistiske indstilling er på sit ikke-abnorme plan, hvor det hele ikke har udviklet sig til pisk og dressur, karakteriseret ved et behov for manipulation, et behov efter at andre bestemmer, gør noget ved en, elsker en. Den sadistiske indstilling er tilsvarende på sit ikke-abnorme plan karakteriseret ved et behov for at dominere og manipulere, et behov efter at bestemme og ydmyge, gøre noget ved andre, tilfredsstille sig på andre.

Såvel sadismen som masochismen lever på en manglende respekt for partneren som et *du*, som subjekt og ligeværdig personlighed — sadisten ved at gøre sin partner til passivt seksualobjekt, masochisten ved umiddelbart at give afkald på sig selv og definere sin person i kraft af den sadistiske partner, det aktive seksualobjekt. For mig at se står sadismen og masochismen som et par radikaliserede grundstrukturer i den narcissisme, personen vender tilbage til, når omverdenen bliver for grum, når frustrationerne tårner sig op, truer og forvirrer det sårbare Jeg. Afmagten kan slå over i en rendyrket, men Jeg-beskyttende afmagt — masochisme, eller den kan resultere i en art trods og oprør, hvor man 'punker' sig igennem for at opretholde og forsvare Jeg'et — sadisme. Men ofte går sadisme og masochisme i spand i samme person, og man taler om sado-masochistiske tendenser.

Potens og politik

Hvad har vi at klamre os til, når vi er helt ude at skide? — Vores biologiske behov, vort Jeg, vor stolthed . . . Den sado-masochistiske stil er en narcissistisk potensforlænger m/k, der skal give os mulighed for at holde skruen i vandet i en tid, hvor forvirringen og frustrationerne har overtaget. Og så kan det godt være, at der ryger nogle idealer og kønsrollebevidstheder — pels, pisk og skrårem! På samme måde fungerer den tilbagevendende til forældede og stereotype kønsroller, som disco-stilen repræsenterer — her er virkemidlerne blot lidt mere humane: læbestift, brylcreme og militærdans. Reaktionære fænomener melder sig i begge sammenhænge og truer den videre køns-, seksual- og kulturpolitiske udvikling.

Men hvor går så de rimelige grænser — grænserne for at lade sit Jeg og sin potens (kønsværdi) komme til orde indenfor rammer, der ideologisk set er klart reaktionære og fører i retning af fascistiske og autoritære tilstande? Hvordan forhindre at pesten graver sig ind i bevidstheden og den politiske grundholdning, når man iklæder sig tidens disco-, punk- og sado-maso-mode? Hvordan forhindre at sengens praksis udarter til en ny arena for undertrykkelse og udnyttelse? — Hvordan i det hele taget sætte en stopper for de frustrationer, der skaber miseren, og de samfundsforhold under senkapitalismen, som afstedkommer frustrationerne?

Ja, lidt bevidsthed, vilje og solidaritet skader jo ikke. — Men det skider vi punk-rockere sgu da bare på! . . .

en kvinde som EVA

I slutningen af januar var der i Amsterdam premiere på en ny kvindofilm, der forhåbentlig bare er begyndelsen til en ny *type* kvindofilm, som omhandler en mere radikal problemstilling om kvinders liv og politiske situation

Filmen handler om en moderne, ung husmor, Eva, gift, to børn. Hun rejser på ferie til Frankrig, hvor hun møder en gruppe kvinder, hvoriblandt hun især lægger mærke til en — Liliane — og hun holder kontakten med hende, indtil de mødes igen på en kvindefestival.

Imellem disse to tidspunkter sker der en udvikling med Eva (Monique van de Ven): hun begynder at søge ind i nogle kvindesammenhænge. Bl.a. starter hun sammen med de andre kvinder i sit boligkompleks en aktion for at få bedre børneoplysningsmuligheder. På kvindefestivalen går det op for hende, at hun er forelsket i Liliane. Scenen udspiller sig på dansegulvet, hvor Eva på en noget traditionel måde bliver jaloux og derigennem opdager sine egne følelser. At hun endnu ikke rigtig tør tage konsekvenserne af det skete viser sig, da de efter at have danset til ud på de små timer, tager hjem til Eva. Her bliver en forbavset og noget forvirret Liliane henvist til stuens sofa, mens Eva forsvinder leende ind i soveværelset . . . til sin mand.

Forholdet mellem Eva og Liliane udvikler sig de næste par dage til også at omfatte det seksuelle, som beskrives meget ømt og smukt i filmen. Eva fortæller med det samme sin mand om sine følelser, og han reagerer med latter og overbærenhed. Det er først, da han udenfor et vindue opdager de to elskende, at situationens alvor går op for ham. — Kærlighed mellem to kvinder er ikke bare leg. Der bliver rokket ved hele hans identitetsgrundlag, og han er såret og fuld af raseri over for Eva. Alle fordomme og myter kommer til orde både igennem ham og de andre kvinder i boligkomplekset, som han

stand til at give børnene en såkaldt 'normal' tilværelse, og i retten stiller han op med adskillige flere gode kort på hånden end Eva.

Filmen forlader Eva i en fortvivlet situation: Hun savner børnene, der er en stor del af hende selv, og hun vil derfor hurtigt få informeret om det forfærdelige, han har vederfaret. Alle de kvinder, Eva før arbejdede så godt med, møder hende nu med tavs foragt.

Eva forlader ægteskabet, tager børnene med sig og begynder ganske langsomt, men sikkert at opbygge sin egen tilværelse og identitet. Gennem de venner, hun får i kvindebevægelsen — specielt de lesbiske — og gennem sit forhold til Liliane, får hun en tro på sig selv som kvinde og stoler på, at det, hun gør, er rigtigt for hende selv. — Hun behøver ikke længere leve op til det kvindebillede, som samfundet og hendes opdragelse har givet hende. Det er derfor en ny og stærk Eva, vi — efter et spring i tiden — møder i retten for at få skilsmisken stadfæstet ved dom (dette er normal hollandsk skilsmisseprocedure). Hun får retten over børnene — dog ikke uden kamp og den klausul, at børneværnet regelmæssigt vil overvåge hendes forførelse som mor. Hendes forhold til børnene virker meget godt og tilsyneladende tager de det helt stille og roligt, at hun har et forhold til en kvinde.

Efter atter et spring i tid, ser vi Eva komme hjem efter at have besøgt Liliane, der bor i et produktionskollektiv i Frankrig. Eva skal hente børnene hos deres far, men da hun ankommer, finder hun til sin store forbavselse sin tidligere veninde gående rundt i lejligheden og med den største selvfølgelighed rydde op og lave mad. Hun er flyttet ind og skal være den 'nye kone i huset'. Eksmanden opnår dermed igen, at få såvel nogen til at opvarte ham, vaske hans skjorter og bekræfte hans identitet som *mand*, som at få noget af sin hævntrøst stillet: dels ved at spille de to kvinder ud imod hinanden, dels ved at kræve retten over børnene, som han ellers ikke bryder sig særlig meget om. I kraft af sit nye ægteskab bliver han i

bo så nær dem som muligt. Men hun vil også være sammen med Lilliane, udvikle sit forhold til hende og prøve de nye samværsformer, som produktionskollektivet har vist hende. Filmen beskriver ellers ikke de to kvinders forhold særlig meget. De scener, der er, kommer nærmest ind for at vise, at de to altså stadig har et forhold. Det har vel også været svært for Nouchka van Brakel, der både står for manuskript og regi, at give et billede af, hvorledes et lesbisk parforhold fungerer. Både fordi de nok er lige så forskellige, som de er mange, og fordi, der ingen steder står skrevet noget om dem.

Filmen viser ellers en enorm mængde problemstillinger — de fleste bliver aldrig rigtig konkretiseret og uddybet nok, før man kastes ind i nye situationer og nye ting at tage stilling til. Der ligger en styrke i at lade filmen indeholde så mange problemstillinger; på et eller andet tidspunkt bliver man nødt til at identificere sig med det, der foregår i filmen, og oplever den derfor også som realistisk. Helhedsindtrykket er dog noget forvirrende, vel mest fordi jeg må gætte mig til meget, da det hele jo foregår på hollandsk.

Filmen blev hurtigt meget populær i Holland (efter kun 4 dage havde 95.000 mennesker set den), hvilket sikkert også

skyldes den megen debat, den har afstedkommet. Diskussionerne blev ført både i presse, radio og fjernsyn, vel nok fordi filmen tager et så ukonventionelt emne op, men også fordi sensationspressen har gjort et stort nummer ud af konfrontationerne mellem Nouchka og kvindebevægelsen. Til oplysning bestod filmtemaet hovedsagelig af kvinder, men da der simpelthen ikke findes nok uddannede kvinder på dette område, var de nødsaget til at tage en del mandlige assistenter ind, på trods af den oprindelige ide med en ren kvinde-stab. Da de så kom for at filme scener fra den kvindefestival, der foregik i Amsterdam, blev de boycottet af festivalarrangørerne, og de fleste kvinder vendte dem ryggen, fordi der var mænd med. Der blev ikke taget højde for den holdning, der vel findes i alle kvindebevægelser: at vi ikke stoler på, at mænd kan give et billede af virkeligheden, sådan som vi kvinder ser den — dertil er vores præmisser alt for forskellige.

Filmen er lavet på kommerciel basis med fuld statsstøtte, bevilliget af et filmråd, bestående af syv ældre mænd. Når man så ved, hvilken procedure filmen skal igennem for at blive godtaget, er det klart, at der indenfor kvindebevægelsen er opstået en mistænksomhed m.h.t.,

hvor mange kompromisser, den er blevet 'tvunget' til at medtage for at slippe igennem rådets moralske og konservative domme — for ikke at tale om de patriarkalske. Diskussionerne har derfor også gået på rigtigheden i, at en kvinde tjener penge på at beskrive andre kvinders situation udadtil og hvilke krav, disse kvinder kan stille til formidleren. En rædsel for kommercialisering p.g.a. de elskovsscener, der vises mellem Eva og Lilliane, har der også været, men disse er som sagt gode og uden den pornografiske bismag, der f.eks. findes i den danske film: "Violer er blå".

Jeg håber, filmen kommer hertil, både fordi den afliver en hel del myter om lesbiske, sætter det heterofile parforhold (ægteskab) ind i nogle nye sammenhænge, og kan give nogle gode indfaldsvinkler til hele den kønspolitiske debat. Desuden er filmen morsom, meget godt fotograferet, og specielt er Evas rolle suverænt tolket og spillet af Monique. Chancerne for, at den bliver sat op, er gode; her i maj er filmen på vej både til Seattle i USA og til Cannes-festivalen.

Birgitte I. Kjerringrokk

HØSTSONATEN

"Holder man aldrig op med at være mor og datter?"

Bergmans svar i filmen "Høstsonaten" synes at være, at det ikke er muligt. For når 'høsten er kørt ind' og skyldfølelse og kærlighed og had og jalousi og mange års falske forudsætninger 'kommet i hus', så kan den lange vinter begynde. Efteråret er den årstid, hvor man høster, hvad man har sået; det er den tid, hvor regnskabet gøres op, og processen vil kun blive gentaget hvis vinter følges af forår og markerne atter harves og tilsåes. Således bliver konklusionen på Bergmans film flertydig: vil Charlotte og Eva gentage forsøget på aktivt at spille rollerne som 'mor' og 'datter', eller har de opdaget, at deres roller er uden værdi og deres forhold meningsløst?

"Høstsonaten" centrerer sig om to efterårsdage som Charlotte, den berømte og succesombruste koncertpianist, tilbringer hos datteren, Eva, og svigersønnen, Vik-

tor, i deres ensomt beliggende hus i Norge. De har ikke set hinanden i syv år, til trods for at Eva ustandselig har inviteret sin mor, og det bliver hurtigt klart, at de aldrig har haft noget godt eller lykkeligt forhold.

Men de er mor og datter, og i de første par timer de er sammen, er de i stand til at bevare skinnet, skønt der er tydelige spændinger. I en sen nattesamtale afsløres rækkevidden af den skade, de har forvoldt hinanden 'i kærlighedens navn'. De fortæller begge deres version af den samme historie: Eva har oplevet en konstant afvisning af sin uforbeholdne kærlighed til moren og et utåleligt pres til at være noget, hun ikke var, mens Charlottes version er en noget patetisk beskrivelse af at være splittet mellem pligtfølelse overfor hjemmet og tilskyndelse til at lade sig opsluge af en succesrig, international karriere. Disse hjertevridende bekendelser ender med, at Charlotte bønfaller sin datter om tilgivelse og hjælp, fordi hun indtil nu har manglet forståelse for, hvor hun har fejlet og svigtet, og hun vil nu prøve at udbedre skaden. Var det bare så simpelt. Kunne en sen nattetimes samtale læge et helt livs ødelæggelser. Men naturligvis kan vi og Bergman ikke tro på denne løsning, og næste morgen forlader Charlotte Evas hus, efter at et i hemmelighed arrangeret telegram kalder hende til Paris. Nu er det Evas tur til i et brev at bede om tilgivelse og om at alt må glemmes, så de kan starte forfra. Da filmen ender er det et åbent spørgsmål om Charlotte nogensinde vil læse det og måske i endnu højere grad om det vil have den tilsigtede effekt.

"Høstsonaten" er en væsentlig film, først og fremmest fordi den berører nogle af de sårbare tabuer og myter, der omgiver mor/datter forholdet på en sådan måde at man tvinges til at gøre status, hvilket godt kan være ret pinefuldt i hvert tilfælde for den generation, som mere opfatter sig som døtre end som mødre — endnu. Det er fra den vinkel, vi vil forsøge at evaluere filmen; det er imidlertid givet, at en film som denne vil sige mødre og døtre noget forskelligt.

Med de direkte identifikationsmuligheder er det så som så, de færreste af os har haft en mor, der var koncertpianistinde, og endnu færre af os ender som præstefrue i Guldbrendsdalen — men med de bevidsthedsmæssige reaktioner på de ydre forhold er der rige muligheder for identifikationen: angsten-hadet-skyldfølelsen, oplevet af den voksne kvinde som følelser, der eksisterer samtidigt i hende. Den proces blev antydet begyndende med den lammende angst; er angsten først indset følger hadet — begge ubegribelige følelser, der aldrig kan formuleres, herpå følger frustrationen og i bedste fald resignationen, i værste (og hyppigste) skyldfølelse og neuroser.

Meget ondt kan vi gøre hinanden i kærlighedens navn, det har vi længe vidst, når det drejede sig om parforhold, men at det samme gør sig gældende for forældre/barn forholdet har som regel været forbeholdt psykiateren p.g.a. de førømtalte tabuer og myter. En banalitet som at man

jo altid kan udskifte sin partner, men aldrig sin mor får ny intensitet i Bergman's film:

"En mor og datter, hvilken forføderlig kombination af følelser og forvirring og odelæggelse. Alt er muligt, og alt sker i kærlighedens og omsorgens navn. Moderens skader skal nedarves på datteren, moderens skuffede forhåbninger skal datteren undgælde for, moderens ulykke skal blive datterens ulykke. Det er, som om navlestrengen aldrig bliver skåret over. Datterens ulykke er moderens triumf, datterens sorg er moderens hemmelige nydelse."

(Det skal her slås fast, at filmen ikke er forsøgt bedømt som en Bergman-film, men udelukkende som en film med et væsentligt konspolitisk indhold).

Først og fremmest er det modermyter, der bliver forsøgt afdækket i filmen — traditionelt undertrykkende så vel for de kvinder, der bryder mytens mønster (som Charlotte i "Høstsonaten"), som for de kvinder, der undergiver sig mytens "naturgivne" regler. I filmen ses myter yderligere at undertrykke både mor og datter. Oprindeligt kunne det nære praktiske mor/barn forhold retfærdiggøres biologisk, og med industrialiseringen og samfundets voksende teknologisering holder den praktiske forklaring ikke længere, men med familiens udvikling frem mod en funktionsfattig kernefamilie blev det vigtigt at fastholde kvinden som den evigt reproducerende, som hjemmets varme midtpunkt både for mand og børn. Myter understøttedes/understøttes kraftigt af kirken. Kristendommens næsten sidestil-

ling af Gud og forældremyndighed har gjort det til en synd ikke at 'ære, tjene, lyde, elske og agte' sine forældre, (forklaringen til det fjerde bud). Netop det faktum, at kvinden fastholdes i reproduktionen, fører givetvis til en højere grad af konformitet til rollen d.v.s. forsøg på identifikation med moderen, mens det i modsætning hertil er tilladeligt, ja ligefrem ønskværdigt, i produktionen, at man(den) er individualistisk, fremadstræbende og gerne bedre end faderen (dette må givetvis også skabe store problemer).

Ved at påvise modermytens hulhed markerer "Høstsonaten" sig som en film med væsentligt konspolitisk indhold. Hvilken brug kan vi da gøre af en film som denne?

Måske netop det faktum, at mange af omstændighederne er ekstreme og synes at være meget fjerntliggende fra vores omstændigheder og dagligdag — mor og datter har ikke set hinanden i syv år, moren har engang tvunget datteren til abort, datterens fireårige barn er druknet, en anden datter forelsker sig i morens elsker og lider nu af sklerose — ryster op i os og får os til at fokusere på og bearbejde om ikke identiske så lignende afgørende faser i vores eget mor/datter forhold. Måtte vi være i stand til at bryde den onde cirkel!

Mette Løndahl
Gaye Kynoch

(Citat: "Høstsonaten", Ingmar Bergman. På dansk ved Asta Hoff-Jørgensen. Det Schönbergske Forlag, København 1979).

K V I N D E T R Y K

Kvindetryk er navnet på et kollektivt ledet selvudgiverforlag for kvinder, startet i foråret 1978. Initiativtager er forfatteren Bente Clod, der sammen med 7 andre kvinder — Birdie Knudsen, Jeannette Schellenberg, Bente Høegh, Tove Burup, Kirsten Augustesen, Inger Grosen og Jette Høiland Andersen — driver forlaget og den dertil knyttede støtteforening.

Om baggrunden herfor fortæller gruppen, kaldet koordineringsgruppen

"... ved I ikke hvordan det er at afvige så kom og spørg vi er mange der ved det og I skylder os en masse glæde og den halve klode"

Marianne Larsen
fra "Modspætninger"

Hvorfor et kvindeforlag?

Litteraturen, bøgernes verden har igennem århundreder været en mandsverden. Det var først og fremmest mænd som skrev bøgerne, det var mænd, der var anmeldere, forlæggere og forskere, det var mænd, som sad i de litterære bedømmelsesudvalg og fordelte priser og penge, det var mænd, som redigerede og skrev tids-

skrifter, litteraturhistorier og lærebøger, det var mænd, som havde muligheder og midler i alle stadier af bogens vej fra arbejdsværelset til de gyldne laurbær — og det er det stadigvæk, selv om de sidste år har givet os en levende og livskraftig kvindelitteratur.

Desværre er det sådan, at i samme udstrækning som kvinders virkelighed og hverdag bliver til musik, billeder, film og bøger i den mandsdominerede offentlighed, så frakendes værkerne kunstnerisk værdi — af mændene. Der er ingen kvinder, som mener en bog er værdifuld bare fordi den er skrevet af en kvinde. Det er det rene vås. Men der er tusindvis af kvinder som med glæde og taknemmelighed læser og lever med de kvindebøger som

taler om deres virkelighed med deres stemmer — og det er vi unægtelig ikke forvænt med. For eksempel har litteraturhistoriens berømte dannelsesromaner altid handlet om mænds udvikling, og så er kvinderne blevet hevet ind fra venstre og højre i de traditionelle og stereotype roller som vedhæng til de mandlige projekter. Kvinder har altid været litteraturens flittigste læsere, så ingen kan vel undre sig over, at det er en lykke, at nogle af bøgerne nu også handler om den virkelighed som faktisk er vores.

De fleste mænd har nogle principielle vanskeligheder ved at forstå og tilegne sig den ny kvindelitteratur. De har nogle indbyggede og ofte ubevidste krav til litteraturen om, hvad den skal handle om, og

hvordan den skal skrives. De blokerer slet og ret over for bogen som kunstværk. 1) *den ideologiske blokade*: de sidste års kvindebøger har taget nogle emner op, som mildt sagt virker som røde klude for tyre: f.eks. som handler om ældre kvinders seksualliv eller om børnefødsler og menstruation. 2) *den æstetiske blokade*: den ny kvindelitteratur bryder på mange måder med de gængse æstetiske normer, f.eks. har de traditionelle genrer vist sig at være utilstrækkelige, og der er opstået nye og spændende blandformer.

Det at være forfatter er traditionelt en meget ensom affære. De kvindelige forfatterseminarer i Sverige og Danmark har været et første brud med denne isolation og har til fulde vist, hvor store — og fælles — problemer, de kvindelige forfattere tumler med. Kvindetryk skal ses i denne sammenhæng, dels som et forsøg på at skabe et forum, hvor skrivende kvinder kan mødes og udveksle erfaringer og danne grupper, som arbejder kritisk med egne og andres værker, dels som et forsøg på at lave et kvindeforlag med andre udgivelseskriterier, et forlag som laver billige bøger, ja, i det hele taget en kanal for noget af den kvindelitteratur, som før bare havnede i skuffen.

Struktur

Disse 2 funktioner er begge indbygget i Kvindetryks struktur. Enhver kvinde kan melde sig ind i støtteforeningen, og får tilsendt en adresseliste, der ajourføres med jævne mellemrum, samt Kvindetryks meddelelsesblad. Udfra disse kan medlemmerne kontakte hinanden, alt efter om de har brug for en 'læser' af f.eks. lyrik eller en forfatter af f.eks. børnebøger, og kvinder i samme egn kan danne op-af-skuffen-grupper, der fungerer som forfatterværksteder.

På stormøder diskuterer ko-gruppen og medlemmerne retningslinier og muligheder for Kvindetryk, og i meddelelsesbladet orienterer ko-gruppen, op-af-skuffen-grupper og enkeltkvinder om deres arbejde og ideer.

Ko-gruppen modtager løbende manuskripter fra de skrivende medlemmer. Disse sendes ud til 3 forskellige læsere (der muligvis også selv er forfattere), der hver især afgiver en respons til forfatteren. Herefter tager ko-gruppen stilling til, om manuskriptet skal udgives (hvis forfatteren ønsker det, det er langt fra alle), eller om det skal viderebearbejdes.

Udgivelser

Kvindetryks økonomi sætter sine snævre grænser for antallet af udgivelser. Der er ikke opstillet nogen egentlige udgivelseskriterier, da det gennem talrige diskussioner har vist sig, at sådanne snarere virker hæmmende end hjælpende. Det er lettere at sige, hvad Kvindetryk *ikke* udgiver: bøger af mænd (da det er et kvindeforlag), reaktionære bøger og bøger, der direkte er imod kvindebevægelsens ideer og principper.

Kvindetryk har tidligere udgivet 3 bøger, der hver har sin forskellige økonomiske baggrund. Den første, digtsamlingen "Opbrud" af Bente Clod, blev i første omgang betalt af forfatteren selv, men gav et overskud, der muliggjorde udgivelsen af Lillian Jacobsens roman "Drømmeflygtningen". "Op af skuffen" er en antologi fra et værksted, betalt af støtte fra forskellige fonds. — Ethvert overskud går således videre til andre udgivelser.

Gratis arbejdskraft

Alle i Kvindetryk arbejder gratis, også forfatterne. Der udbetales først forfatterhonorar ved 2. oplag. Dette er en kom-

promisløsning mellem på den ene side gratis arbejde-problematikken og på den anden side et af formålene med Kvindetryk: at give flere kvinder mulighed for udgivelse. — Gruppen forsøger konstant at skaffe penge fra diverse fonds og legater, men med et hidtil ret magert resultat. Forlaget råder ikke engang over en ordentlig skrivemaskine eller en duplikator, og deler lokale og telefon med et kvindeskollektiv. Kontorarbejdet vokser støt i takt med medlemstilgangen, men hidtil har det fungeret fint p.g.a. en stor arbejdsglæde i ko-gruppen, der samtidig er blevet en godt sammentømret basisgruppe.

Fremtid

En af de utilfredsstillende ting i arbejdet med Kvindetryk har været, at ko-gruppen mere eller mindre enerådigt beslutter hvad der skal udgives. Der er nu planer om at lave en særlig værkstedsserie, hvor alle op-af-skuffen-grupper selv kan udgive hvad de vil, men stadig med praktisk hjælp og støtte fra Kvindetryk.

Andre fremtidsplaner og -ønsker er, at meddelelsesbladet skal udvikle sig til et litterært tidsskrift for kvinder, det skal bl.a. rumme nogle af de mange digte, der bliver sendt til Kvindetryk, — og stiftelsen af en Kvindetryk-pris til uddeling til kvinder, der har gjort en særlig indsats for kvindekulturen.

Man kan komme i kontakt med Kvindetryk og få yderligere oplysninger ved at skrive til Kvindetryk, Vesterbrogade 31, 2. tv., 1620 København V. Tlf. (01) 31 41 65 hver onsdag kl. 17-19. Støttebeløb kan indbetales på Kvindetryks giro 5 31 47 39.

Ræjsende i Karop og Kåon

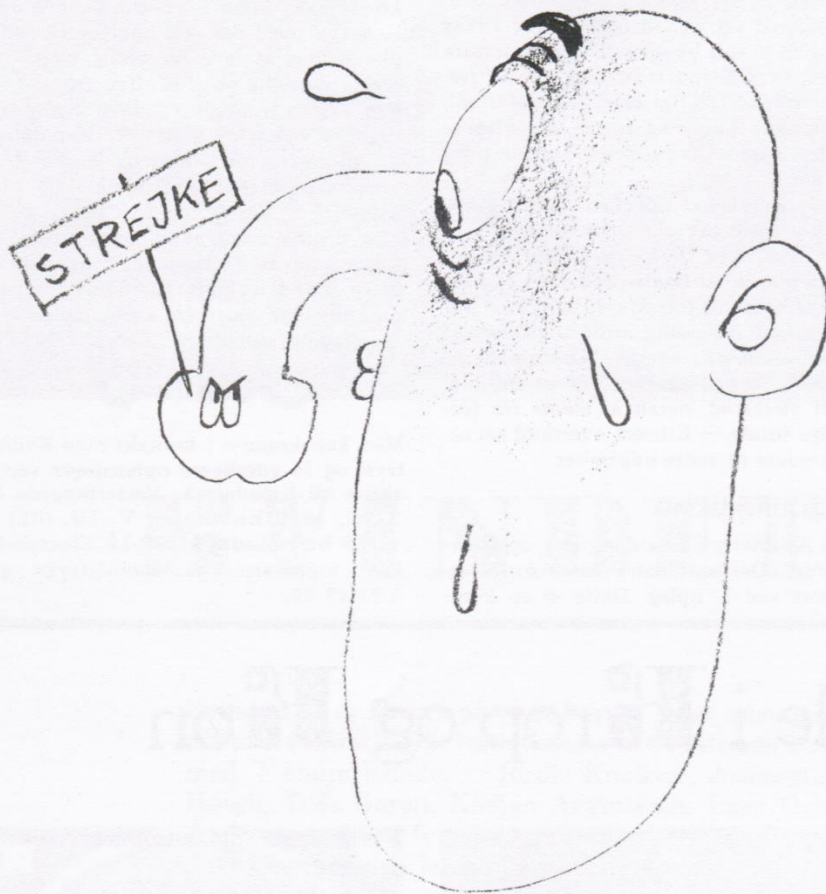

Fortællinger om ensomhed og tosomhed

- om hvor svært det er at være sammen og
- om hvor svært det er at være alene
- om to som elsker hinanden og om flere som ikke gør
- om ensomhedens hvide isblomster og
- om tosomhedens røde
- om de revolutionære drømme og om de reaktionære kræfter
- om kærlighedens sorte sange og om overflade og undertiv

Tove Burup

fysiske årsager

Når mænd lider af impotens, har lægerne hidtil slået sig til tåls med, at det nok skyldtes 'noget psykisk'. Imidlertid har en gruppe læger på Rigshospitalet foretaget undersøgelser, som har vist, at impotens i mange tilfælde skyldes legemlige 'fejl'. Gorm Wagner har deltaget i undersøgelserne og redegør i denne artikel for, hvorledes de foregår og hvilke resultater, der er opnået. Rigshospitalet i København er indtil videre det eneste sted i landet, hvor mænd, der lider af impotens af fysiske årsager, kan få hjælp

Efter at nye årsager til mandlig impotens er påvist de senere år, og efter at nye behandlingsformer er blevet mulige, har det været nødvendigt at udvikle nye metoder til at vurdere erektionsevnen hos manden.

I mange år har man vidst, at visse karlidelser som for eksempel svær åreforkalkning kunne forekomme samtidig med svigtende evne til rejsning af det mandlige lem. Ligeledes vidste man, at nervelæsioner, hvadenten de optrådte efter ulykker med rygmarvsbeskadigelse eller efter kirurgiske indgreb på nervesystemet i bæk-

kenet, kunne bringe problemer med erektionsevnen. Visse sværere organiske sygdomme, som for eksempel sukkersyge, kan også være årsag til svigtende potens. Det samme gælder kronisk alkoholisme. Grunden til at alkoholister ofte får impotens vides ikke med sikkerhed, men det er ikke sammenhængende med samtidig leversygdom. Der har — ikke mindst blandt alkoholister — verseret den myte — at impotens skyldes antabus, hvilket imidlertid ikke er tilfældet.

"Nok noget psykisk"

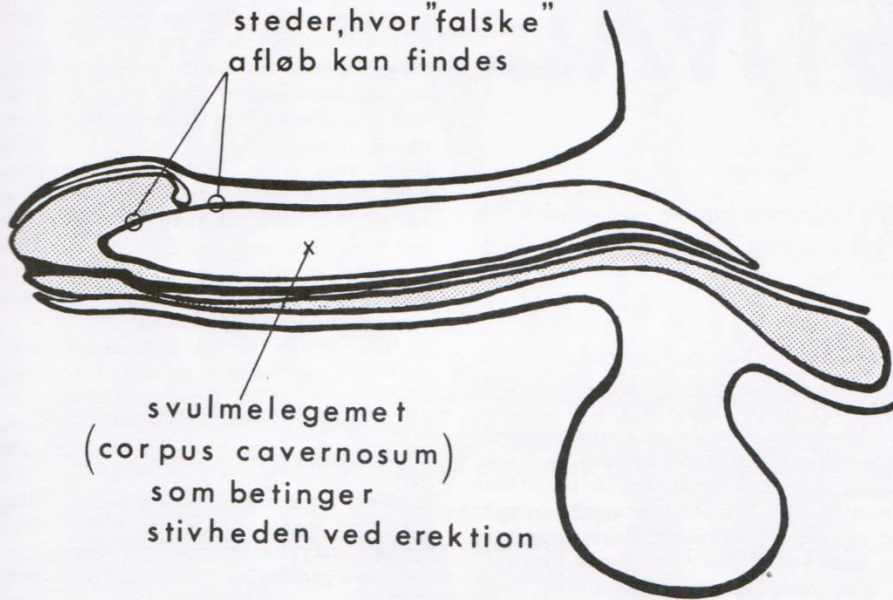
Fælles for disse sygdomstilstande er, at de begge kan afficere nervesystemet og karsystemet. Men når man samtidig erkender, at netop erektionen er under stærk psykisk påvirkning, vil det også være let at indse, at den som bærer byrden ved at have en kronisk sygdom også netop i sin sygdomsrolle kan gennemløbe en udvikling med svigtende evne til at fungere seksuelt. Og den del af den mandlige seksualudfoldelse, der er mest sårbar for ydre påvirkninger, er netop erektionen. Denne opfattelse samt den freudianske påvirkning gennem årene om, at erektionsproblemer er symptom på en underliggende, ubevidst konflikt ofte forårsaget af seksuel angst og skyld, har været medvirkende til, at den medicinske verden har slået sig til tåls med en tro på, at impotens selv med bevaret seksuel appetit som regel nok skyldtes 'noget psykisk'.

Fysiske årsager

Lægeverdenen vil normalt ikke lade sig nøje med en så lidet rationel tankegang, når det gælder klagen over bortfald af en funktion. Man vil som regel gå endog meget langt i udredningen af f.eks. svigtende syn, begyndende halten eller manglende evne til at holde balancen. Men som vi alle ved, har vor tabuering af det seksuelle område også været gældende indenfor den medicinske verden. Den normale erektion (rejsning) med stivhed i lemmet starter med nogle nerveimpulser til de tilførende kar (arterier) til svulmelegemerne, som ligger centralt i organet, men altså ikke indbefatter det svulmelegeme, der afslutter helt forrest med glans, og som indeholder urinrøret. Blodkarrene er normalt (i slap tilstand) ret tillukkede og tillader kun en lille mængde blod at passere pr. minut. Men hvis disse kar pludselig afslappes og kan udvide sig og dermed lade blodet passere, vil det tryk, der findes i de store arterier i kroppen, kunne forplante sig helt ud i svulmelegemet, hvis (og dette er centralt) blodet ikke fuser ud af svulmelegemet og tilbage med venesystemet. Der må altså en aflukning til på afløbsiden for at opnå og opretholde det tryk i svulmelegemerne, som er nødvendigt for at lemmet får en passende størrelse, og for at det er tilstrækkeligt stift, til at kunne anvendes til formålet. Denne erkendelse af det nedsatte eller helt ophørte afløb under rejsningen er ny og er ved et tilfælde foregået her i landet. Det kan for

steder, hvor "falske"
 afløb kan findes

svulmelegemet
 (corpus cavernosum)
 som betinger
 stivheden ved erektion

eksempel observeres ved en røntgenundersøgelse (infusionscavernosografi), hvor man langsomt indsprøjter kontrastmiddel gennem en kanyle indlagt i svulmelegemet. Efter nogen tid fyldes hele hulrummet, og man kan se kontrasten løbe væk i venesystemet. Hvis nu den undersøgte bliver seksuelt stimuleret ved f.eks. at blive forevist en pornofilmscene, vil man ved begyndende fyldning af lemmet se, at veneafløbet pludselig forsvinder som udtryk for ophør af blodgennemløbet, og efter dette vil trykket begynde at stige, hvorved stivheden indtræder. Det samme fænomen kan undersøges (omend ikke iagtages) ved at deponere en ganske lille mængde væske med et radioaktivt sporstof og dernæst følge sporstoffets forsvinden fra svulmelegemet. Her vil man altså se, at ved en vis grad af fyldning vil denne sporstofforsvinden ophøre.

Hvis der derimod er noget galt på afløbssiden, enten ved at venerne ikke aflukkes, eller der findes en falsk passage eller en egentlig lækage, vil blodet fortsat strømme væk fra svulmelegemerne, og der vil ikke optræde stivhed, men godt nok forøgelse af volumen under seksuel stimulation. I de sidste par år har man kunnet påvise, at nogle sådanne lokale defekter har været årsag til manglende erektion med stivhed hos en række mænd. Hvad der er nok så interessant er, at det har vist sig både i en primær form, således at den pågældende mand fra barnsben har haft lidelsen, og i en sekundær form, altså erhvervet, uden vi har kunnet komme til klarhed over, om det i alle tilfælde har været forbundet med en tilskadekomst eller lignende. Heller ikke altid har der været smerte forbundet med tilstandens opståen. Ved at undersøge mændene på de ovenfor nævnte måder har det været muligt dels at stille diagnosen og dels at finde lækage, og hvad der er væsentligst: det har været muligt ved et ret lille ki-

rurgisk indgreb at lokalisere stedet for det falske afløb og at lukke det med et par sting, hvorved evnen til erektion er vundet eller genvundet. Det er imidlertid ikke let alene på sygehistorien at stille denne diagnose, og da der som årsag til impotens også kan være noget galt på tilløbssiden er det nødvendigt at undersøge herfor i udredningsforløbet. En simpel undersøgelse er blodtryksmåling på arterierne i penis, samt at måle den hast, hvorved lemmet fyldes med blod under seksuel påvirkning. Dette kan gøres ved metoder, der ikke kræver indstik i kønsllemmet, men dog også nødvendiggør seksuel stimulation i undersøgelsessituationen. Dette at foretage seksuel påvirkning under kliniske forhold er nok hovedforklaringen på, hvorfor disse her skitserede undersøgelser ikke er udført tidligere. Men det vil sikkert forstås af det ovenfor nævnte, at dette er det væsentligste led og absolut nødvendigt for at stille en sikker diagnose. Man kan ikke undersøge en manglende funktion uden at forsøge at undersøge for funktionen.

Hvis årsagen til impotensen ligger på den arterielle side, kan man kun få sikker viden om lokalisationen af en sådan lidelse ved en noget mere kompliceret røntgenundersøgelse. Afhjælpning af blodtilførelsessvigt kan nu foretages i visse udvalgte tilfælde af et kirurgisk indgreb. Disse operationer blev sat i gang af den tjekkiske kirurg Michal, men udføres nu også i Frankrig og USA. Hvis ikke de nævnte operationer kan gennemføres, og der er et absolut ønske om at lemmet skal kunne fungere, kan man som sidste kirurgiske udvej indlægge protese i lemmet. Dette foretages i beskedent omfang herhjemme og bør være en mulighed, som kun benyttes efter omhyggelig omtanke.

Gorm Wagner
 (læge)

Seksualpolitiske udvalg oprettes i fagbevægelsen

I de seksualpolitiske hovedpunkter står der: "Vi kæmper for en udvidelse af seksualitetsbegrebet, således at følelser, seksualitet og intellekt ikke adskilles". I faglig ligestillingsbevægelse kæmper vi for en udvidelse af seksualitetsbegrebet så det omfatter ligestillingskampen i fagforeningerne og samfundet. Det var således ligestillingsudvalget i Postarbejdernes fagforening, der fik fagforeningen til at fordømme den daværende justitsminister Erling Jensen for at udvise Helen Nash — lesbisk udlænding i Danmark. Det var medlemmerne af Postarbejdernes Ligestillingsudvalg, som fik emnet homoseksualitet op på dagsordenen på en SID kongres! Så nødvendige som disse aktioner har været for at forsvare enkeltpersoner, så har inddragelsen af det seksuelle aspekt i den faglige kamp, og dvs. klassekampen, muligvis været det mest værdifulde på lang sigt. I et interview i postarbejdernes fagblad blev det seksuelle aspekt yderligere understreget. En transseksuel tjenestekvinde kom nemlig ind på nogle kønspolitiske og personlige forhold, der omfattede hendes sexliv.

Midlertidigt tilbageskridt

Nu har seksualkampen i Postarbejdernes Fagforening desværre lidt et midlertidigt tilbageskridt. Nogle VS-kvinder i ligestillingsudvalget var med i 8. marts forhandlingerne imod parolefrihed sammen med DKPerne og de øvrige fagforeninger. Men 8. marts og den seksualpolitiske debat fortsætter.

Nyt seksualpolitisk udvalg

Den 3. april vedtog LFS (Landsforeningen for Socialpædagoger) at oprette et ligestillingsudvalg. Udvalget blev modtaget med stormende bifald, som lover godt for det fremtidige arbejde. Kun een stemte imod, idet han mente, at ligestilling ikke havde noget med fagligt arbejde at gøre.

Ligestillingsudvalget i LFS holder møder mindst een gang om måneden og er åbne for alle medlemmer af LFS. Nogle planlagte emner er: 1) Var det rigtigt, at LFS gik imod parolefrihed den 8. marts? 2) Skal vi have kønskvotering i LFS og på arbejdsmarkedet? 3) Bøsser og lesbiske i LFS og samfundet, 4) Hvilken barselsorlov-forlængelse og -ændringer skal LFS kræve for os og andre på arbejdsmarkedet?

Faglig Ligestillingsbevægelse

I denne bevægelse har vi brug for alle fagligt organiserede personer, som vil gå ind for de seksualpolitiske hovedpunkter og kæmpe for disses realisering i fagbevægelsen. Interesserede kan skrive til: Faglig Ligestillingsbevægelse, c/o Anarkistisk Boghandel, Studiestræde 18 kld., 1455 Kbh. K.

Faglig Ligestillingsbevægelse
 v. Peter Schmidt

GAY FESTIVAL

Det første store fælles kreative udspil fra Englands bøsser og lesbiske. En manifestation af Gay People gennem teater, film, video, musik, billedkunst og forskellige former for workshop

Denne artikel må ikke opfattes som en anmeldelse af den omfattende festival, som blev afholdt af Gay People i London fra den 19. februar til den 11. marts i år, men blot som en orientering om en særdeles positiv oplevelse, og et lignende arrangement vil løbe af stabelen til sommer. Vores udgangspunkt var at Peter og undertegnede besøgte London en uge i februar, for at kigge på billedkunst og teater. I bladet TIME OUT, faldt vi over en omtale og annonce for "The Gay Times Festival", vores interesse blev vakt, og vi besluttede, at undersøge det nærmere.

En aften kort efter tog jeg ud for at se en af de annoncerede forestillinger, der blev spillet i Oval House, Kennington Oval. Efter et mindre uheld, hvor jeg på grund af det fremskredne tidspunkt tog fejl og masede ind i en privat Crique klub, hvor jeg vakte diskret engelsk morskab, ved at spørge efter Oval House, fandt jeg endelig teatret — en lidt skummelt udseende fabriksagtig bygning. Forestillingen var imidlertid helt udsolgt og kun ved at hævde, at jeg var korrespondent ved *Seksualpolitik* og kom helt fra Danmark lykkedes det mig efter nogen parlamentarerne at få fremskaffet en billet.

"War and Peace or Wamp and Camp" var forestillingens titel — en særdeles velspillet cabaret i "drag" anretning, og den havde ironiske hip til såvel samfundets holdning til homoseksuelle, som til bøssers egen optræden, derudover: enkelte alvorlige sange. Denne cabaret var aftenens anden forestilling, den første som jeg iøvrigt hørte meget rosende omtalt af nogle forfattere på festivalen, omhandlede en bøsses opvækst og konflikt med samfundets normer.

Det lykkedes mig i pausen at få kontakt med en, der havde med arrangementet at gøre, og her fik jeg dels en del oplysninger om baggrunden for festivalen og dels løftet om et senere interview.

Baggrunden for og indholdet i festivalen

Ideen til "The Gay Times Festival" udsprang af kvindefestivalen i november 1977, hvor mænd fra bevægelsen *Gay Sweatshop* blev bedt om at lave et lignende arrangement for "Gay Men" i januar og februar 1978.

Sweatshop betyder egentlig en fabrikel. lign., hvor arbejderne bliver udnyttet, men *Gay Sweatshop* står for så vidt for det modsatte, idet det er en organisation, som arbejder for bedre forhold for lesbiske og bøsser. I januar 1978 besluttede *Sweatshop* at inkludere så mange grupper og personer som muligt i arrangementet og kalde det "The Gay Times Festival".

For mange bøsser var festivalen deres første mulighed for at møde andre bøsser, uden at føle sig oprevet eller angste. De kunne diskutere problemer, som angik dem og være i den situation, hvor skuespil, film, musik, og udstilling netop omhandlede.

Den styrke, som festivalen gav, stimulerede mange med fælles interesser til at mødes regelmæssigt — som f.eks. *Gays in Authors' Workshop*. En anden udløber var regelmæssige møder i Oval House på søndag eftermiddage, hvor det til at begynde med udelukkende var bøsser, der enten havde været involveret i The Gay Times Festival eller deltaget i denne.

Historien bag dette års festival tager sin begyndelse straks efter sidste sommer, hvor flere grupper og enkeltpersoner følte, at initiativet burde følges op. Allerede ved det første møde blev det besluttet, at '79 festivalen skulle organiseres af og for lesbiske og bøsser, i modsætning til den første, der var organiseret af mændene fra *Gay Sweatshop* og primært var af interesse for bøsser. Fem måneder efter det stiftende møde kunne man så præsentere en 3-ugers Gay Times Festival af lesbiske og bøsser, omfattende over 70 grupper og enkeltpersoner, mange af disse viste her deres arbejder for første gang.

Møde med Stephen Gee, Gay Liberation — South London

Ved cabaretfestillingen havde jeg af min kontaktmand fået den oplysning, at hvis jeg blot kom lørdag eftermiddag, så ville alle festivalens implicerede være tilstede. Peter og jeg blev enige om, at vi begge ville tage derhen, og vi fandt denne gang ret hurtigt den triste fabriksbygning, som i dagslys så om muligt endnu tristere ud. På indgangsdøren var der nu sat et skilt op, som høfligt anmodede alle om at benytte bagdøren. Ved første gennemgang af husets underetage virkede den forladt

og nærmest som en kulisse til en Hitchcock film, men efter nogen søgen fandt vi frem til en af festivalens arrangører, Stephen Gee: høj og spinkelt bygget med et magert lidt flegmatisk ansigtsudtryk; men med udtryksfulde hænder, hvis medtagne neglelak fik mig til at spekulere på, om han havde været en af de medvirkende i dragshowet. Han virkede som et menneske, der nok var ret sårbar, men også kunne være skarp overfor en modstander. Samtalen gik i begyndelsen træt, da Gee var fāmælt, men efterhånden, som vi fik følt hinanden nærmere på tænderne, besvarede han villigt og velformuleret vores spørgsmål om festivalen, Oval House og de homoseksuelles stilling i England.

Han fortalte, at nok er tolerancen blevet større overfor disse minoritetsgrupper, men der er stadig langt igen. F.eks. er homoseksuelle forhold stadig strafbare, hvis de foregår andre steder end i private hjem. I forbindelse hermed nævnte Stephen Gee nogle konkrete episoder, som man havde brugt som udgangspunkt for teaterstykker, der bl.a. var blevet opført som gadeteater. Om Oval House fortalte han, at det nok fungerer som en slags samlingspunkt for "Gay People", men at det rent konkret er åbent for alle, der er interesseret i at arbejde med diverse former for teater. Oval House modtager £ 30.000 om året fra "The Arts Council of Great Britain", og det koster £ 5 årligt for voksne at være medlem og £ 2 for unge mellem 15-18 år.

Vi spurgte om, hvorvidt festivalen havde baggrund i en bestemt politisk holdning, og Stephen Gee virkede først uforstående og svarede derefter benægtende, idet han fremhævede, at festivalen omfattede folk med vidt forskellig politisk holdning.

På vort spørgsmål om, hvordan pressen havde dækket festivalen, fortalte Stephen Gee os, at den gennemgående havde negligeret arrangementet, bortset fra *Time Out*. Trods den ringe pressedækning havde festivalen allerede været en succes fra starten, idet billetterne til de forskellige arrangementer hurtigt var blevet udsolgt.

En anden positiv ting var, at selv om man tidligere havde haft store vanskeligheder ved at få et samarbejde mellem mænd og kvinder til at fungere, så var det her gået upåklageligt.

Arrangementets gode forløb havde medført, at man ville gentage succes'en i slutningen af juni og et stykke ind i juli.

På trods af, at det kun har været et ganske lille indblik vi fik af denne Gay Times Festival, så er vi ikke i tvivl om, at denne manifestation har været af betydning for Englands bøsser og lesbiske. Arrangementets kreative karakter er en bekræftelse af det gamle dogme om, at når mennesker bliver stedt i ringe materielle eller sociale kår, så kan det tvinge dem til at bruge ellers latente kræfter. Det er klart, at et sådant arrangement ikke er nok i sig selv, men vi har da også forstået, at det har skabt større sammenhold og politisk aktivitet for at ændre de bestående forhold for bøsser og lesbiske.

Michael Tvermoes

A GAY FESTIVAL BY AND FOR LESBIANS AND GAY MEN

INCLUDING
 poetry readings
 exhibitions
 bookstalls
 workshops
 cabaret
 theatre
 music
 films
 video
 etc

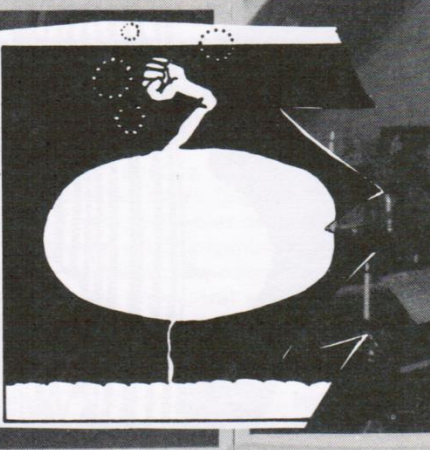
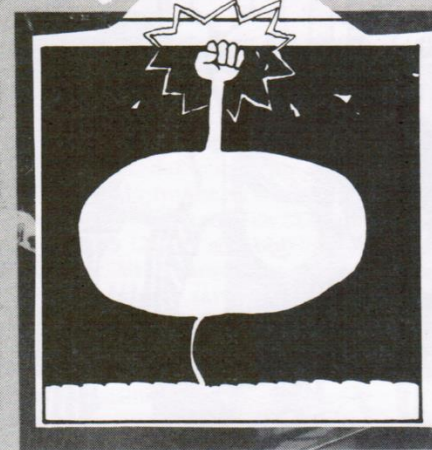
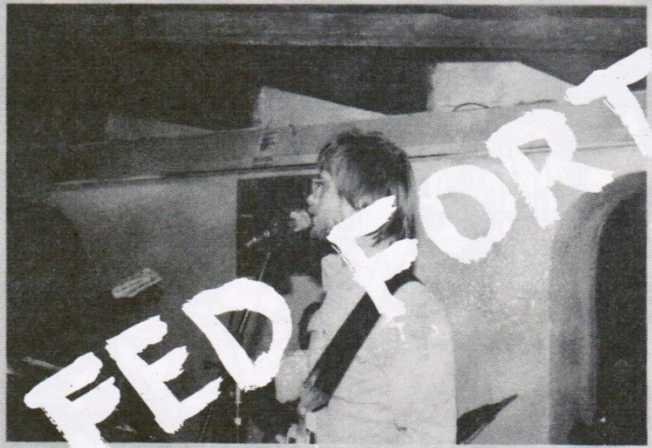
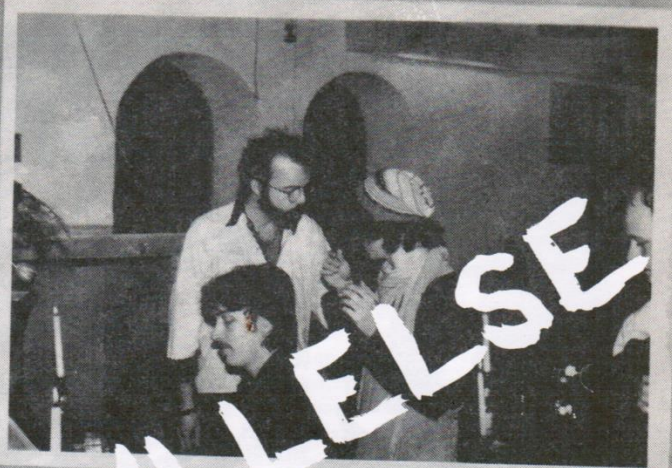
QUEER
 LESSIE
 PANSY CUNT
 FREAK
 COY POUF
 FAGGOT
 BUCKERS
 CHICK
 NANCY BOY
 F*CK IT
 MULESTER
 BUTCH
 SODOMITE
 CRIMINAL
 INVERT
 SICK
 FANNY
 FEM

from
 19
 february
 to
 11 march
 for details
 of events and
 complete programe
 ring oval house
 01-735-2786

OVAL HOUSE
54 KENNINGTON OVAL
01-735-2786
 buses: 36, 133, 172, 109, 95,
 185, 155, 159, 3...
 nearest tube OVAL northern.

Some of my best friends are going

FED FORTRYLLESE

En lille rapport og en stor tak til alle, der var med til Seksualpolitikens støt- tefest i Loppen, søndag den 25/3

Der kan arbejdes med seksualpolitik på mange måder. Nogle er sjovere end andre! Vigtigst og sværest er det at gribe fat i sin egen praksis og søge mod nye mål, og himlen skal vide, at der ikke er een af os, der ikke gang på gang er ved at fortvivle over, hvor umuligt det er at ændre praksis. Hver gang vi vil videre, oplever vi det som om, de sidste rester af en hårdt tilkæmpet tryghed smuldrer bort.

Alligevel sker der noget, og vi arbejder med vore visioner på mange forskellige områder. Der er kommet to vigtige problemfelter under debat: Krisen og sado-masochismen, og kvinders reaktion på bladets illustrationer, d.v.s. kvinders reaktion på mænds beskæftigelse med mænds seksualitet!

Vi har været sammen en forlænget week-end bl.a. for at diskutere disse emner igennem. Vi sad midt i et tårnhøjt helvede af problemer og indre modsætninger. Afmægtige overfor krisen og kapitalismen, dybe modsætninger mellem kvinder og mænd, kløften mellem teori og praksis. Midt i de højtråbendes skyttegravskrig kom jeg til at tænke på d. 25/3 i Loppen.

Finn havde foreslået, at vi skulle lave en seksualpolitisk fest sammen. Vi kunne få Loppen en søndag, og projektet ville ikke blive større end vi med en god indsats kunne klare det. En fest af den art ville give os en fin praktisk samarbejdsgave, og vi ville få mulighed for kontakt med læsere og andre interesserede. Vigtigst af alt var at få de forskellige kønspolitiske bevægelser, der til daglig isolerer sig, samlet under samme tag; tvinge dem til at høre på hinanden, håbe på at de kunne more sig sammen!

Vi planlagde det hele meget fikst, således at vi fik et blad på gaden små tre uger inden festen. Alle abonnenter fik da besked, ligesom løssalget kunne formidle nogen information. Loppergruppen blev kontaktet og en stor tak til dem, fordi vi fik lov til at få lokalerne, benytte gasovnene og udskænke fra baren, etc.

Musikken kunne kun leveres af "Søsterrock". Vi havde lige lavet et interview med dem, og de indvilligede med stor interesse. Det var (måske!) deres sidste optræden sammen, og den fik ikke for lidt. Stemningen kogte under svellerne. Skide godt! Mandebevægelsens nystartede "Broderrock", også kaldet "Far til fire" ville også gerne bidrage, så vi fik alle de swingende seksualpolitiske rytmer, vi kunne drømme om. Tak!

Søndagen startede dog med blidere toner. Alt imens folk og en flok hyldende unger guffede Dorte og Anne-Birthes vidunderlige chokolade- og jordbærkager i sig, spillede den yndigste Conditori-musik. Her var der mulighed for at snakke lidt; men allerede ved 17-18 tiden var der så mange, at det blev sværere at etablere snak i mindre grupper.

Vi havde kontaktet mange af de kønspolitiske bevægelser, og vi havde stort set mødt velvilje, selvom kvinderne ikke ligefrem følte det inspirerende, når der skulle være mænd til stede. Alligevel kom alle, og det var i virkeligheden en historisk kønspolitisk begivenhed, at så mange forskellige grupper hørte på hinanden og festede sammen. De nødvendige daglige isolationer blev brudt. Ingen havde monopoli på undertrykkelsen. Ingen havde de gyldne ord, der kunne affeje andre. Situationen tvang alle til at åbne sig og lytte. Det var som at se ind i et forjættet land, hvor pludselig undertrykkelsen og hadet var ryddet af vejen, hvor de traditionelle kønsroller var blevet placeret i glasmontere på Nationalmuseet, og hvor det var muligt for en aften at føle sig fri.

Det var enormt spændende. Jeg stod i køkkenet og dyrkede min yndlingshobby, hvilket betød at jeg langtfra kunne høre eller se alt det, der foregik. Der var så meget pres på, at jeg kun kunne opleve, hvad der skete ude i rummet gennem en mur af folk, der ville have mad.

BBF's teatergruppe dannede optakten med en række af deres fantastisk gode sange, fra den klassiske "I parkens dybe, stille ro" til nye numre med provokerende tekster. Derefter besteg mandebevægelsens teater- oplærings- og forlagsgruppe scenen. Her var det mandeverdenens løgne og praleunivers, der blev afsløret, ligesom vi mødte fyre der turde tale ærligt om følelserne og om afmagten overfor den tildelte kønsrolle.

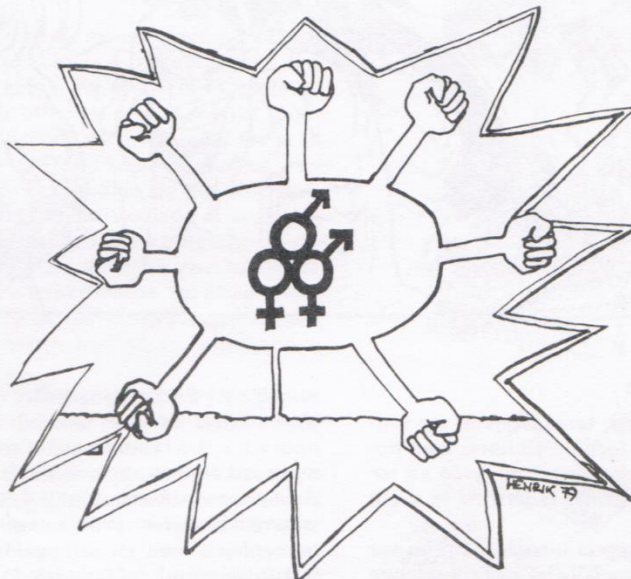
"Far til fire" spillede og salen gyngede. Stemningen steg yderligere, da Lesbisk Bevægelse kom på brædderne med fabelagtige "Klods Hanne". Hun var skrevet lidt om til lejligheden, så der havde ind-sneget sig nogle hip til "Seksualpolitik". — Og jublen blev ved indtil "Søsterrock" fik folk på tærerne.

Medens "Søsterrock" spillede, stod jeg i garderoben. Den brød fuldstændig sammen. Der var overhovedet ikke bøjer nok til alle dem, der kom. BBF's teatergruppe udfyldte "Søsterrock's" pause, og Flossie holdt en meget stærk tale, hvori han mindede en om alt det, der foregår ude omkring på de små steder, medens vi morer os på Loppen. Et aktuelt alvorsord midt i al balladen.

"Søsterrock" spillede igen og fortryl-lelsen holdt sig til langt ud på natten. Trætte men meget glade lukkede vi Loppen, efter at de sidste var luntet af ved 4-tiden.

Jeg er sikker på, at alle vi udslidte og frustrerede kvinder og mænd i muddergrøfterne trænger til at blive halet op af slammets og kiggende ind gennem nøglehullet til den forjættede verden. Vi trænger til at få pustet liv i visionerne og få pudset kamphanen. Isolation er nødvendig for at definere egen identitet, for at finde tryk-
hed, for at slippe af med selvhadet, og for at få styrke til at kæmpe mod alle de tusindvis af undertrykkende faktorer i vor hverdag. Når det brænder allermest omkring en, og man mest af alt har lyst til at hænge sig, så er det godt at tænke tilbage på den glitrende fest i Regnbuestaden. Så lægger man rebet væk og beslutter sig for, at man må se at komme med til Thy-lejren til sommer, for der at få pustet lidt til ilden igen.

Ole Nørlyng

PAPIRER FRA ET MANDESEMINAR

I dagene 4.-6. maj afholdt Mandebevægelsen seminar om "Den socialistiske mand". For at fortælle lidt om, hvad Mandebevægelsen bl.a. beskæftiger sig med, har seminarets forberedelsesgruppe lavet denne mosaik.

"Den socialistiske mand" Om socialistisk moral og utopi for mænd

Sådan lød temaet for et weekend-seminar, Mandebevægelsen (MB) afholdt i begyndelsen af maj. Det lyder måske lovlig prætentivt, men hensigten var ellers at få snakken om socialisme lidt mere ned på jorden og forbinde den med det liv, vi faktisk lever som mandlige socialister, og med det liv vi gerne vil leve.

En af begrundelserne for at tage temaet op var, at vi på venstrefløjens er urimeligt dårlige til at konkretisere, hvad det er vi vil med den her socialisme. Vi siger, vi vil ha' et samfund, hvor det ikke er pengene der regerer, men behovene. Hvilke behov? Det er vores erfaring, at netop mænd er specielt underudviklede m.h.t. at gøre sig deres egne behov klar, med den

konsekvens at snakken om socialisme får en meget abstrakt karakter og tenderer mod at munde ud i lutter jura og nationaløkonomi. Som bekendt falder det socialistiske samfund ikke ned fra himlen, det opbygges på grundlag af de erfaringer vi har gjort os under vejs, mens vi arbejdede for det, og hvis vore erfaringer begrænser sig til abstraktioner, blir det sikkert ikke særligt muntert. . . For at blive psykisk modne til opbygningen af en socialisme, der styres af behovene, må vi altså klargøre os vore behov. Og diskutere dem! Det vil bl.a. sige kritisere hinanden, vurdere om den måde vi socialister lever vores liv på medvirker til opbygningen af et socialistisk samfund. Og her er det igen vores erfaring, at specielt vi mænd ikke er særligt godt trænet i at forholde os til måden vi lever på i det daglige, men er mere tilbøjelige til at holde os til SAGEN.

Der er hermed antydnet noget om, hvad

vi mener med begreberne "moral" og "utopi", og hvorfor det forekom os vigtigt at tage dem op i mandepolitisk sammenhæng.

Det følgende er en opsummering af de oplæg, der blev skrevet til seminaret, og af de diskussioner der fulgte i grupperne. Som man vil kunne se, har vi vel ikke opnået stort mere end at tage hul på problematikken. Ej heller tilstræbte vi i planlægningsgruppen at komme hele vejen rundt om problematikken, men begrænsede os til tre aspekter af temaet: 1. Konkurrence /karriere/prestige. 2. Mænd og børn / en socialistisk faderrolle. 3. Socialistisk seksualmoral. — Der blev skrevet oplæg til hvert af de tre emner (af Hans-Otto Loldrup, Steffen Kiselberg og Kristian Kristiansen, i nævnte rækkefølge) og desuden tre "case-stories" (af Bjarne Anderson) som skulle illustrere typiske konfliktsituationer indenfor de tre emner.

Vi har valgt at bringe de tre case-stories i fuld udstrækning, derpå et koncentrat af hovedpunkterne i de tre oplæg, og tilsidst en opsummering af gruppediskussionerne.

Og ikke at forglemme: weekenden blev en fin bekræftelse på, at det godt kan lade sig gøre at arbejde "disciplineret" og samtidig "få det sociale til at fungere". Det var simpelthen nogle skønne dage. Iøvrigt var vi 30 mand.

Mænd og børn

Weekendens andet tema drejede sig som sagt om mænds forhold til børn, med hovedvægt på spørgsmålet om, hvad en socialistisk-mandebevidst faderrolle bl.a. gik ud på.

1. Et af oplæggets udgangspunkter var manglene på en socialistisk politik i denne sammenhæng, og spørgsmålet er om grunden hertil ikke er, at vi netop som socialister har en række traditionsbestemte blokeringer at gøre op med. Kvindernes

march ud på arbejdsmarkedet indenfor de sidste 20 år har som bekendt medført et opbrud i den traditionelle arbejdsdeling mellem kønnene, bl.a. m.h.t. barneplejen. Arbejderbevægelsens familierpolitik har fortrinsvis besvaret problemerne omkring barneplejen med en udbygning af børneinstitutionerne — forståeligt nok fordi disse problemer allerede tidligt i århundredet blev særligt mærkbare i arbejderklassen som følge af, at det var arbejderkvinderne der først blev sluset ud på ar-

bejdsmarkedet. Det nye venstres svar på problemet har i realiteten ikke adskilt sig herfra. I ingen af tilfældene har man set det som en opgave at udvikle en mandepolitik i denne sammenhæng.

En socialistisk moral og politik udtømmes ikke i kravet om flere og bedre børneinstitutioner. Den tilskynder også fædrene til selv at investere noget væsentligt i samværet med børnene, i stedet for at presse de institutionelle pasningsmuligheder til det yderste — for på den måde at

kunne fortsætte på samme niveau m.h.t. udadvendte aktiviteter, det være sig erhvervsmæssigt eller politisk (for børnene gør det nemlig ingen forskel).

Vi socialistiske mænd må lære at betragte arbejdet med os selv som en del af vores samlede politiske arbejde. At være en god far er en politisk opgave.

Den første opgave i den forbindelse ligger ganske enkelt i at være tilstede i børnenes dagligdag, sådan at de har nogle konkrete, anskuelige "forbilleder" at gå efter. Ellers overlader vi det til TV, serier, hefter osv. at levere børnene modellerne på, hvad man forventer af en mand, — og det vil som regel sige nogle fantastiske forvrængninger med småfascistisk tendens. I det omfang disse mandsbilleder indgår i børnenes personlighedsdannelse, hæmmer eller rent ud blokerer de for udviklingen af de psykiske og moralske kvaliteter, som opbygningen af et socialistisk samfund kræver.

For det andet må vi tænke kritisk over kvaliteten af vores tilstedeværelse. Og her kommer vi ikke udenom besværet med en revision af traditionel maskulin livsstil, ikke blot i teorien, men også i praksis. Børnene må opleve en far, som ikke altid drager ud i verden for at frelse den fra et eller andet Ondt, men også arbejder for det gode liv på en for dem anskuelig og forståelig måde, her og nu, i deres egen dagligliv — i stedet for at overlade alt dette til deres lidet heroiske mor, hvis arbejde derfor er kommet til at fremstå som noget, der intet havde med "det politiske" at gøre.

2. Et andet af oplæggets diskussions-emner drejede sig om den revision af forældremyndighedslovgivningen, som der for tiden rumles med i diverse folketingsudvalg o.l., bl.a. på foranledning af det forslag MB for et par år siden sendte til det høje ting.

Forslaget gik kort fortalt ud på, at moderen ikke mere eller mindre automatisk skulle tildeles forældremyndigheden i tilfælde af skilsmisse, men at barnets tarv skulle tildeles forældremyndigheden i tilfælde af skilsmisse, men at barnets tarv burde være det afgørende. Oplægsskriveren sympatiserede med forslaget, men kritiserede det for at stoppe der, hvor problemerne begynder: Hvilke kriterier skal man bruge til at fastlægge, om barnet er bedst tjent med moderen eller faderen, når begge ønsker "retten"? Ved objektive kriterier som f.eks. bolig- og indtægtsforhold vil faderen som regel stå stærkest, fordi vi lever i et mandssamfund. Men det burde være klart, at MB ikke det ene øjeblik kan solidarisere sig med kvindernes antipatriarkalske kamp og i næste øjeblik udnytte de privilegier, det patriarkalske samfund giver os i hænde, som et våben vendt mod kvinderne. Omvendt: Hvis kriterierne ikke bør være social status, men viljen og evnen til at indrette sig efter barnets behov, mon så ikke barnets tarv indtil videre meget sjældent vil blive varetaget bedst af faderen, fordi mænd er så følelsesmæssigt invaliderede i det her samfund? — socialister ikke undtaget, heller ikke os i MB.

Det egentlige problem drejer sig altså ikke så meget om lovparagraffer som om godt indarbejdede følelses- og prioriteringsmønstre. Loven skal ændres, men ikke på bekostning af bevidstheden om problemernes omfang og heller ikke ved at gøre MB til en slags mændenes fagforening vendt mod kvinderne.

Til gengæld må vi vende os mod de kvinder, som slet ikke vil vide af en ændring af myndighedsloven, med den begrundelse at kvinderne dermed ville miste en af de få magtpositioner de har overfor mændene. Holdningen er udbredt, også blandt kvindebevidste kvinder, og vi kan ligeså godt forberede os på et opgør.

(I den forbindelse var det også værd at diskutere den stigende tendens, der tilsyneladende er blandt kvindebevidste kvinder, til at ville have børn uden samliv med en mand. Begrundelsen er her den, at erfaringen viser, at udbyttet ved at leve sammen med en mand ikke står i noget rimeligt forhold til indsatsen. Problemet er så kun at udse sig en passende avlstyr, og det skulle nok kunne lade sig gøre, så afstumpede som mænd nu engang er . . . og med al sandsynlighed ville vedblive med at være, hvis denne praksis ligefrem ophøjedes til bevidst kvindepolitik).

3. Oplægget tog højde for, at en stor del af deltagerne måske ville vise sig at være barnløse, og foreslog derfor en diskussion omkring mænds forbehold overfor at få børn, evt. flere børn. Hvad er det for en abstrakt "frihed", vi er bange for at miste? Hvad gemmer der sig i angsten?

Konkurrence

Konkurrence og arbejde opfattes ofte som modpol til lyst. Ved at gøre op med konkurrencen og arbejde skulle (man) få mere tid til det man(d) har lyst til, men mange mænd har deres lyst-tilfredsstillelse placeret i arbejdssfæren, og de opfatter ikke tabet særlig alvorligt ved ikke at leve andre dimensioner ud (f.eks. spille guitar, være sammen med børn osv.). Resultatet af konkurrence er ofte magt, dvs. reel/oplevet mulighed for at styre et eller andet forløb. I privatsfæren er styring/magt ikke særlig velvalgt, men på vores arbejdspladser fungerer det åbenbart helt fjong . . . alle bliver til firkantede magtmennesker. Det er farligt at bringe denne magtmodel med over i parforhold eller fællesskab. På trods af denne erkendelse kan vi se at konkurrencen om lønarbejdet gennemtrænger alle de øvrige forhold vi indgår i.

Forbrugerismen er en form for konkurrence. Denne form er åbenbart nem for mænd at bringe med ind i privatsfæren.

Nogle af seminardeltagerne mente at alle udsagn er en slags konkurrence (man(d) prøver at overbevise andre om ens gode ideer er virkelig gode . . . dette synspunkt sætter nærmest konkurrence = selvhævdelse). "Du skal ikke tro du er no-

get"-strategien blev også nævnt . . . en del kom med eksempler, hvor forslag om kollektivt ledede arbejdsgrupper blev mødt med indædt modstand fra arbejdskammeraternes side.

Vi diskuterede en del frem og tilbage omkring konkurrence om stillinger (dvs. om lønarbejde). En del af seminardeltagerne mente at en vis grad af taktisk (politisk) konkurrence var nødvendig for at få indflydelse på samfundsudviklingen . . . man(d) ville ikke holde sig udenfor samfundet ved f.eks. at undlade at søge stillinger i konkurrence med borgerlige/reaktionære ansøgere. Hvordan en "solidarisk konkurrence" med andre venstreorienterede egentlig skulle tilvejebringes var der ikke rigtig nogen bud på . . . andet end — lad være.

Man(d) opfattede drengekonkurrence personlig konkret, mens voksenkonkurrence er upersonlig abstrakt.

Hvis vi skulle forsøge med et sæt praktiske leveregler mod konkurrence på en arbejdsplads, så ville vi nå frem til nogenlunde disse:

- Arbejd kun den tid du får løn for
- Prøv at lave en arbejdspladsbasisgruppe, der hvor du arbejder
- Specificer konkurrence-indholdet i dit arbejde . . . er det fagligt? Er det

for at lave om på arbejdets organisering? Er det for at opnå materielle goder? Er det for at . . . ?

- d. Dit lønarbejde skal ikke være dit Livsindhold (med stort L)
- e. Foreslå bredt temaorienterede kurser, hvor forskellige faggrupper kan være med (de skal have et andet indhold end traditionelle efteruddannelseskurser . . . f.eks. a la dette seminars temaer)
- f. Bliv i bunden af hierarkiet. Hvis dette ikke tiltaler dig så afskaf hierarkiet. Hvis andre af dine arbejdskammerater træder på dig, så tag problemerne op øjeblikkeligt i arbejdsgruppen.

Mænd og børn

I en del af grupperne snakkede man(d) om hvilke forbehold man(d) havde overfor at få børn . . . hvad vil man(d) i det hele taget med børn? Der blev nævnt abstrakte friheder, men mere konkret drejede det sig bl.a. om: Ikke at være bundet — dels af barnet og dels af samleveren — men det er på den anden side meningsløst ikke at kunne være sammen med de børn man(d) "har" . . . nogle var bange for at gå i stå (= ingen læsning, ingen rejser, intet udadvendt arbejde, ingen intellektuel næring etc.) . . . mange af de fædre, der var med havde fået børn ved en "fejltagelse" eller af bevidstløshed og den bevidstløshed var de nu bange for skulle brede sig . . . mange af de potentielle fædre tog meget hensyn til karrierens sammenkobling med det evt. barn, hvor barnet kom i anden række. (Det skal lige nævnes at ca. halvdelen af de mænd der var med på seminaret var fædre, herudover boede nogle sammen med børn i kollektiver).

De boformer vi indgår i er meget vigtige for samværsmuligheder med børn . . . en eller anden kollektivform er god, selv om de fleste klart så de store vanskeligheder der er forbundet med eksperimenter på dette område p.g.a. den kapitalistisk organiserede boligsektors opbygning.

Tilstedeværelsen af både mænd og kvinder i det tætte boligmiljø er vigtig for børns socialisering.

Nogle af de mænd, der var flyttet sammen med større børn savnede en gruppe hvor de kunne udveksle erfaringer (de mangler jo nogle år i barnets udvikling osv.).

Hvordan man(d) skulle takle problemerne omkring at være avlsdyr var der ikke enighed om. En linie gik på at man(d) måtte respektere kvinders ret til at få børn på egne præmisser og for sig selv. Det blev nærmest opfattet som et biologisk faktum, ikke et forhold som mænd kunne kontrollere. En anden linie mente, at avlsdyrrollen var een af mange former for mænds udvendige/ikke-involverede forhold til det at have et barn. Hvis en mand gerne vil udvikle sig hen imod en større grad af involvering, så får han fandens svært ved at forklare sig selv hvorfor denne regel kun skal bringes i anvendelse overfor visse af de børn han har relationer til. Avlsdyrrollen bremser

mænds udvikling henimod en større grad af involvering.

Næde vi frem til nogle praktiske råd . . . tjaa, måske:

- a. Hvis du bor sammen med børn, så træn dit beredskab overfor dem. Du skal *altid* have følere ude — er der brug for mig nu? Hvis du bor sammen med kvinder, der er kommet længere i denne beredskabsproces, så bed dem holde lidt igen så du kan nå at reagere. Du skulle nødig stå i den situation, hvor de evt. kvinder du bor sammen med overreagerer i deres beredskab og samtidig kan bebrejde dig at du aldrig gør noget.
- b. Hvis den daglige situation er for speget til at træne dette beredskab så prøv at lave aktiviteter hvor du er alene med børn
- c. Prøv at gøre din boform så kollektiv som muligt (sam-bo, boligfællesskab, kollektiv etc.). Så får du mulighed for at nedbryde de ejendomsretlige forhold der indgår i relationen "biologisk far" . . . kort sagt du kan omgås flere børn, knytte varme kontakter med dem og undgå de negative (endnu!) aspekter af forældre-relationen med flere af dem.
- d. Prøv at få nedsat arbejdstid, evt. i perioder. (Alle var klar over at dette forslag på visse arbejdspladser er meget vanskeligt at realisere . . . at det i visse situationer betyder at du må finde et andet job — men overvej det alligevel.)
- e. Udveksel børneerfaringer/-problemer med andre mænd.
- f. Prøv at gøre din stilling op omkring skilsmisse, børne-deleordninger etc. selv om du ikke står umiddelbart i en brudsituation.

Seksualmoral

Oplægget om seksualmoral blev kritiseret en del i de forskellige grupper. Kærnepunktet for en socialistisk seksualmoral er opgøret med monogamien (selv om den i perioder — f.eks. med små børn — kan virke tryk og rar). Næsten lige så vigtigt opfattede grupperne kampen mod den afseksualisering/aferotisering der følger i kølvandet på at vi prøver på at undgå at opfatte hinanden som seksualobjekter . . . vi skal bekæmpe vores afsanseliggørelse. Mange havde problemer med at forlænge varme følelser for andre mænd over i bolieriet, kunne kun gøre det med kvinder. De opfattede et kønsspecifikt skel m.h.t. seksuelle venskaber . . . men er seksuelle venskaber mulige, eller er det typisk noget man(d) drømmer om uden at kunne

realisere. (En del opfattede seksuelle venskaber med kvinder som en typisk mandedrøm.)

Med hensyn til parforhold drejer det sig om at arbejde med sig selv og nå frem til at "intet varer evigt" heller ikke parforhold. Der skal arbejdes hårdt med dem, for at de overlever . . . selve overlevelsen kan meget vel betyde at de ændrer sig til noget vi ikke sædvanligvis ville betegne som et parforhold, men måske snarere et solidarisk venskabsforhold. Man(d) kan ikke umiddelbart (og helt alene) dække sin samlevers behov . . . der kræves mange menneskelige relationer til det. Jalousi = mangelfølelse = der er nogen eller noget der æder mit lagkagestykke er en negativ/selv-destruktiv følelse . . . bekæmp den, optræn din selvglæde — og øs af den.

Vi diskuterede om kvinders tryghed/oplevelse af tryghed ikke tit er lige så speget som mænds . . . måske har mænd i realiteten mere brug for tryghed (i parforholdssituationen) for at kunne leve sine andre forhold ud. Dette førte til et forsøg på at afklare hvad "jagt-instinkt" og "yngelpleje-instinkt" var for borgerlige floskler kønspolitisk set (der kom ingen konkrete bud).

Vær sikker på at du er åben omkring dine følelser og interesser i de medmenneskelige forhold du indgår i. Undgå at andre skal tolke dine mere eller mindre underforståede hentydninger . . . du kan aldrig være sikker på at de opfatter dig på den måde du gerne vil have at de skal. Dine underforståede bemærkninger bunder i, at du ikke har gjort din stilling/lyster klar for dig selv.

Bo-sammen-situationen indebærer mange problemer, men lad ikke den for omtalte forbrugerisme brede sig også på dette område . . . forarbejd de brud der sker i din privat-sfære, og brug dine erfaringer til at gøre de følgende forhold bredere snarere end begrænset overfladiske (fordi det evt. tab ved afviklingen så også bliver begrænset overfladisk).

Nogle grupper diskuterede parolen: "Vi er alle biseksuelle" . . . en del var kritiske fordi parolen bagatelliserer bøssers reelle problemer (bøsemiljøernes jorden-de men måske mere åbne samvær, bøssers forhold til de børn de lever sammen med osv.). I det hele taget er det vigtigt at overveje hvilke undertrykkelsesmekanismer mennesker i dine omgivelser er udsat for . . . hvor mange af de m/k du kender er bange for at gå alene på værtshus, bange for at gå tur i en park om aftenen, lader være med at organisere sig i et politisk parti fordi deres seksualliv ikke er "normalt", etc. etc.?

Hvis nogen er interesseret i at læse oplæggene til seminaret i deres fulde udstrækning (34 sider), kan det fås gratis mod vedlæggelse af svarporto (2,80 kr.) til: Hans-Otto Loldrup, Nørrebrogade 41, 2200 N.

Udvisning

Det er en del år siden, at Forbundet af '48 startede sin kamp for juridisk at give homoseksuelle og ugifte heteroseksuelle par samme status som ægtepar. Men under den nuværende SV-regering er der sat en effektiv stopper for en debat omkring dette lovforslag. Behovet for en sådan lov viser sig når en udenlandsk homoseksuel forelsker sig i en dansker og bosætter sig her i landet. Offentliggørelsen af Helen Nashs kamp for at blive i Danmark sammen med sin danske veninde understreger den kendsgerning, at både danske og udenlandske homoseksuelle diskrimineres lovligt

I 1977 boede Helen sammen med sin danske veninde i USA i 8 måneder, hvorfra de så flyttede til Danmark. Efter 3 måneders ophold i Danmark besluttede Helen at den sikreste måde at opnå opholdstilladelse på ville være at gifte sig med en dansk mand. En mandeven indvilligede i at hjælpe hende, og hun ansøgte om en to måneders opholdstilladelse, idet hun sagde at hun var indstillet på at gifte sig inden for dette tidsrum. Hun fik opholdstilladelse, men fik samtidig at vide, at hun ikke ville kunne opnå yderligere opholdstilladelse, såfremt hun ikke giftede sig. Ved udløbet af denne 2 måneders periode havde Helen bestemt sig til ikke at indgå ægteskab, hovedsagelig p.g.a. evt. problemer ved at overtræde straffeloven. Istedet for ansøgte hun om opholdstilladelse p.g.a. hendes forhold til Margrette.

Hun blev nægtet opholdstilladelse. Fremmedpolitiets afgørelse appellerede hun til justitsministeriet adskillige gange, men uden held. Hendes sag blev slået stort op i nogle dagblade, hun fik aktiv støtte fra Postarbejdernes Fagforening, adskillige venstreorienterede og homoseksuelle organisationer og især fra Lesbisk Bevægelse.

Afdelingen for udlændinge støttede justitsministeriet mod Helen ved at fastholde, at kun udlændinge, der har boet her i landet i adskillige år, kan få tildelt opholdstilladelse. I en kommentar til Helen Nash-sagen siger Søren Sørensen, fremmedpolitiets øverste chef: "Når vi kommer med en afgørelse i en sådan ansøgning om tilladelse til at blive her, så lægger vi stor vægt på længden af samlivet og dets stabilitet".

Tilsyneladende er myndighederne ude af stand til at se det, men det er absurd at forlange bevis for et stabilt forhold, når man samtidig umuliggør grundlaget for stabilitet. Kun udlændinge gift med danskere og EF-borgere er tildelt opholdstilladelse til at bo og arbejde her. For alle andre udlændinge (med undtagelse af dem som arbejder under en regeringskontrakt eller indenfor et specialiseret område) bliver det stadig vanskeligere at opnå opholdstilladelse p.g.a. den økonomiske krise. F.eks. blev Helen fortalt, at hun måtte forlade landet for 3 måneder, så hun kunne vende tilbage for endnu 3 måneder, osv., osv. Men hvad er det for omstændigheder at tilbyde et par, der ønsker at opbygge et stabilt samliv?

Hvad fremmedpolitiet og justitsministeriet forlanger er, at enten 1) bliver homoseksuelle danskere kun forelsket i skandinaver, eller 2) at en homoseksuel dansker, som ikke kan begrænse sine følelsesmæssige relationer til en dansker, tvinges til at forlade landet sammen med hendes/hans partner i udlandet, eller 3) at et homoseksuelt par bestående af en dansker og en udlænding ser hinanden hver tredje måned, afbrudt af 3 måneder, hvor den ene kommer på besøg som turist eller 4) at et sådant par meget hurtigt glemmer hinanden.

En af myndighederne i justitsministeriet fortalte Helen, at hvis alle udenlandske homoseksuelle blev tildelt opholdstilladelse på forlangende, så ville homoseksuelle fra hele verden oversvømme Danmark. Bortset fra den kendsgerning, at han ikke uddybede hvad der ville være galt med dette, var hans tankegang tvivel-

som. Det er mere sandsynligt, at såfremt Danmark udgjorde et godt eksempel ved at give homoseksuelle og ugifte heteroseksuelle par samme status som ægte-skaber, ville homoseksuelle i andre lande kræve lignende rettigheder.

Naturligvis er der mange lande, hvor homoseksuelle simpelthen ikke har mulighed for at gennemføre sådanne reformer — hvor de simpelthen fængsles for at være homoseksuel (især mænd). Den kendsgerning, at der i Danmark eksisterer en mulighed for at kæmpe for almindelige menneskerettigheder, skal udnyttes, før det er for sent.

Det er ligeledes vigtigt at understrege, at homo- og heteroseksuelle forhold tildeles juridiske sanktioner *uden, at der kræves bevis for bofællesskabets længde eller graden af stabilitet*. Det burde ikke være i statens magt at kunne stille sådanne kriterier baseret, som de er, på konservative holdninger og forudindtagelser. Ydermere, bør heteroseksuelle par, som ikke ønsker at gifte sig, ikke tvinges ind i ægteskabelige bindinger p.g.a. angsten for at blive tvunget fra hinanden.

Når vi argumenterer til fordel for udlændinge, som har kærlighedsforhold til danskere, indebærer dette ikke, at vi mener, at disse skal have flere rettigheder end andre udlændinge. Men perspektiverne i argumentet for menneskets frie bevægelse mellem lande med mange arbejdsmuligheder er for omfattende for denne artikel. Det er klart, at det ikke skal være arbejdskraftens frie bevægelighed på kapitalens præmisser, men arbejderklassens selvbestemmelse til frit at arbejde der, hvor vi har lyst og behov for at arbejde.

Liza Hughes og Linda Buckingham
Sidstnævnte er medlem af LFS,
(Landsforeningen for socialpædagoger)
Ligestillingsudvalg og
Faglig Ligestillingsbevægelse mod
sexisme, racisme, alderisme

YAOUNDE

KVINDERS SEKSUALITET

Kvindeundersøgelsen

Har du lyst til at være med til at få noget mere at vide om, hvad seksualitet er?

Ved at besvare så mange spørgsmål som muligt om, hvordan du fungerer seksuelt og om, hvad dit seksualliv betyder for dig, vil vi sammen kunne komme nærmere sandheden om, hvad seksualitet er.

"Kvindeundersøgelsen" kom i stand fordi vi, der oversatte "Hite Rapporten" til dansk, meget stærkt følte, hvor stor en udfordring det var at læse om andre kvinders seksuelle oplevelser.

1. Vi blev seksuelt ophidset af en del af det, vi læste.
2. Vi følte os utilstrækkelige, når vi læste om, hvor pragtfuldt et seksualliv andre kvinder havde, hvis vi ikke selv for tiden havde et godt seksualliv.
3. Vi blev harmdirrende over, hvor forfærdeligt mange kvinder har det, og hvordan de tager til takke med hvadsomhelst uden selv at forlange noget.
4. Vi blev inspireret ved at læse om alle de individuelle erfaringer, som på denne måde blev til fælles viden.

Vi mente, det ville være værdifuldt for alle os kvinder i Danmark at læse dette spørgeskema og derefter sætte os ned hver især og skrive om os selv og vort seksualliv — måske for første gang i vort liv at tage stilling til: "Hvordan har jeg det seksuelt?"

Det første mål, som skal nås med denne undersøgelse, er derfor at give kvinder i hele Danmark en mulighed for at få kendskab til at denne "Kvindeundersøgelse" pågår.

Vi vil sørge for at annoncere og fortælle om undersøgelsen til forskellige kvindeblade/dameblade og sende spørgeskema ud til forskellige kvindegrupper, Dansk Kvindesamfund, Kvindebevægelsen, husmoderforeninger og kvindehuse i hele landet. Der er allerede vist stor interesse for at være med i undersøgelsen både fra enkeltkvinder og fra kvindegrupper, små og store.

Mange ønsker at tage seksualitet og seksualliv op til diskussion i deres gruppe ved at tage udgangspunkt i "Kvindeundersøgelsen"s spørgeskema. Det andet mål der skal nås med denne undersøgelse er derfor at give os kvinder tid til at bruge dette spørgeskema på en sådan måde, at vi, når vi har udfyldt spørgeskemaet har fået en masse nyt at vide om os selv og vores seksualitet og seksualliv.

Alle skal have tid til at være med og indsamlingsfasen vil derfor strække sig til

december 1979.

For 25 år siden foretog lægen Kirsten Auken en undersøgelse over kvinders seksualliv. Det foregik på gynækologiske afdelinger på forskellige hospitaler og indbefattede ca. 200 kvinder. De få og små undersøgelser, der er foretaget her i Danmark i de mellemliggende år, er med få undtagelser også foretaget på hospitaler eller hos praktiserende læger. Seksualitet

og seksualliv er derved i stor udstrækning blevet kædet sammen med hospitaler og læger og den autoritet, der automatisk knytter sig til disse.

Vort tredje mål med denne undersøgelse er derfor at få skilt seksualiteten og seksuallivet fra begreberne 'sygdom' og 'autoritet', da ingen af delene hører med til et godt seksualliv. "Kvindeundersøgelsen" giver enhver kvinde mulighed til selv frit at tage stilling til, om hun vil være med til at lade sine individuelle erfaringer blive til en fælles viden for alle kvinder.

Ud fra denne fælles viden, vi indsamler om kvinders seksualliv, var det, at vi skulle nå vort fjerde mål — at finde frem til hvad seksualitet er, og se på seksualiteten med en bredere forståelse for derved at kunne opnå et rigere seksualliv. For at nå disse mål har vi set det som en vigtig opgave ikke at 'sælge' "Kvindeundersøgelsen" til pressen for enhver pris. Seksualitet og seksuallivet har i de sidste ti år i høj grad været 'guf' for en del af pressen og har derfor fået en særlig plads i vor be-

vidsthed. "Kvindeundersøgelsen" vil ikke være med til at fastholde seksualitet og seksuallivet i dette så unuancerede mønster, og ser det derfor som et mål at også disse emner behandles på en mere alsidig måde. Vore kroppe og vort seksualliv skal ikke mere sælges til offentligheden på dens præmisser, kun på vore egne præmisser. Der er meget at vinde på virkelig at lave en sober undersøgelse om seksualitet og seksualliv efter disse ti år med den seksuelle 'frigørelse' — men samtidig også så uhyggeligt nemt at gøre mere skade end gavn. Der er meget, der står på spil, da ikke kun Danmarks kvinder, men kvinder fra hele Skandinavien skal være med i denne undersøgelse. Skandinaviens kvinder skal være med og vise verden, hvordan kvinder har det også seksuelt.

Det femte og sidste, men største mål med denne "Kvindeundersøgelsen" er derfor at give alle kvinder — halvdelen af jordens befolkning mulighed for at fordre et rigere og mere tilfredsstillende liv. Vi må udnytte vores seksualitet fuldt ud, og for at kunne gøre det, må vi vide mere om, hvad seksualitet er. Først da kan vi forlange, hvad vi vil have.

"Kvindeundersøgelsen" har været i gang i Danmark siden november 1978, er så småt startet op i Sverige og er ved at forberedes i Norge og Finland.

I Danmark regner vi med at indsamle materialet ud dette år til og med december 1979.

"Kvindeundersøgelsen" ønsker at være uafhængig af offentlige midler. Derfor har vi selv indtil nu stået for alle udgifter. Vi takker alle, der har hjulpet os ved at sende frankeret svar kuvert med og for de beløb, der er indkommet på vores gironummer. Indtil nu er det imidlertid sparsomme beløb, så vi er glade for al den hjælp, vi kan få. En femkrone fra hver kvinde ville gøre underværker.

Skriv til os hvis du eller nogle i din omgangskreds vil være med i undersøgelsen. Du får straks et spørgeskema tilsendt.

Ansvarshavende for
"Kvindeundersøgelsen" i Danmark
Rill Temte

"Kvindeundersøgelsen"
Gothersgade 37
1123 København K

BOLIGRAMMER – MENNESKEVÆRD – en kvinderapport –

Red: Nynne Koch
Udg: Branner og Korch

Bogen er et forsøg på at anskue bygge- og anlægssektoren ud fra nogle kvindeorienterede synspunkter. I alt har 16 kvinder bidraget til bogen.

De første bidrag indeholder nogle facts om og en kritik af de hidtidige rammer for boligpolitikken: Først og fremmest mændenes dominans på området med de deraf følgende uhyrligheder, som vi alle er tvunget til at leve med. Der er beskæftiget 200.000 personer ved bygge- og anlægsvirksomhed; heraf er kun 15.000 kvinder.

Bogen rummer beskrivelser af det hverdagsliv, vi famler rundt i på grund af dårlig planlægning, dårlige nærmiljøer,

dårlige boliger osv. I den forbindelse er der en opfordring især til kvinder – både de professionelt interesserede og os andre – til at hjælpe med at ændre tingenes tilstand. Viden er magt, som en af forfatterne skriver – og jo flere der får denne viden, des flere kan bidrage både kvalitativt og kvantitativt til kampen. Det er jo de steder, du og jeg bor, det handler om.

Økologiens betydning for vores miljøer bliver behandlet i bogen, ligesom den kommer ind på vores udnyttelse og dårlige påvirkning af u-landene. Især beskrives de ubetænksomme og utilstrækkelige boligforhold i Grønland.

De sidste indlæg i bogen er helliget drømmene og visionerne – mere eller mindre utopiske – men nødvendige. For som en af forfatterne skriver: "Der må gøres op med nedfrosne, simplificerede forestillinger om familiemønstre, bømønstre og vores fysiske omgivelser".

Lisbeth Holager

SOMMERENS AKTIVITETER

SOMMERENS AKTIVITETER

FEMØ

Lejren har plads til ca. 110 kvinder og 20 børn. Indkvartering i telte med plads til 15-20 kvinder. Desuden findes køkkentelt, fællestelt, værtshustelt, børnetelt, værkstedstelt, kontorvogn, bogcafe- og biblioteksvogn. I forbindelse med lejrens organisering efterlyser Femø-gruppen specielt kvinder til børnepasning og til for- og efterlejr.

Program

2/6 - 9/6 . . . . . Forlejr

9/6 - 16/6 . . . . . Forlejr

Samlivsformer: Hvordan bor vi? Hvordan har vi det med børn? Hvad spiser vi? Hvordan har vi det med os selv – med hinanden? Hvad vil vi?

16/6 - 23/6 . . . . . Syng og spille uge

23/6 - 30/6 . . . . . Basisgruppe uge

30/6 - 7/7 . . . . . Visioner: Har dine erfaringer i kvindebevægelsen ændret din måde at leve på? Hvad vil du nu? – Hvordan når vi det?

7/7 - 14/7 . . . . . Lesbisk uge: For lesbiske og kommende lesbiske
At være mor – at være datter: Tag din mor og datter med. Snak om normer – forventninger – om afhængighed – ærlighed – kritik – om dit liv og mit liv

14/7 - 21/7 . . . . . Basisgruppe uge

21/7 - 28/7 . . . . . Syng og spille uge

NB! Øens kvinder besøger lejren d. 22/7

Kvindens krop – kvinders arbejde: Er du bevidst om din egen krop – ka' du li' den? Hvad skal din krop bruges til? Bestemmer du selv dit fysiske arbejde – din seksualitet? Er din krop din egen?

28/7 - 4/8 . . . . . Syng og spille uge

NB! Femø-jazz-festival 3/8 - 5/8

4/8 - 11/8 . . . . . Basisgruppe uge

11/8 - 18/8 . . . . . Visioner

18/8 - 25/8 . . . . . Efterlejr

25/8 - 31/8 . . . . . Efterlejr

Tilmelding

Oplysning og tilmelding (senest 5 uger før afrejsedato) hos: FEMØ-GRUPPE 79, Kvindehuset, Gothersgade 37, 1123 Kbh. K., tlf. (01) 14 49 46. Kontoret er åbent mandag til fredag kl. 17-19.

THYLEJREN

Seksualpolitikens redaktion holder kønspolitisk lejr 8/7 - 15/7

Et af formålene med vores lejr er at diskutere nogle af de mange aspekter af den kønspolitiske kamp. Med baggrund i "Seksualpolitikens" hovedpunkter vil vi — ved at tage udgangspunkt i vores personlige erfaringer — komme ind på emner som: jalousi, orgasme problemer, boligforhold og seksualitet, hvordan ændrer vi vores seksualpolitiske praksis?

Vi vil arbejde i grupper, så derfor vil det være en fordel, hvis I kan være med hele ugen. Desuden vil vi løse en del praktiske opgaver i fællesskab.

Familien i krise (9/7 - 14/7)

Kernefamilier, kollektiver, par, enlige forældre, bøssepar, lesbiske par . . . se her!

Seminar om familien i krise. Alle mennesker har erfaringer fra forskellige former for familier. Alle mennesker har succeser og fiaskoer i familier. Kernefamilien er samfundsbevarende.

Igennem oplæg og gruppediskussioner søger vi at finde frem til, hvad der ligger bag det, at familien befinder sig i en krise. Venter vi os for meget af hinanden? Af familien? Dræber kernefamilien spontaniteten/friheden? Hvordan kan vi trives i familier i vores samfund?

Bøssernes Befrielsesfront

(15/7 - 29/7)

Bøsser og anarkisme.

Status over 10 års bøssebevægelse.

Fremtidsplaner — visioner.

Bøsserollekter og bøsser i kollektiver.

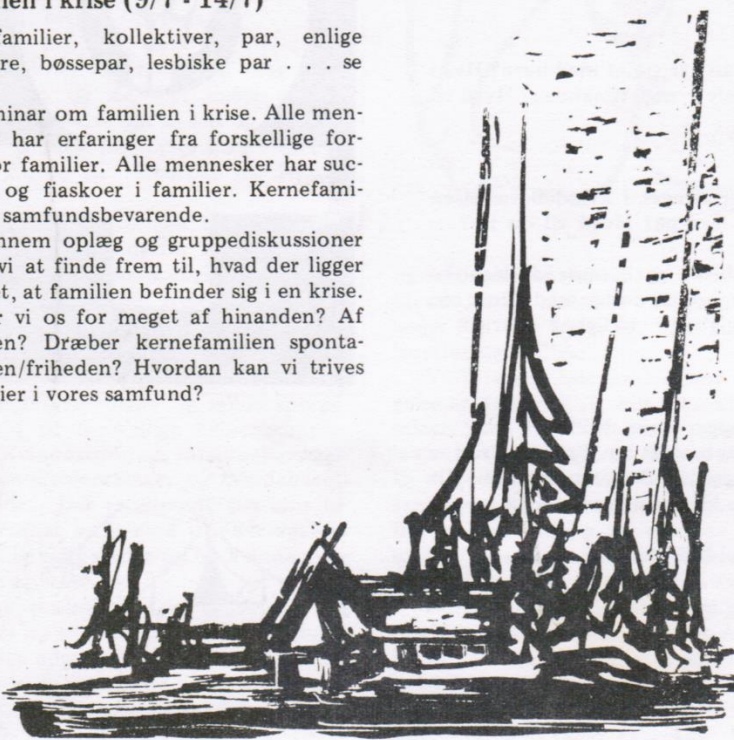
Arbejdsgrupper med henblik på bøsseudstilling.

Spontane aktioner til udbredelse af gode bøssevibs.

21/7 BØSSEFEST FOR HELE LEJREN.

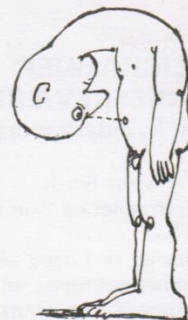
Prisen er 200 kr., uanset hvor længe du har tænkt dig at blive i lejren. Prisen dækker desuden medlemsgebyr til Det ny Samfund indtil 1. maj 1980.

Oplysning og tilmelding til: DET NY SAMFUND, Nytorv 3, 1450 Kbh. K. Tlf: (01) 11 99 40, giro 515 16 51.

THYLEJREN - 79

23/6 - 12/8

AGERSØ

Mande- og børnelejr

Lejren på Agersø er arrangeret af Mandebevægelsen med henblik på:

— at give mænd mulighed for at opleve sig selv i nye og tættere sammenhæng med andre mænd og børn

— at se vores manderolle som et produkt af det samfund vi lever i, samt gennem denne bevidstgørelse at videreudvikle de erfaringer og ideer, vi får på lejren

— at være udgangspunkt for dannelsen af nye mandegrupper overalt.

Der kan deltage max. 50 personer pr. uge (børn incl.). Alle mænd med eller uden drenge-/pige børn kan deltage. Dog må piger ikke være fyldt 13 år. Ankomst kun lørdage.

Perioder

23/6 - 30/6	Tant, fjas, musik mm.
30/6 - 7/7	Børn
7/7 - 14/7	Mandens undertrykkelse
14/7 - 21/7	Manderoller og socialisme
21/7 - 28/7	Manden i familien

Børne- og kvindelejr (28/7 - 4/8)

Lejren er arrangeret af Thilderne over temaet: Børn og kvinder i fælles leg og arbejde. Formålet er "At give børn og kvinder mulighed for at tilbringe en uge sammen på en ny og inspirerende måde. Vi vil bruge de muligheder vi har i os selv, og de der er i naturen, på en kreativ og fantasifuld måde."

Kvindelejr uden børn (4/8 - 11/8)

Lejren er arrangeret af Thilderne over temaet: Din hverdag som kvinde. Formålet er at give kvinder mulighed for at være alene sammen. "Kun i samværet med andre kvinder kan vi opdage, om det er vor opdragelse eller vort køn, der giver os nogle bestemte egenskaber, og finde ud af, hvordan vi ønsker os, at det kvindelige samfund skal se ud."

Oplysning og tilmelding hos: Ø-LEJR-KONTORET, Vendersgade 8, 1363 Kbh. K. Tlf.: (01) 11 55 81 (9-16).

